Ion PROTOPOPESCU

Insemnările unui sinucigaş.

Madrid, 1964
240 p.

Text dactilo.

Ion Protopopescu

INSEMNARILE UNUI SINUCIGAS

Madrid
1964

Inv I-1975
nr. 9283.

D R E P T - P R O L O G

In replică la afirmaţia mea că un c r e ş - t i n poate aparţine oricărui neam fără ca apartenenţa etnică să impieteze asupra credinţei şi că deci este un nonsens, o oroare să i se spue unui creştin de neam iudaic "jidan botezat" - în mod despectiv -, Marcus Marcusohn mi-a dat să citesc un fragment din ziarul său intim în legătură cu această problemă a Evreilor creştini.

Am găsit că cele trăite şi scrise de el constitue o ~~problemă~~ experienţă de ~~xxxx~~ viaţă extrem de interesantă şi i-am propus să publice, ca un document uman, acest fragment de ziar.

Deparazitând de tot ce era prea personal, intim ori romantic şi reţinând numai acele elemente care constituiau dovada unei realităţi, de multe ori greu de acceptat, Marcus mi-a înmânat textul ce urmează.

Tot ce este între ghilimele e strict autentic iar Oscar Levy şi Pitt Rivers ca şi cartea scrisă de acesta, -"The World Signification of Russian Revolution" - pe care a prefaţat-o Oscar Levy au existat cu aceste nume.

Intriga urzită contra lui Oscar Levy e autentică. Marcus Marcusohn a intuit cu claritate perversiunea "omului Legii", a evreului mozaic.

Cum va scrie în Epilog, el nu se ~~va~~ ruşinează

de "carnea şi sângele lui" ci de Diavolul care ~~pu~~ pus ~~sobe~~ stăpânire pe un neam întreg.

Cu toate reticenţele unui om neinformat Marcus parcurge calvarul, înconjurat de adversităţi, de duşmănii pe care n u el le ~~xxxxxxx~~ provoacă. Cinstea lui sufletească ~~ajutată~~ secundată de sincere prietenii îl ajută să treacă prin toate şi să ajungă la concluziile pe care le consemnează în acest fragment de ziar, întitulat chiar de el "Insemnările unui sinucigaş".

I N S E M N A R I L E U N U I S I N U C I G A S

I. C a z u l l u i O s c a r L e v y.

Gândul de sinucidere mi-a venit prima dată în minte la câteva săptămâni după conversaţiile cu Thompson asupra cazului prietenului nostru comun Oscar Levy.

Dacă nu am adus în fapt acest gând se datoreşte exclusiv lui Thompson. Ii sunt recunoscător pentrucă numai marea lui înţelepciune şi imensa-i bunătate mi-au dat puterea să îndur toate tribulaţiunile pe care a trebuit să le fac pentru a ajunge, cu conştiinţa împăcată, la concluziile ultime.

Insemnările acestea nu vor să fie literatură ci un simplu document uman. Un roman pune (şi uneori rezolvă) probleme care se întâlnesc rar în viaţă, probleme la care puţini se gândesc şi încă şi mai puţini pot să le rezolve.

Am convingerea că acest caz al meu este o experienţă de viaţă dusă până la ultimile puteri de rezistenţă umana şi de aceea socot că simpla lui povestire, fără nicio altă preocupare artistică, va putea lămuri una din cele mai turburătoare probleme de conştiinţă ale unei mari părţi din omenirea de azi.

Pentrucă, -- şi insist dela început asupra acestui lucru -- este o problemă care a căpătat dimensiuni

mondiale cu toate că unii (inconştienţi) nici măcar nu o văd, iar alţii (interesaţi) caută să o bagatelizeze, minimalizându-i cu perfidie şi cu tâlc consecinţele.

Mărturisesc că până la întâmplarea lui Oscar nici nu-mi pusesem această problemă care acum mă scoate din viaţă. Convins că fiecare îşi face datoria, pe locul unde se găseste, numai cu preocuparea de adevăr, niciodată nu m'am gândit să cenzurez pe alţii şi cu atât mai puţin să fac cuiva proces de intenţie. In lumea noastră ştiinţifică se pot face erori dar nu mistificări. Chiar atunci când se comit greşeli grosolane (ca în cazul razelor N) ele nu se datoresc relei credinţe ci autorii lor sunt victimile unei autosugestii sau, în cel mai rău caz, al unei psihoze. Omul respectiv e bolnav, dar nu escroc.

Politica am socotit-o totdeauna o treabă foarte grea din pricina imponderabilelor de care ţine. Materialul uman este atât de variat şi legile după care se conduce insul atât de labile şi de puţin cunoscute, că unui om politic îi trebuesc daruri supranaturale pentru a decela din noianul de fapte zilnice firul roşu, călăuzitor, a ceeace numim noi Istorie. Evenimentele luate ca atare, în bloc, fără o amănunţită triere, sunt aistorice. Istorice sunt numai acele fapte intenţionale care duc la o anume finalitate pe care eu o socoteam, ca şi în ştiinţă, a d e v ă r u l . Omul politic trebuia, pentru mine, să se străduiască să descopere adevăruri

le de viaţă socială din ale căror legi să-şi facă îndrumar politic. Din această pricina am avut o rezervă respectuoasă faţă de politic, socotind -- mai mult decât în orice alt domeniu -- o jertfire de sine activitatea politică.

o

Eram cu Thompson în laborator. Pusesem un precipitat la filtrat şi, în aşteptare, fumam schimbând impresii asupra studiului care ne preocupa. Deodată el mă întreba:

-"Tie, ţi-a telefonat Oscar?"

-"Nu. Da' s'a întâmplat ceva?"

-"Probabil îţi va telefona când va prinde o clipă de răgaz. Era foarte aiurit. I s'a pus în vedere să părăsească Anglia, este expulzat."

-"Cum, de ce?" am întrebat surprins.

-"Până acum nu ştiu nimic. Mi-a spus că ne va telefona în cursul zilei."

Am socotit că fără niciun fel de date asupra faptului, orice supoziţie este prematură. Totuşi prietenia pentru el nu mă lăsa să stau liniştit. Recapitulam în minte tot ce ştiam despre dânsul.

Om de cultură, de mare cultură, apreciat pentru gândirea sa clară şi iubit pentru curajul de a se detaşa de rutină --de această pseudotradiţie pernicioasă-- era socotit ca una din speranţele viitorului, ca un gânditor de mâna întâi. Dr. Oscar Levy era dintre puţinii care preconizau că adevărul trebue recunoscut şi măr tu-

risit chiar atunci când se ridică împotriva ta.

Ce a putut face un asemenea om ca să-şi atragă, în secolul al XXª, o aşa de aspră măsură asupra sa? Si mai cu seamă într'o ţară atât de respectuoasă faţă de persoana umană, cum este Anglia!

Tot timpul cât am lucrat nu am putut să gonesc din minte această preocupare. Către amiază ne-a telefonat la laborator şi ne-a rugat, pe Thompson şi pe mine, să trecem la el să luăm ceaiul împreună, ca să ne spună lămurit ceeace nu vroia să spue repede prin telefon.

Cele câteva ore au fost un canon. Făceam treaba în bobote căci nu mă puteam desprinde de ideea că Oscar a fost expulzat. Oricât mă abţineam dela "conjecturi", tot felul de năsbâtii îmi treceau prin cap. Mă ruşinam singur de aceste gânduri şi nu le comunicam nici lui Thompson care cu temperamentul sau specific englez părea impasibil. Trecerile pipei dintr'un colţ într'altul al gurii totuşi îl trădau. Era şi el stăpânit de aceeaşi nelinişte. Când am plecat dela laborator am simţit o uşurare, însă drumul de câteva zeci de minute mi se părea nesfârşit.

o

Când ne-a deschis uşa, Oscar avea o figură de nerecunoscut. Nu m'am putut opri de a-l întreba imediat: "ce ai făcut?".

El, înţelegând tot sensul întrebării mele, mi-a răspuns cu mare demnitate şi oarecum calm:

-"Eu?, nimic de care să mă ruşinez. Ei au făcut un lucru de care trebue să le fie ruşine."

Dacă răspunsul lui mă uşura , totuşi nu mă lămurea deloc. Am trecut în "studio" şi în jurul mesei cu ceai ne-a povestit lucrurile aşa cum s'au petrecut, cronologic.

.....

"A venit la mine dela Poliţia Centrală, a început Oscar, un agent care s'a prezentat cuviincios, şi-a declinat competinţa, a scos din servietă o adresă dela Ministerul de Interne către Poliţie, m'a rugat s'o citesc şi să semnez de luare de cunoştinţă. Adresa spunea să mi se pună în vedere că sunt invitat ca în termen de trei săptămâni să părăsesc Anglia, prin punctul pe care mi-l aleg şi pe care îl voi comunica la obţinerea vizei de eşire.

Am întrebat de ce?. -Mi-a spus că nu ştie nimic mai mult decât ceeace e scris în adresă, adică de ceeace am citit eu. Am cerut să scot o copie şi mi-a spus că astfel de comunicări nu se dau în scris, deci nu pot lua copie. Am vrut să reţin numărul hârtiei. Avea însă atâtea nominative şi numere că nu se puteau ţine minte. Foarte gentil agentul mi-a spus că a doua zi îl pot găsi la birou şi mă va introduce la şef care ar putea, dacă ştie, să mă lămurească. Deşi mă gândeam să-i răspund că voi semna mâine, când voi afla motivul, am semnat pentrucă bietul om părea tot atât de perplex ca şi mine.

"Mâine" m'am dus la poliţie. Amabil, şeful mi-a spus că i-a raportat agentul, dar că e în imposibilitate să-mi dea mai multe lămuriri decât cele ce rezulta din textul adresei. E un ordin ministerial pe care ei doar îl execută. Motivele hotărîrii ei nu le ştiu şi nu se pot afla decât la Direcţia respectivă a Ministerului. Mi-a dat numele Direcţiei şi m'am dus acolo.

Directorul a cerut "dosarul afacerei", l-a răsfoit, s'a uitat din nou la unele piese şi mi-a spus doar atât că e o chestiune de Cabinet pe care, cu regret, nu mi-o poate comunica decât numai în forma pe care o cunosc, adică hotărîrea luată.

-"Bine, domnule director, dar hotărîrea e gravă, lezează onorabilitatea mea. Trebue să ştiu ce vină port ca să mă pot eventual apăra".

-"Nu, domnule, vă înşelaţi. Onorabilitatea dv. nu e lezată prin nicio afirmare".

-"Dar prin o hotărîre..."

-"Dacă dv. aţi găsit convenient pentru dv. să vă stabiliţi aici, trebue să găsim şi noi convenient pentru noi, să rămâneţi. Asta e tot. Guvernul şi-a dat părerea şi dv. o ştiţi".

Era clar că aici nu mai puteam afla nimic. Am plecat de data aceasta uluit. Nu-mi intra în cap această hotărîre luată de guvern cu privire la mine. Ce importanţă poate presenta cazul meu ca să facă o "chestie de guvern: Orce culpă trebuia //să meargă la un birou de resort, să

fie cercetată, să fiu interogat şi eventual pus sub acuzare. Prin urmare motivul depăşeşte ceeace poate constitui o culpă civilă. Atunci ce poate fi? Eu nu reprezentam nimic mai mult decât un om studios, fără a fi în serviciul oficial al unei puteri pentru ca prezenţa mea să ceară agrement guvernamental. Dacă n'aşi fi fost în toate minţile cine ştie ce mi-aşi fi închipuit. Si totuşi ceva trebuia să fie.

La un moment dat mi-a trecut prin cap că ar putea fi o confuzie de nume. Că poate e vorba de alt Dr. Oscar Levy, că poliţia a luat din fişier adresa mea fără să bage de seamă că mai este şi altul cu acelaşi nume.

Bănuială la început, supoziţie mai pe urmă, devenise acum o certitudine. "Desigur asta este " îmi ziceam.

Am luat din nou drumul la poliţie unde agentul meu a examinat hârtia, mi-a cerut paşaportul şim a identificat că cel vizat sunt eu, chiar dacă mai exista şi o altă persoană cu acelaşi nume, --"doar dacă nu aveţi şi acelaşi paşaport" a adăugat cu un surâs care biciuia mai mult decât însăşi expulzarea.

Indepărtată şi această bănuială a confuziei de nume am eşit buimăcit. Nu ştiam de ce să mă mai agaţ ca să-mi fac plauzibilă această presupunere că nu poate fi vorba de mine sau dacă hotărîrea a vizat chiar persoana mea, e numai printr'o eroare.

Hotărîre a guvernului! Trebuia deci să ajung cumva până la acest for suprem al imperiului Majestăţii Sale!

Cum?

o

Mă îndreptam spre casă ca să mă liniştesc şi să-mi adun gândurile, să caut prin cine aşi putea deslega misterul.

In dreptul squarului îmi ese în faţă Pitt Rivers, prietenul meu. Cu mâinile ridicate spre cer şi cu un aer dezolat îmi strigă:

-"Dragul meu, dacă i-aşi fi bănuit atât de nebuni şi aşa de nerusinaţi, nu ţi-aşi fi cerut să-mi scrii prefaţa".

Pricepeam tot atât de puţin ce-mi spunea Pitt, cât pricepeam din expulzare.

-"De ce spui asta? - nu înţeleg."

-"Mi-a telefonat prietenul meu N. subsecretar de stat, că ai fost expulzat din pricina acestei prefeţe pe care mi-ai scris-o."

Am făcut niste ochi mari de s'a speriat bietul Pitt şi m'a prins de brate. Numai la asta nu mă aşteptam. Expulzat pentru o prefaţă a/ unei cărţi ştiinţific scrisă, în care nu atacam cu nimic ţara în care mă găseam.

-"Asta-i, prin urmare" am reuşit să bâlbâesc eu. "Tocmai îmi băteam capul să aflu care poate fi pricina hotărîrei luată de guvern".

-"Ştiai deci?"

-"Mi-au comunicat-o eri în chip sibilinic şi acum mă

1.)Pitt Rivers, autorul cărţii "The World Signification of Russian Revolution."

trudeam să văd cum aşi ajunge să descifrez misterul. Providenţa mi te-a scos în cale."

-"Haidem pe banca asta", îmi propuse el, "să-ţi povestesc ce ştiu şi ce am făcut până acum."

Am trecut în square şi Pitt cu o indignare abia stăpânită, mi-a spus: "dedimineaţă mi-a telefonat N. laconic ştirea.L-am rugat să-mi acorde o întrevedere imediat şi m'a primit la el acasă în minutul următor. Mi-a spus că hotărîrea de expulzare a fost luată la cererea miniştrilor evrei din guvern şi pe baza celor ce tu ai scris în prefaţa cărţii mele. I-am replicat că prefaţa ta nu constitue nici măcăr un act de denunţare, asta cel mult o fac eu, ci un act de adeziune la o părere publică şi pentru o asemenea adeziune nimeni nu poate fi inculpat,.... "libertatea de conştiinţă"...

-"Stiu, dragul meu, mi-a replicat, dar cererea celor şapte miniştri a fost categorică şi hotărîrea a fost luată".

-"Bine, a fost luată, dar ce e de făcut acum ca să împedicăm o asemenea ticăloşie?"

-"Tu ştii situaţia guvernului şi presiunile cărora este supus. Nimeni afară de cei care au declanşat chestiunea, nu cred că poate face ceva. Dacă ar fi o afacere în justiţie, lucrul ar fi simplu, dar aşa e un act de guvernamânt care nu poate fi ridicat nici măcar în Camera Comunelor. Eu te-am prevenit ca să aveţi timpul să încercaţi, prin influenţe personale, asupra miniştrilor

cafe au cerut expulzarea şi să convină ei la o altă soluţie".

Dela N. m'am dus imediat la prietenul meu B. fostul ministru care ştie mai multe despre dedesupturile politice, să mă sfătuesc cu el. Dela el veneam acum.

El mi-a spus că presiunile din afară sunt în momentul de faţă atât de puternice faţă de guvern, că nu vede altă soluţie decât în intervenţia la miniştrii care au cerut expulzarea şi mai cu seamă la prietenii acestora care au ascendent asupra lor şi care desigur le-au cerut această măsură. Mi-a specificat că nici el, nici eu nu vom putea reuşi. Că aici trebue să pui tu în mişcare cunoştinţele tale din "Comunitate" care singure ar putea face ceva.

Iată, dragul meu, situaţia în toată stupiditatea ei. Eu am de gând totusi să intervin prin terţe persoane, care nu pot fi bănuite în raport cu mine. Caută tu să pui în mişcare pe ai lor, ai miniştrilor evrei."

Ne-am despărţit cu făgăduiala de a ne ţine în curent cu demersurile făcute şi cu rezultatele ce le vom obţine.

o

Oscar se opri o clipă. Aprinse o ţigară şi de data asta oarecum despământenit, calm, luă dintr'un clit de pe birou o carte şi continuă.

-"Asta e situaţia până în clipa de faţă. Dela amiază, când m'am întâlnit cu Pitt, şi până acum n'am mai făcut

nimic. Am vrut să vorbesc şi cu voi şi mai ales am vrut să confruntăm împreună problema.

Intâi, iată piesa incriminantă: prefaţa dela cartea lui Pitt. Vă citesc pasajul cel mai grav. Deschise cartea şi citi.

"Noi, Evreii, care ne-am dat drept salvatorii lumii
care ne-am făcut de a fi dat omenirii pe Mântuitor,
azi nu suntem decât conrupătorii acestei lumi, distrugătorii, incendiarii şi călăii ei".

Inchise cartea. O puse lângă celelalte şi luă o alta.

-"Ei bine, dragii mei, asta am scris-o după ce am văzut ce s'a petrecut în Rusia. Ia să vedem ce zice Disraeli în "Coningby." Deschise cartea la semnul pus şi citi.

"Această diplomaţie misterioasă, şireată şi prefăcută, care a căşunat atâtea neajunsuri Europei, este organizată şi îndrumată în deosebi de Evrei. Revoluţia formidabilă care se prepară, se desfăşoară în întregime sub auspiciile Evreilor."

Iată, dragii mei, că tot aici, în Anglia, şi tot de un Evreu ca şi mine s'au spus lucruri identice sub altă formă. Si mai departe, în "Viaţa Lordului Bentinck", Disraeli scrie:

"Poporul lui Dumnezeu lucrează mână în mână cu ateii, acaparatorii cei mai înverşunaţi de bunuri se alătură comuniştilor, neamul ales şi rasa superioară merge în pas cu drojdia gloatei celei

mai de jos a Europei. Si toate acestea pentrucă Evreii vor să distrugă acest creştinism care le datoreşte până şi numele..." ↑

Nu văd deosebire de gândire faţă de ce am scris eu. Dar pe Disraeli nu l-au expulzat ca pe mine ci l-au făcut Lord Beaconsfield.

Puse cartea lângă celelalte şi tăcu o clipă. Eu eram complect aiurit. Imi apăreau în faţa minţii probleme şi situaţii la care mărturisesc că nu mă gândisem niciodată. Oscar strînse în fundul scrumelniţei tigara şi privindu-ne pe rând, pe Thompson şi pe mine, ne spuse:

-"Nu am intenţia să vă mai citesc nimic mai mult din cărţile şi documentele din care mi-am extras mii de fişe şi din care mi-am făcut convingerea pe care am exprimat-o în scris, în prefaţă. Nu ştiu ce vei fi gândind tu, Marck, dar eu mă simt dator să vă spun ce gândesc eu. V'am citat două pasagii din Disraeli pentru identitatea de situaţii, însă din cele ce au scris "iluminiştii" aţi putea vedea gândiri care să vă înfioare, cum m'au înfiorat pe mine şi care m'au decis să iau calea pe care am ales-o.

Lumea e conştientă azi de realitatea care nu mai poate fi ascunsă ca până acum.

Cunoaşteţi foarte bine statistica participării Evreilor în guvernul comunist din Rusia.

Iată.

Consiliul Comisarilor Poporului .....77% Evrei.

Comisariatul Războiului ..... 77% Evrei.

Comisariatul Afacerilor Straine.....81% Evrei.
Comisariatul Finanţelor.....80% Evrei.
Comisariatul Justiţiei.....95% Evrei.
Comisariatul Instrucţiei Publice....79% Evrei.
Comisariatul Asistenţei Publice....100% Evrei.
Comisariatul Muncii.....88% Evrei.
Comisariatul Provinciilor.....91% Evrei.
Comisariatul Presei.....100% Evrei.
Misiunea de Propagandă.....100% Evrei.

Iată aici şi un document care are altă importanţă. Oscar ne dădu un exemplar din "A Collection of Documents. April 1919" a "Foreign Office"-lui şi ne arătă următoarea telegramă cuprinsă în ea.

7-618-S-R-2 Transmisă de Statul Major
Np.912-S-R-2 al Armatei. - B2.

"In Februarie 1916 s'a aflat pentru întâia dată că se pregăteşte o revoluţie în Rusia. S'a descoperit că persoanele şi Casele mai jos notate, sunt angajate în aceasta operă destructivă,

1.- Jacob Schiff.
2.- Kuhn & Loeb condusă de
a. Felix Warburg
b. Otto Kahn
c. Jérome Hanauer
3.- Gugenheim
4.- Max Breitung.

Comunicat Inalţilor Comisari ai Rep. Franceza şi

Forreign Office".

Deci finanţa, "marea" finanţă evreească este cea care alimentează cu fonduri (cel puţin) revoluţia comunistă. Nu e deci adevărat ceeace a scris Disraeli acum 75 de ani şi ceeace am scris eu în zilele noastre?

Mi se poate pune întrebarea: "dar de ce să o scrii tocmai tu?"

-"Fiindcă sunt îngrijorat pentru neamul meu".

Cine ar cunoaşte numai ceeace s'a publicat până acum pe această linie de atâtare de către ai noştri, şi-ar da seama că aceşti nebuni ne-au pregătit peirea. Mă dispensaţi de a vă mai cita şi vă rog să mă credeţi pe cuvânt cele ce vă voi spune.

Stiu că mi se poate replica fariseic: "da' cine se uită la aceşti exaltaţi care cultivă tradiţia fanatică a unor mistici?? Da, dar din nenorocire această fanatizare mistică, cum vreţi să o numiţi, prinde şi face tot mai mulţi proseliţi între ai noştri. Iar pedealtă parte oamenii politici şi finanţa îi încurajează şi îi ajută în această acţiune provocătoare.

Vă rog, şi te rog în special pe tine Marck, să vă gândiţi ce se poate întâmpla în ziua când creştinii vor reacţiona. Suntem 15 milioane de oameni împrăştiaţi într'o masă de peste 750 milioane de creştini numai în Europa şi America. Suntem unul la cincizeci.

Stiu că nebunii se bizue pe trecerea pe care le-o dă azi banul şi pe puterea ce o deţin în presă. Dar acestea

nu vor mai conta în caz de cruciadă. Vom fi distruşi ca nişte viermi. Chiar acei "goim"-i care se lasă azi corupţi, vor face mâine socoteala că în loc de o mită modestă şi o obligaţie permanentă, face mai mult noianul de averi cu care azi credem că putem stăpâni, şi care mâine poate trece în mâinile lor.

o

Dragii mei, dacă v'am chemat să vă vorbesc n'am făcut-o din preocuparea de a scăpa de o sancţiune pe care eu oricum o socot nedreaptă. Nici ca să mă justific şi să mă disculp de vina ce mi se impută. Dacă mâine ar fi să scriu din nou, aşi scri la fel. Iar dacă vreau să anulez hotărârea nu este pentru mine ci pentru consecinţele ce vor urma în dauna celorlalţi Evrei.

Cazul meu va fi comunicat prin toate Comunităţile noastre tuturor cu avertismentul că aşa (şi poate mai rău) se va întâmpla oricui va îndrăsni ce am îndrăsnit eu.

Dreapta judecată va fi împotmolită în mocirla de intimidare şi teamă în care suntem împinşi, ca animalele la abator, cei care purtăm de mii de ani ponosul ambiţiunii nemăsurate a nebunilor.

Pentru a solidariza întreaga masă iudaică folosesc cazuri ca al meu şi oamenii, sărmani şi amărîţi, iau de bună o astfel de farsă, pentrucă eu socot o farsă expulzarea cu care au crezut că mă lovesc. E un simplu mijloc de intimidare a celorlalţi în scopul de a menţine grega-

rismul. Exact ca şi acel antisemitism fomentat chiar de Evrei."

Trase din raftul de lângă el o carte şi citi.

"In momentele actuale dacă un guvern adoptă o atitudine contrară celei a noastre, e vorba de o simplă formalitate; guvernul respectiv acţionează cu asentimentul nostru iar noi suntem complect informaţi de această acţiune la care convenim pentrucă demonstraţiile antisemite ne folosesc şi ne sunt necesare ca să menţinem solidaritatea şi disciplina între conaţionalii noştri mai slabi.

Asta este scris în Protocoalele Înţeptilor din Sion. Iată mentalitatea care face din carnea noastră, carne de tun. Iată tâlcul pogromurilor pe care dacă le fac creştinii, mărturisim că le punem la cale noi pentrucă sunt utile câtorva "iluminaţi" care se îmbuibă tot pe spatele nostru, al gregarilor care credem în misiunea lor divină. Aduceţi-vă aminte de lauda lui Jacob Schiff că revoluţia din 1905 din Rusia l-a costat 5 miliarde de dolari şi un milion de vieţi ovreeşti.

Uitaţi-vă în Istoria neamului nostru. O permanentă alternanţă de ridicări şi prăbuşiri. Niciodată nu am vrut să fim noi ci totdeauna să fim peste alţii. Puteam să creem şi noi o civilizaţie a noastră, veche şi valoroasă ca a Chinezilor, Asirienilor, Babilonenilor, Egiptenilor, Grecilor, Romanilor sau ca cea contimporană a creştinilor.

Nu!. noi am vrut să ne aşezăm parazitar pe civiliza-

ţia altora şi atunci am ajuns în robia Egiptenilor, a Babilonenilor, a Romanilor, ca să nu vorbesc decât de cele mai grele. Si, în fine acum ne pregătim, prin nebunia mesianică, peirea. Vrem ca la anul 2000 să instalăm peste tot pământul un rege din neamul lui David. Nu e demenţă într'asta?

"Făuritorii de revoluţii", cum se laudă a fi, nu-şi dau seama că revoluţia se poate întoarce şi împotriva lor?

Iată de ce vreau să anulez această hotărîre de expulzare. Vreau să smulg nebunilor pumnalul din mână, să nu mai dea o lovitură în spatele nenorociţilor Evrei, mizeri şi dezolaţi. De aceea vă rog şi pe voi să mă ajutaţi, prin toate relaţiunile voastre, ca să dăm peste cap, de data aceasta, încercarea criminală de a lega pe oameni la ochi. Li s'a fluturat comunismul ca un ideal al lor, aşa cum scrie "Jewish Chronicle" din 4 Aprilie 1919; "idealurile bolşevismului sunt identice cu multe din marile idealuri ale iudaismului."

Sunt feriţi cu participarea pe care v'am arătat-o în guvernul bolşevic. Dar să avem răbdare să vedem câţi vor mai rămâne mâine când Rusii îşi vor da seama că şiau ridicat în cap alţi stăpâni decât cei fireşti.

Tot aşa s'au bucurat de a totputernicia lui Josif în Egipt pentru ca pe urmă să plătească amarnic, prin robie de patrusute treizeci de ani.

Înţelegeţi că această nebunie trebue să ia sfârşit

dacă nu vrem să asistăm la sfârşitul însuşi al istoriei neamului evreesc.

o

Oscar tăcu.

Trebue să mărturisesc ca eu eram cu desăvârşire zăpăcit. Nici nu puteam să mai urmăresc ceeace auzeam. Mi se păreau lucruri de basm, credeam că visez. O serie de fapte pe care şi eu le ştiam, dar pe care întâia dată le vedeam sub această faţă nouă, cu totul alta decât cea tradiţională.

Oscar aprinse o ţigară, Thompson îşi scutură pipa de scrum, o umplu din nou cu tutun iar eu mă uitam, cu privirea pierdută la clitul de cărţi de pe masă. Aşi fi vrut să aflu tot ce stă scris în ele, să mă lămuresc deplin, pentrucă îmi dam seama cât de marginal trăisem în raport cu acest imens sbucium al neamului meu. Nu puteam tăgădui nici cele relevate de prietenul meu şi nici nu puteam să incriminez, de plano, pe toţi ceilalţi.

După ce-şi aprinse pipa, Thompson cu un ton destul de grav însă fără a fi deloc sentenţios începu să vorbească.

Dragi prieteni, ca unul care sunt în afară de lupta voastră internă, îngăduiţi-mi să vă mărturisesc un punct de vedere care poate să elucidoze unele aspecte ale problemei. In orice caz vă va înfăţişa atitudinea multora dintre noi, creştinii, care suntem obiectivul

principal, ţinta atacurilor celor pe care Oscar i-a denumit "iluminaţi" şi "mesianici".

Cunosc tot, poate ceva mai mult decât ceeace ai spus tu, dragă Oscar. Problema e veche ca şi sbuciumul acestui nefericit popor iudeu. El a suferit din antichitate, dar suferinţa lui a luat forme chinuitoare din clipa când Fariseii şi Bătrânii lui au vrut să mistifice Invierea Mântuitorului. Iuda sufere crâncen de acum aproape două mii de ani.

Lupta de azi nu se poate resorbi prin stringenţă logică. Rădăcinile răului sunt înfipte mai adânc decât în minte, sunt înfipte în suflet. Pentru a smulge răul de acolo se cere mai mult decât logică.

De aceea eu, în concret, pentru cazul care ne interesează socot că e indispensabil să renunţăm la toate argumentele foarte valabile, pe care le-ai adus tu, Oscar, şi să facem apel la influenţe. Cei cari deţin puterea de a lua o hotărîre să fie puşi în mişcare. Rezultatul pe calea ta va fi negativ. Hotărîrea luată, aşa cum a fost luată, are tâlcul pe care foarte judicios l-ai relevat. La aceasta nu vor renunţa decât dacă au un schimb mai bun. Cum poate fi acel schimb? Nu-l văd.

Chiar dacă ar fi să spui, ca Galileu, după aceea "eppur si muove", nu te văd făcând o retractare publică.

-"Asta nu, dragul meu."

Atunci trebuesc folosite armele lor. Să se facă deo-

camdată complotul tăcerii în jurul cărţii lui Pitt şi cu asta şi asupra prefeţii pe care i-ai scris-o.

Eventual s'ar putea retrage sau promite că se va retrage ediţia din circulaţie. Nu e o soluţie elegantă şi mă tem că nici eficace. Pentru ce motive, n'aşi putea să spun, dar ei vreau capul tău. Nu la propriu, ci faţă de ai lor, pentru socotelile lor. Poate cred că prin asta şi prin presiunile amicale asupra ta, să te convertească la"dreapta credinţă". O minte şi o pană ca a ta nu sunt de dispreţuit. Dacă li se poate flutura pe dinainte o astfel de probabilitate cred că ar ceda. Deci cine le va vorbi, numai aşa va trebui să pună chestiunea.

-"Eu, dragă Thompson, nu pot da o astfel de sugestie" răspunse hotărît Oscar.

-"Nu tu, ci Mark şi cu mine." Li s'ar putea eventual sugera ideea că nu e rău sa aibă rezerve şi de cealaltă parte a parapetului, căci nimeni nu poate garanta succesul definitiv al comunismului.

Vă rog să nu luaţi luciditatea mea drept slăbiciune şi laşitate. Eu nu mă îndoesc nici cât negru sub unghie, de finalul lor desastros, dar câtă vreme au puterea în mână, aşa sunt aceşti oameni. Niciodată nu au avut măsură şi de asta au pierdut totdeauna. Nu au ştiut specula cu inteligenţă conjuncturile favorabile care nu le-au lipsit, trebue să o recunosc.

Si că să pun concluzia, Mark eşti de acord cu mine să încercăm aşa?

Mărturisesc că mă simţeam atât de mic în faţa problemei, atât de neiniţiat în taine de care eram într' adevăr străin, că mai mult ca să nu-l contrazic pe Thompson am răspuns d a .

Am eşit dela Oscar cu această hotărîre că vom încerca, nu să apărăm dreptatea scrisului lui Oscar, ci pe Oscar ca om, ca Evreu.

o

Afară se'noptase deabinelea.

-"Ce faci acum?"mă întrebă Thompson.

-"N'am niciun program."

-"Vino, dacă vrei, la mine, mai stăm de vorbă. Am nişte conserve bune, bere la răcitor. Cinăm împreună şi vedem ce putem face, pregătim un plan de luptă.

Am acceptat. Acasă prietenul meu a deschis o cutie cu cotlete de berbec pe fasole albă, a pus-o la încălzit şi cu un pahar de wisky ne-am aşezat la masă.

-Dragă Thompson, tu ai spus la Oscar că rădăcinile bi răului sunt înfipte mai adânc decât în minte, sunt înfipte în suflet. Ce ai vrut să înţelegi prin asta?

-Dragă Mark, am spus asta ca să-i atrag atenţia lui Oscar asupra faptului că în cazul care ne interesează, al expulzării sale nu e vorba de tranşat problema care îl preocupă ideologic şi care depăşeşte posibilităţile de azi. Că, trecând peste ea momentan, trebue să găsim soluţia cazului particular al său.

-Bine, dar ce problemă vizai tu?

- Dragul meu te voi lămuri pentrucă trebue. Problema prezintă un aspect foarte grav, cum l-a văzut Oscar şi poate mai mult încă.

Nu este vorba despre un lucru care poate fi discutat raţional, ca o problemă ştiinţifică, ci de o stare de spirit care a iscat un fel de psihoză, a dat naştere la un proces de durată care nu poate fi resorbit decât tot în timp, aşa cum am spus-o mai înainte.

Sigur că logica îşi are şi aici valoarea ei netăgăduită dar în măsura în care în prealabil se poate înlătura mistica ce a pus stăpânire şi pe cap şi pe inimă. Tu ştii că sunt adevăruri ideate şi adevăruri intuite, ca şi fenomene experimentabile şi fenomene numai observabile. Cine închide ochii cu încăpăţânare în faţa unui fenomen neexperimentabil, niciodată nu va afla ce se petrece în acel domeniu, cu atât mai vârtos când este vorba de revelaţii.

Dupăce Dumnezeu a vorbit oamenilor prin prooroci, foarte fragmentar şi foarte variat şi în chipuri deosebite, a vorbit după aceea în cuvinte clare aducând o revelaţie plenară şi definitivă, prin Fiul Său, cum începe Sf. Pavel epistola sa către Evrei.

Refuzând această revelaţie, ei s'au aşezat într'o poziţiune negativă care a împins pe cărturarii voştri să creeze "interpretări" vechilor scripturi. Tu ştii că Talmudul, - cu Mishna şi Gemara - Kabala, Kahalul nu sunt decât interpretări şi tradiţiuni orale cu care au

socotit să doboare creştinismul. Au creeat serii întregi de secte cu care au intenţionat să desbine biserica creştină. Au dat lui Isaia şi lui Ieremia interpretări prin care să demonstreze că nu e vorba de Iisus Cristos ci de un alt Mesia. Un Mesia pământean care va da stăpânire poporului evreu peste toată lumea aşa cum au înţeles Avraam, Isac şi Jacob din visurile lor.

Evident că acest ideal terestru a captivat pe mulţi şi "legea" cea nouă a înţelepţilor Sionului a creeat un tip de om legat de aceste bunuri pământeşti promise. Acest "tip" nou este în totală contradicţie cu tot ce are în el, cu tot ce simte un om moral. Dar acest tip nu este caracteristic numai poporului evreu. Au avut şi Grecii pe epicurienii şi pe hedoniştii lor şi sunt azi şi creştini care s'au îndepărtat dela idealul lui Cristos.

Ei bine, tuturor acestora eu le zic "luciferieni". Să nu iei această denumire drept o explicaţie eftină. Si-o dau ei înşişi şi se fălesc de a fi. Cred că cunoşti şi tu tradiţia eşită din legenda masonică. Masonii îşi zic "fiii lui Hiram", iar Hiram este descendent direct al lui Cain, copilul Evei conceput -zic ei- cu Lucifer prin păcatul iniţial. Aceasta este tradiţia masonică şi ei sunt mândri de ea. Sunt convinşi că geniul rău, geniul luciferic -Siva la Brahmani- este geniul care birue la urmă, aşa cum Lucifer a biruit în Eva, Cain în Abel.

Dacă aceşti luciferieni numără între ei mai mulţi E-

vrei, este pedeoparte pentru idealul lor destructiv cu privire la creştinism şi prin spiritul de solidaritate pe care îl au totdeauna mai accentuat minorităţile. Evreii, oriunde s'au găsit , au trăit ca o minoritate. Ei nu au putut hotărî, ca celelalte popoare, de propria lor soartă. Desideratele lor au trebuit să fie strecurate prin acţiune ocultă, prin subversivă. Sigur că asta nu e normal, dar nici soluţia adoptată de ei nu e normală. Orice Evreu care renunţă la idealul său anticreştin poate trăi mozaic, împăcat cu sine şi cu ceilalţi oameni.

In creştinism trăesc cei de ritul roman, de ritul ortodox, luteranii, anglicanii. Alături de creştini trăesc musulmanii, budistii fără ca între ei să fie această luptă confesională, pe viata şi pe moarte, pe care o întreţin permanent Evreii luciferieni contra creştinilor. Evreii trebue, dacă vor, să fie pur şi simplu mozaici şi nu anticreştini.

Iată unde, socot eu, stă nodul problemei. Antagonismul nu este între mozaici şi creştini, ci între luciferieni şi între oamenii lui Dumnezeu, oamenii binelui.

Dealtel îţi dai seama că atitudinea de "anti", nu este o atitudine creatoare. Dacă împotriva lucrului pe care îl găseşti rău, nu pui altăceva mai bun, nu îndrepţi nimic.

-Si în concret? am întrebat eu.

-Pe plan spiritual, Evreii se pot realiza păstrân-

du-se ca mozaici, aşteptând venirea lui Mesia anunţat de profeţii lor. Căci de venit va veni odată să judece viii şi morţii. Pe plan politico-social să renunţe la idealul lor mesianic terestru cu care au înnebunit pe cea mai mare parte dintre conaţionali.
Ura pe care o cultivă contra "goim"-ilor, ura care le-a adus averi şi le-a dat putere politică relativă în clipele de faţă, această ură îi va prăbuşi. Ura, element destructiv prin esenţa ei, nu poate duce decât la distrugere, la prăbuşire.

-Si tu crezi într'adevăr că acesta ar fi efectiv resortul de viaţa al Evreilor?

-Al luciferienilor, da.

-Bine, dar atunci de ce se resfrânge numai asupra Evreilor odiul neluciferienilor?

-Pentrucă Evreii în mare măsură s'au afiliat lor şi pentrucă ei au luat faţiş şi ostentativ conducerea acestei tagme de oameni. Cei care au rămas credincioşi credinţei lor strămoşeşti şi nu legei celei noui sunt ca tine şi ca Oscar. Si în cazul ăsta vezi ce păţesc chiar dela ai lor.

Am rămas pe gânduri. Thompson îmi vorbea ca un om care avea bine deliberat şi clar în minte ceeace spunea, dar care niciodată nu lăsase să se întrevadă asemenea convingeri. Faptul mă surprindea pentrucă îl socoteam un prieten sincer. Niciodată nu făcuse nici cea mai mică aluzie la lucruri pe care le judeca atât de categoric

şi cu destulă asprime în ce priveşte pe Evrei, între cari eram şi eu. L-am întrebat:

-"Bine, dar de ce nu mi-ai vorbit niciodată de lucrurile astea?"

-"Foarte simplu. Am socotit o nedelicateţă să-ţi m spun, cu atât mai vârtos să-ţi fac un proces, din păcate de care nu erai vinovat şi pe care nu le simţeam în tine. Tu mi-ai făcut mie vreo culpă pentru luciferienii creştini?(Iartă-mi această"contractio in adjectu".)

Dragă Mark, fiecare om îşi are filosofia sa, adică un concept de viaţă, un s e n s pe care îl dă vieţii. Această atitudine se simte din felul lui de a trăi. Nimeni nu face ostentaţie din sentimentele fundamentale omeneşti. Doar atunci când nu le trăeşte. Dragostea de părinţi, de fraţi şi de surori, de copii, de patrie, de Dumnezeu, nu e marfă de expus în galantar. Orice om de bun simţ acceptă şi respectă aceste sentimente la semenul său. Eu mă bucur să văd că un Franţuz, un Neamţ îşi iubeşte ţara lui şi l-aşi despreţui dacă n'ar face-o, sau ar ostenta mai multă dragoste pentru ţara mea pe care mi-o iubesc eu. Totdeauna mi s'a părut natural ca un Evreu să iubească pe alt Evreu. Ceeace nu e natural e ca un om să urască şi duşmănească "din principiu" pe altul pentrucă nu e dintre ai lui. De aceeaşa eu nu înţeleg antisemitismul. Intăi pentrucă, aşa cum ţi-am spus, este "anti" şi al doilea pentrucă şi Evreii pot şi au dreptul să trăiască întocmai ca şi noi. Insă nu cu gânduri pidos-

nice împotriva noastră.

-Bine, dragă Thompson, dar potrivit cu acest sens al vieţii, de care spuseşi, nu crezi necesară o atitudine faţă de cei pe care xxx i-ai numit luciferieni?

-Ba da, şi eu mi-am precizat-o. Aceşti luciferieni nu pot face tot răul pe care îl gândesc, singuri. Ei îşi pot mărturisi între ei apartenenţa la stirpa lui Cain ori Hiram, dar nu o pot mărturisi "coram populo". Ei au nevoe de oameni de paie pe care să-i utilizeze, de mercenari. Ei bine, atitudinea mea e să refuz cu îndărătnicie să mă vând, să fac pe mercenarul.. Sigur că cel ce dă mită e vinovat, dar nimeni nu poate cumpăra ceeace nu e de vânzare.

Atitudinea de a milita o luptă făţişă, prin denunţare sau atac contra acestor luciferieni ar însemna să nu mai fac nimic decât să-i urmăresc pe ei în meandrele întortocheate prin care se strecoară în viaţă. Cine ar mai fi făcut sinteza sulfamidelor noastre dacă ne-am fi dus în "agora" luciferiană ca să discutăm contradictoriu cu ei? Ai auzit şi tu de existenţa francmasoneriei şi de ţelurile ascunse pe care le-ar urmări, de mijloacele machiavelice pe care le-ar folosi. Cum aşi putea da eu, tu ori Oscar, sau noi toţi la un loc lupta contra lor când ei sunt organizaţi de secole şi îşi au mii de antene peste tot? Ne-ar zdrobi cum omori un gândac. Dar dacă Oscar, tu şi eu refuzăm să ne înscriem în masonerie şi ca noi vor face toţi oamenii de bine, masoneria ar muri prin inaniţie sau ar rămâne cu pleava aventuroasă care

nu e în stare să-şi relizeze idealurile. Ei nu reuşesc decât în măsura în care îi ajutăm noi, prin inconştienţa noastră, din slăbiciunea noastră.

-Dar cum poţi evita astfel de slăbiciuni, care în fond sunt omeneşti? Să ajuţi, să pui o vorbă bună când te roagă cineva, aşa cum vrem să facem noi acum pentru Oscar?.

- Iartă-mă, dragul meu, dar nu e tot una. Iţi voi lămuri unde stă echivocul. Un om care are o credinţă, care e animat de un ideal uman, nu se abate dela ele de dragul nimănui. Se trădează dacă se abate. Menirea omului este să descopere adevărul în mijlocul căruia trăeşte şi pe care încă nu-l cunoaşte. El nu mistifică adevărul.

- Da, ai dreptate, suntem de acord, aşa gândesc şi eu.

Era târziu. Cu capul şi cu sufletul încărcat am plecat dela Thompson, rămânând ca a doua zi să începem campania noastră pentru Oscar.

o

Cazul prietenului meu şi conversaţia cu Thompson ridicaseră o serie de probleme care, pentru mine, erau turburătoare. Eu trecusem peste ele ceva mai detaşat decât le sezisasem în această seară.

In pat, cu capul înfierbântat de ceeace auzisem, mă întrebam daca nu cumva şi judecăţile lui Thompson sunt

născute dintr'o mistică, din cea creştină, aşa cum susţinea el de noi, Evreii.

M'am hotărît ca a doua zi să mă duc la şeful comunităţii noastre, un rabin cu multă vază.

Am fost primit cu afecţie şi cu multă condescendenţă. După întroducerea protocolară, în care a ţinut să menţioneze reputaţia mea de chimist bine cunoscută şi în comunitate, m'a întrebat ce anume mă aduce la el.

I-am răspuns că am venit să ne ajute cu sprijinul şi autoritatea sa într'o nenorocire care s'a abătut asupra unui coreligionar şi bun prieten.

-Ce nenorocire? m'a întrebat.

-I se refuză rămânerea în Anglia şi a fost invitat să părăsească ţara în timp scurt, în trei săptămâni.

- Si pentru ce?

- După câte s'au putut afla, e o hotărâre a guvernului pentru că a scris o prefaţă la cartea lui Pitt Rivers.

- Cum îl chiamă? Nu-i Oscar Levy?

- Exact!

- Apoi vezi Domnule, până şi Englezii au fost scandalizaţi de o asemena ispravă. E o ignominie.

- Domnule Rabin, nu Englezii, miniştrii nostri evrei au cerut expulzarea.

Agitându-şi mâinile în faţa ochilor, ca şi cum s'ar fi apărat de vedenii, ca un om eşit din fire, a început să strige:

-Să nu mai spui aşa ceva! Asta nu se poate! Nu se poa-

te, Domnule Mark Marcussohn!

Mă uitam surprins la rabin. Un om cu o figură gravă, impunătoare, cu gesturi măsurate, cu o privire care voia să pătrundă dincolo de gânduri, se lăsa cu atâta uşurinţă prins de pasiune. Când s'a liniştit, am adăugat,

- Domnule Rabin, şi totuşi ăsta e adevărul. Ni s'a comunicat chiar de unul din miniştri.

- Eu nu pot să cred aşa ceva pentrucă nu ştiu. Insă am să te rog să asculţi. Adică domnul Mark Marcussohn să asculte pe rabinul său.

Si sentenţios, aproape scandând, urmă.

- Fapta lui Oscar Levy este foarte gravă. Ea se încadrează în hotărîrile "Sanhedrinului" în Folio 57, a, în "Aboda Zara", Folio 6-8, în "Szagica", Folio 13.

Si luând de pe birou o carte mă întrebă:

- Dumneata ştii ebraica?

- Nu.

- Am să-ţi traduc eu, ascultă te rog.

"Un "goi" care studiază Talmudul şi Evreul care-l ajută la aceasta, amîndoi trebuesc condamnaţi la moarte."

Si, ridicând ochii , mă privi peste ochelari.

- Vezi cât este de grav?

- Domnule Rabin, nu e cazul lui Oscar Levy.

- Vina lui este şi mai mare pentrucă stă scris în "Divre", en "Dav", Folio 37, -şi luă altă carte.

"A împărtăşi ceva din legea noastră unui "goi"

înseamnă moartea tuturor Evreilor, căci dacă "goim"-ii ar şti ceeace propovăduim cu privire la ei, ne-ar extermina pur şi simplu".

Puse cartea la loc. Scoase ochelarii şi mă privi ţintă în ochi.

- Ai înţeles, Mark Marcussohn?

Inţelesesem chiar mai mult decât dorea el. Inţelesesem bine câtă dreptate avusese Thompson. Si pentrucă eu tăceam, pe un ton persuasiv de data aceasta, îmi spuse aproape iluminat.

"Socotiţi-vă totdeauna poporul ales. Cauza noastră e mare şi sfântă şi desnodământul ei sigur. Creştinătatea, vechiul nostru duşman, zace în ţărână şi se svârcoleşte în agonie".

Aceasta stă scris de Adolf Jsac Crémieux în "Manifestul Alianţei Israelite Universale" din 1860. Dragul meu domnu' Mark, dar pentru aceasta nu trebue să fim slabi, nu trebue să încetăm o clipă de a-i urî. Iată ce spune marele Rebe Cheskel Zwi Klötzel. Trase din raft o revistă, mi-o arătă. Era Janus Nº 2 din 1912 -1913. O deschise şi citi.

"Oricine dintre noi, care nu e complect scopit de suflet şi de duh, care nu e complect incapabil de a urî, va împărtăşi scârba noastră pentru "goim"-i. Nu sunt autorizat să vorbesc în numele comunităţii evreeşti, poate nici nu le-am spus vreodată ceva despre asta. A-

ceastă rezervă este totuşi numai de ordin strict juridic; de fapt, nu sunt de nimic mai convins decât că dacă există ceva care uneşte pe toţi Evreii lumii întregi, apoi este aceasta ură mare, grandioasă şi sublimă". ↑

Mă cutremuram de pasiunea pe care o punea citindu-mi aceste rânduri şi deşi înţelegeam că aici soarta lui Oscar e pecetluită, am încercat cu o ultimă sforţare.

- Atunci, Rebe, ce este de făcut pentru prietenul meu? E totuşi unul din ai noştri...

- Nu, nu mai este din ai noştri. A călcat Legea şi mai cu seamă dacă împrăştie şi această ticăloşie că pedeapsa lui, mult prea mică în raport cu fapta, vine dela noi.

- Dar poate că se căieşte, poate că va reveni şi va recunoaşte că a greşit, încercai fără convingere să insinuez.

- Asta se va vedea numai în viitor. Acum dinte pentru dinte şi ochi pentru ochi. Dacă va înţelege să şteargă această ruşine care e o crimă faţă de Israel, are timp s'o facă, viaţa încă nu i s'a luat.

Înţelegeam bine, dar tot aşa de bine ştiam că tocmai pentru aceste cuvinte Oscar nu va ceda. Căci ele nu erau argumente care să-i clatine convingerea ci, dimpotrivă, să i-o întărească.

- Rebe, dar dacă el n'a ştiut ceeace mi-aţi spus şi mi-aţi citit mie?

- Dar cum a putut să ştie ce spun "goim"-i despre noi? Cum a putut să ştie şi să scrie că suntem "conrupători, distrugători, incendiatori şi călăi"?

Erau chiar cuvintele din prefaţă pe care Rabinul mi le înşira.

Căutam ca despărţirea să se facă în condiţiuni oarecum amicale, poate şi din teamă, dar totuşi în nădejdea că vom putea salva pe Oscar.

- Atunci, Rebe, ce-mi recomandaţi?

- "Socotiţi-vă totdeauna poporul ales! Cauza noastră e mare şi sfântă...! ↑

- Da, da, am îngânat eu cu laşitate.

- Prietenul dumitale cu care lucrezi, Thompson, ce fel de om este? Este un om înţelegător?

Surprins de această întrebare am mintit.

- Cu el nu am vorbit lucrurile acestea. Dealtfel nici el, nici eu nu facem politică.

- Mda! Caută să-i păstrezi prietenia lui. Dumneata pe a lui, nu el pe a dumitale. Si să ştii că totdeauna te voi vedea cu bucurie când vei veni pe la mine.

Am înţeles că mă congedia. I-am mulţumit pentru buna voinţă de a mă asculta şi am adăugat într'o doară

- Oricum, Rebe, un Evreu, unul dintre ai noştri...

- Să ştii că te mai aştept.

o

Am eşit de la rabin cu o impresie extrem de contradictorie. Trebue să recunosc puternica lui personalitate.

Dialectica sa şi pasiunea cu care îşi susţinea părerile făceau din el un adversar de temut, în nici un caz comod.

E adevărat că tot ce mi-a spus nu a infirmat cu nimic cele ce-mi spusese cu o noapte înainte Thompson. Dar totuşi mă întrebam: să n'aibă niciun pic de dreptate, nici măcar 1% ? E posibil să trăiască cineva atât de intens şi să trăiască total în minciună? Nu cumva această fanatizare e stârnită de alte cauze decât cele luciferice de care-mi vorbea Thompson? Nu sunt oare împinşi să fie răi tocmai din nevoia de a se apăra?

Funciarmente poate fi un om luciferic? Mi se părea că în această întrebare stă nodul chestiunii.

Cu aceste gânduri am ajuns la laborator unde l-am găsit pe Thompson lucrând.

- Cum e? l-am întrebat.

- Aici bine. Aşa cum bănuiam, substanţa se poate uşor cristaliza.

-Dar cu Oscar?

- Am vorbit cu un prieten care cunoaşte bine pe Vansitart, unul din oamenii care poate mult pe asemenea linii. Mi-a făgăduit să-l vază chiar azi. Tu ce ai făcut?

- Am fost la comunitate şi am vorbit cu Rabinul-şef.

- ? ? ? ?

- Poate era mai bine să nu mă duc, după ceeace mi-a fost dat să aud. Dar cine ştie, poate mai gândind se va înduioşa şi se va înbuna.

I-am povestit lui Thompson cât mai fidel- conversaţia

avută. Din când în când, el încrunta din sprâncene.

-Ce e? am întrebat.

-Chiar aşa de cinic nu-l credeam. In orice caz mare curaj să încerce să te rupă de Oscar şi să te afilieze punctului său de vedere. Pentru mine e clar că şi el e unul din complotul contra lui Oscar.

-Intr'adevăr m'a surprins şi pe mine cât era de bine informat asupra cazului. Să ştii însă că rabinul nu e un om de duzină.

-Nici n8aşi fi crezut aşa ceva, Mark. De asta a ajuns acolo unde e. Dacă în asemenea locuri n'ar fi unul care să poată lua taurul de coarne, cauza lor e-ra de mult pierdută şi noi nu am fi fost nevoiţi să ne sbatem contra inichităţii ce i se face lui Oscar Levy.

-Dragă Thompson aici este pentru mine un mare punct de întrebare. E cu putinţă ca un om atât de dotat să aleagă o cale mârşavă când ar fi putut merge uşor pe drumul drept?

-Mark, luciferienii nu sunt lipsiţi de inteligenţă, sunt lipsiţi de suflet. Inteligenţa pe care o au, o pun în slujba diavolului. Poate înşelă slujbă nici n'ar fi eficace.

-Vezi, când am intrat în laborator, tocmai această problemă mi-o puneam. Poate fi un om funciarmente luciferic?

-Eu cred că nu. Insă ispitele care colcăe în fiecare din noi sunt greu de stăpânit. Ambiţiunile care ne mână în viaţă ne fac să nu alegem mijloacele de realizare

şi atunci cădem în ghiarele Satanei, devenim luciferieni.

-Dar asta înseamnă că este în noi un fond luciferic.

-Omul are de ales între bine şi între rău, dar nu tot deauna are puterea de a distinge pe unul de altul. Îi lipsesc criteriile, şi atunci confundă, încurcă lucrurile.

Si asta a fost dela început decând Eva a eşit din cuvântul lui Dumnezeu. Adu-ţi aminte de conversaţia ei cu diavolul. N'a ştiut să aleagă între cele două afirmaţii: a lui Dumnezeu că va muri dacă va mânca din fructul oprit şi a lui Lucifer că nu va muri. Si a mâncat şi a murit. Dar noi azi uităm această experienţă de viaţă şi încercăm din nou şi cădem din nou.

- Vezi ce-mi vine mie greu să accept, că omul ar înclina atât de uşor spre rău...

- Nu chiar atât de uşor, Unii oameni se sbat mult înainte de a cădea, încearcă să se apere, dar mijloacele nu-i ajută din pricină că au alungat pe Dumnezeu din sufletul lor. Si sunt mulţi cei care au alungat pe Dumnezeu dela ei şi nu mai ştiu să-l cheme în ajutor.

- Si atunci?

-Atunci cad. Cad, cum spui tu, uşor.

- Ei asta nu pot să accept, de ce să cadă atât de uşor?

- Dar Cain? Dece a omorît Cain pe Abel?

Iţi dau exemplul acesta pe care se sprijină "fiii

lui Hiram" ca să-şi justifice fiinţa şi acţiunea, nu pentrucă aşi crede ca ei, dar ca să vezi cât de uşor se poate cădea. Nu vreau să discut polemic cu tine chestiunea, dar cu Invierea Mântuitorului? Este un fapt istoric, mărturisit de contemporani şi totuşi Fariseii şi cărturarii, din interese lesne de înţeles atunci şi pentru ei, au căutat să mistifice adevărul, au plătit pe paznici ca să spue ca L-au furat ucenicii. Intre mărturisirea interesată a Fariseilor şi mincinoasă a paznicilor şi între mărturisirea ucenicilor care L-au văzut după Inviere, în faţa semnelor nenumărate între care trebue să-l ştii pe cel cu Saul, convertit în drumul spre Damasc, unii Evrei au crezut şi alţii nu. Iată înclinări diametral opuse în faţa aceluiaşi fenomen. De ce? - Pentru mine, ca să dau o explicaţie sintetică, chestie de ideal. Cine îşi fixează idealul în ambiţiuni cade repede la orice ispită care pare că-l apropie de pseudo-idealul său. Un ideal nu se atinge, către el se tinde. Un ideal este o finalitate.

Sinteza sulfamidelor noastre nu este, nu poate constitui un ideal. Este un mic adevăr pe care îl adăugam la alte mici adevăruri, în străduinţa de a-l descoperi pe cel fundamental. Idealul nostru în aceasta treabă a fost adevărul. Cine nu caută adevărul ci se mulţumeşte cu folosirea conjuncturilor pentru a cuceri o viaţă comodă, va folosi şi minciuna şi atunci iată-l devenit luciferic, sau în drum spre luciferianism.

-Da, sunt de acord cu tine asupra valorii adevărului ca resort de viaţă umană. Dar dacă nu ştiu unde e adevărul? Dacă credem că suntem deţinătorii lui, fără a fi de fapt? Ca să mă refer la exemplu dat de tine, cu Invierea lui Cristos, creştinii cred că ei deţin adevărul, mozaicii pretind că ei.

- Dragă Mark, în asemnea cazuri trebue să vezi cine e constrâns să folosească minciuna ca să-şi justifice afirmaţia. Ai un exemplu trăit de tine azi, Oscar Levy şi rabinul. Ţi-a spus vreo minciună Oscar? Dar rabinul a minţit cum ai constatat-o tu singur. Şi a minţit deliberat, pregătindu-şi argumentaţia adhoc.

Am rămas pe gânduri. Intr'adevăr pe măsură ce cumpăneam, constatam că rabinul mi-a dat lovitura cea mai crâncenă.

Intre calmul lui Thompson şi delicateţa lui chiar când îmi spunea păreri dure şi între violenţa de gândire şi de exprimare a rabinului era mare diferenţă. Oare să fie cu putinţă? Să fie atât de tari închinătorii la Rău şi la Minciună? Să fie minciună toată credinţa lor? Iată întrebări pe care abia mai târziu le voi elucida cu sângeroase experienţe.

o

Am îmbrăcat halatul şi am trecut la treabă. In lipsa mea Thompson pusese la punct prepararea industrială a sulfamidelor. Rămâneau de precizat puţine amănunte. In

orice caz puteam cere brevetul de fabricaţie.

- Bravo, Thompson! când crezi că putem da drumul fabricei?

- Chestie de câteva luni. Norocul este că aproape toată aparatura se găseşte în comerţ. Nu avem de construit după planurile noastre decât prea puţin.

Intre noi totul era înţeles. Pe brevetul nostru deschideam o fabrică de "Sulfamide sintetice" Thompson & Mark. Bani aveam din ceeace realizam eu cu vânzarea unei case, Thompson din partea lui de moştenire şi dintr'un împrumut pe care i-l făcea un frate din Indii. După ce aici va fi totul aranjat eu voi pleca in America unde voi încerca, cu bani americani, să fac o a doua fabrică. Aveam acolo câţiva prieteni chiar în finanţă. Puteam fi deci un om mulţumit. Problema de viaţă era rezolvată şi era de nădăjduit că, punând aceeaşi râvnă, lucrurile vor merge din ce în ce mai bine. Aveam în gând şi alte studii asupra sintezelor, mai cu seama în legătură cu solvanţii celulozei.

Toate aceste preocupări îmi dădeau o linişte care nu era de nimic turburată cu toată munca intensă pe care o cereau. Acum apreciam şi mai bine satisfacţia pe care omul o găseşte în muncă.

Intâmplarea lui Oscar Levy mă scosese din ritmul acestei munci numai două zile şi mă resimţeam.. In timpul lucrului mi se împlânta în minte câte o întrebare nouă care mă enerva ca o contradicţie stupidă.

...."Luciferienii" lui Thompson nu muncesc şi ei? nu au

şi ei satisfacţii? Nu încearcă şi ei aceeaşi bucurie în munca lor şi în reuşita ei? Cu ce se deosibesc de neluciferieni?

Culmea este că începuse să mă golpeşească un fel de lene de gândire şi recurgeam mereu la Thompson ori de câteori mi se ridicau asemenea dileme.

-Ai să faci o manie , Mark. Lasă-i în plata lui Dumnezeu şi vezi-ţi de treabă. Intre noi şi ei este o diferenta fundamentală, o diferenţă de etică. Noi credem în Bine şi ei în Rău. Sunt două finalităţi opuse.

După ce am mai pus la punct câteva amanunte, în timp ce Thompson bătea la maşină,, am răscolit în cercul meu de cunoştinţe să văd cine ar putea să ne fie de folos pentru Oscar.

Mi-a venit în minte o bună prietenă Esther, văduva unui fost ofiţer englez, mort în războiu, fata unui fabricant de parfumuri căruia îi făcusem unele servicii profesionale. Cumnatul ei, bărbatul unei surori mai mari, era redactor la "Daily Express". Am pus mâna pe telefon şi am chemat-o.

-Dragă Esther este vorba de un mare serviciu pe care ai putea să mi-l faci în folosul unui coreligionar al nostru Oscar Levy. Roagă pe cumnatul tău să scrie în ziar ceva pentru el. Este expulzat pe nedrept, printr'o decizie a guvernului. O lămurire, un protest, o rugăminte, în fine cum crede cumnatu-tău mai nimerit, ca să putem determina o revenire. Când pot veni pe la tine?

Mi-a răspuns că va telefona imediat şi că va telefona şi lui Rohstein la "Daily New". Că diseară e singură şi că mă aşteaptă la cină.

Bucuros ca am întâlnit şi o bună voinţă, am închis aparatul spunându-i lui Thompson, "poate că prin femei vom reuşi mai uşor."

El, ridicând ochii depe maşina de scris, mi-a zâmbit.

-Metoda lui Talleyrand. E veche decând lumea, dela Esther cealaltă, biblica. Mâine aştept şi eu răspuns de la Vansitart, aşa că mâine seară putem vedea pe Oscar.

Incepusem să fiu nerăbdător. Pe Esther n'o mai văzusem de mult. Intre timp fusese pe coasta de Azur şi eram curios să aud dela ea şi o părere laică pe lângă cea teologală a rabinului.

Am hotărît să mergem, Thompson şi eu, la biroul de brevete şi la Ministerul Sănătăţii ca să depunem "probe" de sulfamidele noastre, chiar mâine dimineaţa. Am prânzit în laborator şi am pregătit totul pe a doua zi.

Plecând spre casă Thompson mi-a spus că singura lui nădejde e în Vansitart. Că dacă nici acolo nu reuşim, el nu mai vede nicio şansă. Bietul Oscar va trebui să accepte, vrând-nevrând, această expatriere.

-Numai de nu l-ar urmări şi acolo unde s'o duce, am gândit eu, împărtăşind lui Thompson temerea.

Englezii nu o vor face, însă nu ştiu care va fi atitudinea celor mari din Loja spuse cu amărăciune Thompson.

o

La opt seara eram la Esther. Mi-a deschis chiar ea. Trebue să recunosc că era fermecătoare, -cum zice dictonul- "la femme à trente ans". I-am mărturisit-o chiar din prag. Cu acea cochetărie specifică femeilor şi-a aruncat ochii în oglinda mare din hall, faţa i s'a îmbujorat uşor şi cu o întonare nostalgică mi-a spus:

-"Trec anii, Mark, încep să îmbătrânesc. Iată am deja cinci ani de văduvie."

Pornită pe acest ton, conversaţia a decurs agreabil, amical, aproape confident.

Mi-a povestit fapte, întâmplări, impresii de pe Coasta de Azur. Am cinat în sufrageria mare. Două "seturi" puse la colţul mesei, pe cristalul gros; la lumina unei lămpi discrete de masă, "duo"-ul nostru avea ceva misterios, romantic.

-"Lumea pare aiurită, Mark. E stăpânită de o aşa frenezie de viaţă că ai crede că se apropie sfârşitul şi că fiecare vrea să profite cât mai e timp. Nicio preocupare serioasă, într'adevăr serioasă de ceeace se pregăteşte. Nimeni nu pare dispus să accepte că după acest război s'ar fi schimbat ceva. Fiecare crede că poate înnoda firele rupte acolo unde s'au rupt [illegible] în 1914.

Nimeni nu vede că o nouă aşezare a lumii se pregăteşte. Toţi se cramponează să-şi menţie privilegiile avute ca şi cum privilegiile ar fi drepturi imprescriptibile.

Puţini îşi dau seama de importanţa revoluţiei spirituale care s'a produs. Viaţa capătă un nou sens, profund, serios. Nu mai poate fi condusă de "jouisseur"-i. Priveşte revoluţia din Rusia.

In loc să se gândească la marea ei semnificaţie, domnii care conduc politica se gândesc la plăcerile unei "aventuri". "Promenade des Anglais" este un trivial bâlci de plăceri."

Esther se opri. Mă îmbie cu un pahar de Porto şi mă privi întrebător.

Imi venea să-i spun că ceeace înşiră sunt simple afirmaţiuni, sau că sunt lucruri dintr'o lume mică. Dar mă gândeam la Oscar şi nu vroiam să o întărât. M'am resemnat să răspund cu o altă întrebare.

-"Si tu crezi, Esther, că lumea se va schimba? Că va renunţa la plăcerile şi la satisfacţiunile mici şi mari cu care s'a deprins şi pe care i le poate oferi viaţa?"

-"Va trebui să se schimbe. Uite ce se petrece în Rusia Unde e Ţarul, unde e curtea, unde e clica lui? S'a terminat cu ei."

-"Scoală-te tu să mă aşez eu", asta e unica concluzie pe care pot s'o trag. In locul unei clici se instalează alta, ca după revoluţia franceză.

-"Pardon, revoluţia franceză a doborât o castă care se socotea singură îndreptăţită să dispună de destinul unui popor.

-Elita conducătoare...

-Perversă şi degenerată...

-"Uite, aici, la noi în Anglia revoluţia nu a avut nicun efect şi Anglia nu stă mai rău ca Franţa."

-"Pentrucă Anglia a înţeles că elita ei, clasa nobiliară trebue să se împrospăteze cu elemente noi, vitale, şi să nu rămână o castă închisă. In Franţa afară de Rothschild -ii veniţi dela Franckfurth, pe cine au mai primit între ei nobilii francezi de dinainte de revoluţie? Abia după revoluţie lucrurile au început să se schimbe."

Imi părea rău că am pus problema astfel şi nu ştiam cum să schimb vorba. Imi dam seama că Esther are pe această linie un "parti pris".

-.....dar nu mi-ai povestit cum ai petrecut vacanţa ta, încercai eu o diversiune.

-"Eu m'am descurcat bine, am avut un cérc al meu cu care mă înţelegeam, deşi mulţi erau încă desorientaţi spiritual. Deprinşi cu viaţa de până acum nu puteau concepe că lumea se îndreaptă cu paşi mari spre stânga."

-"Cred că ai fost una din atracţiile sesonului."

-"Pentru domnii cu cai în curse care nu au altă conversaţie decât "pedigree"-ul?

-"Nu ştiu pentru cine Esther, dar cred că nimeni nu poate afirma că nu e o adevărată desfătare intelectuală tovărăşia ta."

Cochetă şi destul de încrezută m'a întrebat zâmbind

-"Găseşti?"

Am trecut în micul ei studio care e şi fumoar, să luăm cafeaua. Am aprins câte o ţigaretă egipţiană pe care

a oferit-o ea şi, fără alt preambul, a deschis vorba de Oscar.

-"Dragă Mark, dimineaţa nu l-am putut găsi pe cumnatu-meu la telefon, însă am aranjat cu Tamar, să dejunăm împreună. Aveau la masă şi pe Rohstein şi încă alţi gazetari. Am putut sta de vorbă mai pe îndelete. Să ştii însă că mi-ai dat o grea însărcinare să pledez pentru Oscar Levy al tău.

- ? ? ?

-"Da, toată lumea e indignată. Omul ăsta care trece drept un savant, a intrat în strachină cu toate patru picioarele. Cine l-a pus să scrie acea nenorocită prefaţă? O lipsă de simţ politic formidabilă să se ridice împotriva revoluţiei ruseşti şi încă de asemenea manieră, invectivând pe Evrei. Nici Churchill în "Aftermath"-ul lui n'a mers până acolo. El a atacat comunismul pur şi simplu, dar nici asta nu o va mai face. Ai să vezi!

In redacţie la cumnatu-meu e cuvânt de ordine să nu se scrie nicio vorbă despre cartea lui Pitt Rivers. Vezi deci că nu se poate vorbi nici de prefaţa lui Oscar Levy.

-"Complotul tăcerii?"

-...iar Rohstein mi-a spus că la Daily New a auzit vag despre aşa ceva, despre această ticăloşie a lui Levy, dar cum el se ocupă de cronica externă n'a dat mai multă atenţie.

-"Dragă Esther, eu nu vreau să susţin că Oscar a făcut bine, ceeace a făcut. A greşit, de acord.. Dar pentru o

greşeală nu e drept să-i luăm capul... oricum e unul de ai noştri.

-"Dragă Mark, să-mi dai voe să-ţi răspund la tot ce cuprind aceste reflecţii ale tale.

In primul rând, Oscar Levy a avut norocul că noi ne găsim într'o situaţie tare, atât de tare încât nici a-ceastă ignominie a lui nu ne poate aduce vreo ştirbire poziţiei noastre. Altfel, dacă n'am stăpâni noi situaţia, pedeapsa lui n'ar fi fost o simplă expulzare ci una mult mai gravă.

-"Tocmai de asta, pentrucă nu aduce nicio ştirbire, cum spui tu, să i se acorde clemenţă, să-l lase să rămână aci."

-"Ei nu, asta ar fi prea mult. Trebue dată măcar aceas-tă pildă celor care ar mai îndrăsni să creadă că pot face nepedepsiţi asemenea servicii duşmanilor noştri.

Nu suferim îndeajuns ce ne fac ei? Trebue să le mai dăm chiar noi apă la moară? Tu încă nu-ţi dai seama de tot odiul în mijlocul căruia trăim?

Tu ştii cât îl iubeam pe bărbatu-meu, pe Jonny, şi cât mă iubea el. Atâta venin a trebuit să înghit şi să sufăr atâtea nedemnităţi, încât uneori îmi părea rău ca m'am măritat cu el. De câte ori mă încuiam în bae şi plângeam amarnic, rănită de moarte de jignirile aces-tor oameni pe care azi Levy îi ajută! Mi-aduc aminte că odată o englezoaică mi-a spus că la ei până şi peluzele de gazon au tradiţie de cel puţin treisute de ani....

Ascultă Mark, acest popor care încă nu exista pe vre-

mea când noi dam Egiptenilor, Babilonenilor, Mezilor şi Perşilor oameni de conducere ca Josif, Mardoheu ori Daniel. Noi care le-am dat şi lor pe Disraeli care le-a creat imperiul colonial, noi, socotiţi mai prejos decât o peluză de trei sute de ani.

Nu-ţi mai spun indignarea de dispreţul cu care vorbesc, când îşi aduc aminte, de "ce petit peuple errant" şi de lip-sa de respect cu care sunt tratate femeile lui pe care le socot marfă pentru plăceri în aşa măsură că a trebuit să ne pervertim şi simţul de dragoste. Iar dacă pentru a ne face cunoscuţi, pentru a scăpa de ostracizare ne măritam cu câte unul de ai lor, eşti o intrusă, cum e-ram eu. Pentru nimic în lume nu m'aşi mai mărita cu u-nul de-ai lor.

Numai când suferi cum am suferit noi poţi urî aşa cum trebue să urîm...

.....Si atunci, Mark, nu ţi-e îngăduit să te faci coadă de topor, să faci ce a făcut prietenul tău şi nici măcar ce faci tu acum, că stărui pentru el.

S'a oprit. Şi-a scuturat cu o mişcare scurtă de cap buclele blonde care s'au răsfirat pe umeri şi cu ochi mari, albaştri s'a uitat ţintă la mine. Ai fi socotit o privire de halucinată.

Era atâta patimă în această femee că-ţi era într'ade-văr milă de feminitatea ei alterată de astfel de senti-mente.

Emoţionat, i-am prins mâinele într'ale mele şi am în-

trebat-o:

-"Adevărat, Esther, ai suferit atât?

- .....şi gândeşte-te, Mark, ce aşi fi putut da eu unui bărbat.....

Si-a tras mâinile dintr'ale mele, s'a ridicat în picioare, şi-a netezit uşor rochia pe şolduri şi uitându-se undeva, departe,poate îndărăt cu mii de ani, la alte Esthere şi alte Tamare, a complectat nostalgic:

-....şi în schimb ce am avut? Atâta meritam?

Si nu mintea. Aşa cum o vedeam eu în clipa aceea era desăvârşită. Un corp sculptural, o figură inspirată, o privire atâtătoare, o sprinteneală de spirit care te făceau să o socoţi o preoteasă a religiilor păgâne.

M'am ridicat şi eu.

Mi-a pus o mână pe umăr şi, aproape alintător mi-a spus:

-"Mark nu fi supărat pe mine că nu am putut face nimic pentru Oscar Levy. Nu pentru el, ci pentru tine aşi fi făcut-o. Crede-mă, ţin la prietenia ta şi vreau să rămânem prieteni.

I-am luat cealaltă mână şi i-am sărutat-o. S'a lipit de pieptul meu şi m'a sărutat.

Si-a scuturat din nou capul, cu ochii închişi, cu buzele întredeschise, într'o atitudine de extaz pe care i-am curmat-o eu prinzându-i mâinile.

Aproape şoptit mi-a spus ca un adio:

- Si dacă mai vrei să mă vezi, mai vino....

o

Când am eşit dela Esther era aproape de miezul nopţii. Pentru Oscar nu m'am ales decât cu o scenă de dramatism jucată cu rară artă.

- Condamnă urmaşă ar fi avut în ea Sarah Bernard, mă gândeam în ceaţa care estompa totul în jurul meu.

...In fond , ce planuri diferite de trăire între aceste două lumi. Departe Oscar Levy cu preocupările lui sociale şi de alta Esther cu fanatismul ei, cu teatrul şi cu arta de a mistifica, de a ademeni. Mărturisesc că totuşi nu reuşise să mă clatine cu nimic. Simplă cochetă. ..... In pat, după ce am stins lampa încă mă mai persecuta gândul..."simplă cochetă",...desigur incapabilă să iubească.

.....

A doua zi cu Thompson ne-am făcut programul nostru. In drum i-am povestit întrevederea mea cu Esther. Faptul esenţial, condamnarea fără apel a lui Oscar, şi teatrul jucat de ea, de aceasta cochetă fără inimă.

El a zâmbit trist şi mi-a confirmat: "bun diagnostic".

Mi-a mărturisit că el nu mai are nicio nădejde. Prietenul său îi adusese răspunsul dela Vansitart. Dacă chestiunea ar fi pornit dela oricare ministru englez, în douăzeci şi patru de ore se revenea. Dar s'a interesat şi chestiunea porneşte de mai sus, de la şefii miniştrilor evrei. Asupra lor el nu are nicio pârghie în momentul de faţă. Poziţia lor este atât de tare încât nu acceptă nicio sugestie şi cu atât mai puţin o dulce presiune, întru

ce priveşte unul de-ai lor.

"Când sunt în euforie sunt nebuni, ca oamenii beţi" a spus în încheere Vansitart.

Eu mă simţeam prins într'un joc care acum depăşea expulzarea lui Oscar. Mă preocupau aceste forţe oculte, care nu se văd şi care lovesc orbeşte, fără milă, fără nicio altă consideraţie decât ţelul lor nemărturisit.

Intuiam perfect puterea solidarităţii lor, ca puterea unei bande de gangsteri care terorizează lumea numai prin lipsa lor de morală în alegerea mijloacelor. Crimă, şantaj, înşelăciune, tâlhărie, adică tocmai ceea ce orice religie opreşte... "să nu ucizi, să nu furi, să nu minţi, să nu mărturiseşti strâmb...". La ce se mai propovăduiesc aceste porunci dacă ele sunt călcate în picioare ori de câte ori îţi convine, ori de câte ori o poţi face fără riscul de a fi încadrat într'un articol de cod penal?

Care e omul prin natura lui ticălos? Este mărala o utopie?

Chiar aşa dacă ar fi, cum pot birui o mână de gangsteri o armată de detectivi?

Din lecturile de ziare, îmi aminteam că aceşti gangsteri au totdeauna câte unul de-ai lor în poliţie, omul care-i previne, care le dă de ştire şi-i pune la adăpost. Va să zică ticăloşia poate trăi numai fiindcă e ajutată de oameni de bine sau care ar trebui să fie oameni de bine.

Numai aşa se explică de ce câtiva inşi pot să terorizeze un cartier, un oraş, o regiune.

Răul, ticăloşia nu se pot menţine prin propria forţă ci prin creditul pe care i-l acordam noi, adică prin sprijinul inconştient pe care i-l dă binele, cum zicea Thompson.

O ambiţie, o slăbiciune te face să uiţi de datoria ta şi să te faci coadă de topor a unei ticăloşii. Da, avea dreptate fabulistul, "cozi de topor".

Dar de ce? Nu oare fiindcă răul zace latent în sufletul nostru, inactiv până izbucneşte chemat de instinctele noastre?

Mi-a venit în minte finalul întrevederii mele cu Esther şi m'am scuturat ca de o amintire urâtă. Cât era de ispititoare şi câtă îmbietoare drăgălăşie a pus în încercarea de a mă desolidariza de Oscar! Între noi nu mai era niciun zăgaz în clipa când m'a sărutat.

Da, toată ispita ei nu a reuşit pentrucă ispita e în noi, în sufletul nostru. Nu sucombăm la ispită din afară ci la cea dinăuntru, din noi. Când nu-i putem rezista, atunci răul e în noi. Dar dacă-i rezistăm am biruit răul, nu ne mai stăpâneşte el. Totul e funcţie de credinţa cu care ne împlinim datoria. Şi datoria e adevărul. Dacă-l tradăm, cădem, numai prin acest fapt.

. . . . . .

Thompson m'a împins uşor către o uşa în faţa căreia ajunsesem. Era biroul de brevete.

Treaba a fost uşoară şi scurtă. Identificarea copiei

cu originalul şi câteva semnături.

La Direcţia Sănătăţii am lăsat probele, buletinele de analiza şi cererea de înregistrare a numelui. Totul a mers aşa cum trebuia să meargă acolo unde ficcare vrea să-şi facă datoria. Faptul mă bucura nu numai pentru sulfamidele noastre ci pentru satisfacţia pe care mi-o da constatarea că totuşi lumea e bună, altfel decât puţinii care nu vor să te lase să trăeşti.

Am dejunat cu Thompson într'un restaurant retras unde mergeam deseori noi.

-Dragă Thompson, ştii la ce mă gândeam când mi-ai făcut tu semn că am ajuns la biroul de brevete?

- La ce?

- Dacă omul nu e funciarmente luciferic şi dacă noi, aştia naivi, nu trăim utopii de ideal şi de morală.

- Chiar dacă idealul şi morala ar fi utopii, nu sunt ele utopii încântătoare, liniştitoare, reconfortante? Dar nu, Mark, nu sunt utopii. Uită-te la minunea de creaţie în mijlocul căreia ne găsim. Uită-te la perfecţia şi armonia cosmică. Ar fi un non-sens ca toată această perfecţie şi toată această armonie să fi fost creată pentru o finalitate luciferică.

-Dar dacă e creeată pentru cei bicisnici care nu au în ei nervul necesar luptei, care nu ştiu şi nu pot cuceri viaţa? Un premiu de consolare pentru ei. Şi o mare satisfacţie pentru cei care reuşesc să-şi aproprie, să-şi însuşească plăcerile ce decurg tocmai din a-

ceastă creaţie, din această armonie ca premiu al întrecerii în "struggle for life".

- Lozinca atee şi evoluţionistă a lui Darwin. Struggle for life nu înseamnă bătălia pentru cucerirea vieţii ci năzuinţa şi străduinţa pentru realizarea ei. Viaţa are un sens pe care nu-l putem nesocoti. Nu numai pentru noi oamenii care suntem dotaţi cu darul creaţiei ci chiar pentru animale. Priveşte în jurul tău şi vezi ce sens are procreaţia în cosmos şi compară cu sensul trăirii în "libido" pe care-l preconizam noi prin teoriile imorale ale lui Freud. Nu, Mark, asta nu duce la cucerirea vieţii ci la nimicirea ei. Prin însăşi definiţie, perfecţia implică maximum de bun, iar armonia desăvârşirea de înţelegere, adică atribute total opuse tendinţelor luciferice care înseamnă răul, distrugerea, după însăşi acceptiunea luciferienilor. Asta e înţelesul lozinci tale, sau a lui Darwin, lupta între bine şi rău. Că există luciferieni nu încape îndoială. Că ei vor să-ni aroge finalitatea ultimă este de înţeles. Fără asta nu ar avea sens străduania lor. Dacă n'ar crede că pot birui, ar fi stupid, ar însemna să urmeze un drum fără eşire, să accepte sinuciderea.

- Bine Thompson, dar nu implică această credinţă a lor, dreptul de a lupta cum luptăm noi pentru ideal şi morală, pentru Paradis?

-Nu uita că termenul "credinţă" e inadecuat acţiunii lor. La ei nu e vorba de o credinţă într'o finalitate

ci pur şi simplu de o conjunctură actuală din care pot trage folos şi din care caută să tragă maximum de folos. De aceea ~~nu~~ schimbă de atitudine, de metodă, de tactică, cum mărturisesc ei înşişi, potrivit cu rezistenţele ce li se ridică în cale. Sunt împotriva religiei şi se împrieteneşc cu preoţii când este nevoe să facă pe alţii să creadă că nu duşmănesc religia şi pe Dumnezeu. Totul e făcut numai pentru a anihila resistenţele ce li se pot ridica [illegible] în drumul lor spre satisfacerea ambiţiunilor. Luciferianul nu luptă pentru o credinţă, el pledează o cauză. O pledoarie nu este o profesie de credinţă ci prezentarea sub faţa convenabilă a unui fapt, a unei împrejurări. Poziţia luciferienilor este doar un aspect din multele şi variatele aspecte pe care le poate înfăţişa viaţa. Dintre toate unul e adevărat şi pe acela suntem datori a-l realiza noi. Pe ei asta nu-i interesează. Pentru ei totul se reduce la ceeace pot realiza pe linie materialistă, în trăirea terenă, fără nicio preocupare de ceeace poate fi dincolo de ~~ceeace~~ ce cunoaştem noi azi şi aici. Ei restrâng creaţia la cât pot înţelege cu mintea lor şi pot pipăi cu simţurile lor. Sunt epidermici ca acele femei cochete, cum spuneai tu, care nu sunt capabile să iubească.

Fără creditul pe care l-il acordăm noi, repede s'ar prăbuşi. Imaginează-ţi poziţia lor, singuri între ei, fără îngăduinţa noastră. S'ar întredevora ca cei doi şerpi

din anecdotă, care s'au înghiţit unul pe altul începând dela coadă până nu a mai rămas nimic.

Au fost lăsaţi să-şi facă mendrele, uneori chiar ajutaţi în opera lor destructivă. Cine avea datoria să intervină şi să le pună oprelişti a stat cu braţele încrucişate. Aşa au ajuns să împingă la imoralitate şi cu desmăţ. Uită-te la toate elementele auxiliare educaţiei, la şcoli, la litaratură, la teatru, la cinematograf, la artă şi chiar la istorie şi la ştiinţă, toate nu fac decât să împingă la rău, la ticăloşie...

-Şi ştiinţa? întrebai surprins.

-Da, şi ştiinţa. Ce este altceva generalizarea necontrolata şi neverificabilă a concluziilor lui Darwin, Lamarck şi Haeckel? Nu este dărâmarea lui Dumnezeu? Cazul lui Sigmund Freud este şi mai caracteristic. Emerit medic şi profesor la Viena face teoria psihanalizei, un domeniu de psihiatrie util în psihoterapie pentrucă să generalizeze şi să emită teoria halucinantă şi distrugătoare a trăirii "in libido", cum ţi-am spus mai înainte. In viaţă totul vine din testicule!?!

Simţi asta în tine, în mine şi în atâţia oameni pe care îi cunoşti? Totul e făcut cu tâlc, pentru a îndruma pe cei slabi în duh către această trăire minoră, anormală. Lipsiţi de ideal, oamenii cad cu uşurinţă în mrejele luciferienilor cari dacă nu au calitatea, au numărul. Nu mai vorbesc de perversiunea de a compromite, de a ruina în scopul de a capta.

Imping pe oameni până în marginea prăpastiei şi când sunt gata să cadă îi opresc şi-i ...salvează. Pe aceşti oameni şi-i au aservit pentru totdeauna.

Thompson îşi umplu pipa, sorbi o înghiţitură de wisky şi tăcu. Trebue să recunosc că-i dam dreptate. Totuşi nu mă înpăcam cu gândul că alături de mine, în acelaşi cerc cu mine trăesc oameni care,arătându-mi prietenie, vor să mă lovească, să mă distrugă prin viclenie şi înşelătorie.

Ne-am dat întâlnire pe după amiază la laborator şi ne-am despărţit.

o

Pentru mine procesul pe care Thompson îl vedea atât de clar, nu era de loc lămurit. El era ferm în credinţa şi morala lui creştină. Pentru mine se punea totuşi întrebarea turburătoare, să nu fie salvare pentru suflete în afară de creştinism? Din două miliarde de locuitori ai planetei abia optsute de milioane sunt creştini; restul să-e sortit peirii? Această idee era pentru mine inacceptabilă.

Regretam sincer lipsa mea de pregătire teologală. Crescusem în tradiţia sărbătorilor noastre, fără nicio altă preocupare mai adâncă despre sensul, despre semnificaţia anumitor ritualuri. Ceeace îmi rămăsese în conştiinţă din citite şi mai ales din tradiţie orală era marea suferinţă a poporului evreu şi neînfrânta ambiţie de a

ce, de a o lua înainte celorlalţi. Neîmpăcat cu această soartă şi cu poziţia de inferioritate care ni se creea doream cu pasiune să ne valorificăm însuşirile de care eram convins că nu suntem lipsiţi.

Imi dam seama de deficienţa mea, faţă de Thompson şi de Oscar, pe această latură a pregătirii mele şi aşi fi vrut, cu tot dinadinsul,să pun ordine şi în acest domeniu.

Când am ajuns la laborator l-am găsit pe Thompson lucrând. Am îmbrăcat halatul şi alături de el, la treabă noastră, am schimbat gândurile.

Mulţumiţi cu mersul lucrurilor ne făceam planuri de viitor. Chimia e un domeniu nesecat de probleme. Ne gândeam acum la solvanţii celulelor mari.

Drumul pe care îl proectasem în America mi se părea un drum spre triumf.

Thompson avea o intuiţie deosebită a fenomenelor chimice şi pe mine mă pasiona studierea tuturor problemelor pe care le ridica viaţa în acest domeniu. Marile succese ale biochimiei şi aplicaţiile extraordinare pe care le găsise în medicină ne deschideau orizonturi nebănuite. Idea de sinteză se vădise atât de fructuoasă încât vechiul ideal alchimist, al pietrei filosofale, nu mai părea o nebunie. In orice caz desfacerea materiei în energia din care fusese creată era un lucru pe care chimia fizicală în ultimile ei rezultate, îl ţinea în mână. Prins de aceste gânduri am plecat spre Oscar.

o

L-am găsit între un maldăr de cărţi şi un vraf de fişe. Era tras la faţă, părea obosit însă foarte hotărît. Ne spuse că pregăteşte un memoriu pe care să-l dea guvernului.

-Nu vreau să mă justific pe mine, ci să le deschid ochii lor, ..şi unora şi celorlalţi. Englezilor că-şi pun singuri ştreangul de gât, celorlalţi, alor noştri, că-şi pregătesc infernul şi poate istoria secolului care vine va vorbi de Evrei ca de o amintire. Căci cu ceeace se ştie până acum e imposibil să nu se producă reacţiunea fatală, nu numai a creştinilor dar a tuturor popoarelor. Mahomedanii şi în special Arabii ştiţi ce măsuri prohibitive severe au luat pentru intrarea Evreilor în unele state ale lor.

După ce Thompson i-a spus rezultatul intervenţiei la Vansitart şi părerea acestuia că numai pe linie iudaică se mai poate face ceva căci afacerea e luată în mână de ei şi pusă la cale din oficina lor, mi-a venit mie rândul să-i "dau raportul", de cele încercate la Comunitate şi în presă.

I-am povestit cât mai fidel, fără comentarii, întrevederea cu rabinul. M'a ascultat atent, liniştit şi l-a sfârşit, ca şi când n'ar fi fost vorba de el, mi-a replicat sarcastic.

"Ticălosul! Aceleaşi minciuni şi aceleaşi contradicţiuni de totdeauna. Scoala lor, a rabinilor dela "Caleb" şi

şi până la cel mai neisprăvit şef de comunitate, aceeaşi otravă pe care o trecoară pe nesimţite în sufletele oamenilor necăjiţi ca să-i solidarizeze cu propriile lor ţeluri. Nu e acum momentul să va citesc discursul rabinului Reichhorn în faţa mormântului marelui rabin Simeon Ben Jhuda, în Praga. Ei cred că o religie se poate menţine şi alimenta din ură.

Nu! Ura naşte ură. Si nu ştiu dacă ura "goim"-ilor, când se va deslănţui, va mai putea fi potolită cu toată versatilitatea dumnealor, care au provocat-o.

In concluzie, dragă Mark, rabinul a minţit. Dealtfel din ce mi-ai povestit tu rezultă că a recunoscut-o indirect. In al doilea rând a continuat acţiunea de atâţare şi de intimidare a ta crezând că te poate învrăjbi cu mine, şi te poate polariza pentru cauza lor. Ei bine, eu de data aceasta nu mă voi ocupa de ce au scris "iluminaţii" ăştia nebuni ci numai de ce au făcut oamenii politici şi publicistii în ultimul timp, ca să încerc să salvez ceeace se mai poate salva măcar în ceasul al unsprezecelea. Pentrucă azi se poate afirma fără posibilitate de tăgadă "Peirea ta, prin tine Israele".

Azi nu se mai poate spune cum spunea Disraeli în Coningby: "lumea e guvernată de personalităţi cu totul altele de cât îşi închipue cei ce nu sunt între culise", pentrucă au mărturisit-o faţiş ei.

Iată ce răspunde Bernard Baruch la ancheta parlamentara din 1920, în Washington.

- Deputatul Jefries: "Deci toate firele puterii erau în mâinile dv.?"
- Bernard Baruch: "Da, am avut în timpul războiului puteri cum nu a avut niciun alt om".
- Deputatul Graham: "Aţi luat parte la tratativele de pace? Aţi participat şi la consiliul de cinci?"
- Bernard Baruch: "Da, uneori chiar şi în consiliul de cinci".

"Jewish World" din 29 Iunie 1922 scrie: "Evreii sunt toţi de acord că doborîrea sovietelor în Rusia şi luarea puterii de către oricare alt partid, ar reprezinta cel mai mare dezastru imaginabil pentru lumea jidovească".

"American Hebrew" din 10 Septembrie 1920 scria: "ceea-ce idealismul şi răsvrătirea jidovească au adus cu atâta violenţă în Rusia, aceleaşi calităţi de inimă şi spirit jidoveşti se vor strădui să provoace şi în celelalte ţări

E clar, domnii mei? C mărturisesc cu candoare ei înşişi.

Impotriva oricărui bun simţ, Alfred Nossig, în"Integrales Judentum" scrie în 1922:

"Toate grupările jidoveşti, fie că sunt favorabile mişcării sioniste sau continuării în diaspora, toate au un interes vital în reuşita revoluţiei mondiale. Trebue să o favorizeze nu numai pentru principiile pe care le are la bază, nu numai din pricina identităţii cu mozaismul ci chiar pentru motive de tactică".

Si apoi continuă d. Nossig, inspirat şi poetic:

"Eşim dintr'o noapte lungă şi întunecoasă, plină de teroare. Inaintea ochilor noştri se întinde o privelişte de dimensiuni gigantice, globul terestru. Către el ne duce drumul nostru. Se mai văd încă deasupra capetelor noastre nori grei de furtună. Dar a venit ceasul luminărilor şi deja crapă la orizont zările zilei noastre, pentru noi!".

Nu e asta nebunie curată? Să-ţi ridici în cap întreg universul, tu un popor de 15 milioane împrăştiaţi pe tot întinsul globului! Işi închipue că, la ora fatală, această literatură va avea farmece să narcotizeze instinctul de conservare a popoarelor? Nu, toată lumea se va solidariza în spirit de cruciadă împotriva noastră şi ne vor nimici. Vor răzbuna toate insultele pe care aceşti demenţi le-au aşternut pe hârtie fără nicio responsabilitate ca d.Artur Trebisch în "Deutscher Geist oder Judentum":

"Astăzi fiecare zi contează pentru ascensiunea iudaismului la conducerea lumii, cât altădată un deceniu sau chiar un secol. O plasă e fără efect dacă ea nu înlănţueşte complect obiectul de încătuşat. Ca atare punerea în posesiune a Sionului asupra lumii intregi nu-şi va vădi puterea sa înfricoşătoare şi universală decât în clipa în care lumea întreagă, în jurul căreia am întins reţeaua, va fi complect încercuită. Victoria jidovilor asupra celorlalte popoare e iminentă, o ţinem în mână!.

Si asta în anul de grație 1921! Mâine, domnilor, se vor ivi, ca din pământ, împotriva noastră mișcări care ne vor înfricoșa.

Credeți că poate vreun Neamț citi fără indignare și scrâșnire din dinți scrisoarea lui Eduard Brandes către Strindberg în care spune:

"Trebue să-ți mărturisesc că am un dinte și împotriva Moralei. Pentru copiii noștri lucrurile vor fi în orice chip mai ușoare. Dar asta va fi după marea revoluție. Ai drepfate să spui că va porni din Germania. Numai de-ar crăpa Bismarck! Când se va întâmpla asta, socialiștii Germani vor răsturna toate coloanele vechii noastre societăți".

Vedeți au trecut ani și socialiștii germani nu au făcut jocul atâtătorilor la revoltă! Dar disprețul și ura împotriva noastră s'au mărit.

o

Oscar se opri. Aprinse o țigară și aduse din bar wisky și sifon. Turnă și ridică paharul său "pentru înfrățirea popoarelor, fiindcă am convingerea că toate acestea nebunii, oamenii de bine le vor birui și atunci vom putea trăi în pace".

Eu eram din nou buimăcit. Ascultasem pe Oscar aproape ținându-mi respirația. Era vădit că fără niciun cuvânt oamenii ăștia atâtau pe ceilalți contra lor. In fond era o literatură imundă a unor oameni atât de în-

crezuți că ai avea dreptate să-i bagi în balamuc pentru grandomanie. Ceeace nu înțelegeam lămurit era sursa din care porneau aceste idei nebunești. Dacă din mesianism, atunci acest mesianism era dement. Dacă Americanii, Nemții, Englezii ar manifesta asemnea tendințe de dominație mondială și încă ai avea rezerve. Dar când asta porneste dela un mic popor în diasporă, din care numai puțini au bani și trecere iar marea majoritate e mizeră, ca milioanele din Estul Europei, te cuprinde un fior de teamă ca nu cumva să pună careva tapa ghetei și să ne strivească.

Nu mai aveam niciun chef să-i mai spun ce a fost cu Esther. Mi-era silă de toată atmosfera pe care această problemă o crease. Totuși a trebuit să-i povestesc și seara petrecută cu ea. Oscar se uita lung la mine urmărindu-mi privirea. Tragea din țigaretă de câteori era oportun să mă întrerupă, dar tăcea. După ce am terminat a mai tras odată lung din țigaretă, a stins-o, a atins cu buzele, parcă pentru a le umezi, lichidul din pahar și cu o intonație gravă ne-a spus.

Dragii mei, să nu mă socotiți misogyn și să mă iertați dacă poate voi fi brutal. Pentru acest gen de fetmei epidermice am un dispreț suveran. Frumoasă femee, da; apetisantă, de acord; dar aceste femei au fost pacostea omenirii. Lor li se datoreste aberația de "libido" care a cuprins în ultima vreme lumea.. Ele își pun la preț, ca să nu zic la mezat, farmecele și sexul pen-

tru cauze pe care nici nu le pricep şi în slujba unor bărbaţi care într-un fel sau altul le domină. Nu mă opresc mai mult asupra Estherei pentrucă cine o cunoaşte şi ştie că e soră cu Tamara, foarte asemănătoare cu cea biblică, nu are nevoe de informaţiile mele care ar constitui simplu mahalagism.

Referindu-mă însă la ziarişti cum vreţi oare să-mi ia apărarea?

-Cine conduce Daily Telegraph? - Un Ovrei.

-Cine , Daily Express? - Un Ovrei.

-Cine Daily Herald? - Un Ovrei.

-Cine Westminster Gazette? -Un Ovrei.

-Cine The Cronicle? - Un Ovrei.

"Westminster Gazette" şi "English Review" aparţin lui Sir Alfred Moritz Mond, băiatul Evreului german Ludwig Mond. In timpul războiului a finanţat "National News în a cărui direcţie a plasat pe Evreul ungur Alexis Maria Joseph George William de Beck. Finanţarea a fost făcută de Godfrey Isaacs, fratele lui Rufus Isaacs.

Proprietarul lui "Daily Telegraph" este Lordul Burnham pe care îl chiamă Levi Lewson, fiul lui Moises Levi. "Daily Express" e condusă de Blumenthal. "Grafic" şi "Daily Grafic" sunt conduse de Lucian Wolf care în "Forthmightly Review" semnează "Diplomaticus". "Standard" aparţine băncii Ernest Cassel. Theodor Rohstein al lui Esther, conduce politica exterioară la "Daily News".

Oscar se opri. Pomelnicul era destul de lung ca să mai replic ceva. L-am întrebat totuşi:

-Dar să intervii pe lângă Lord Chief Justice?

Aproape furios, Oscar mă întrebă la rândul său.

-Dar cine e Lord Chief Justice? Nu tot un Evreu? Lord Reading, alias Rufus Isaacs, fratele lui Godfrey care finanţează "National News". Dragă Mark îmi pare rău pedeoparte, dar mă bucur pedealta de inocenţa ta. Dragul meu,"First Commissioner of Works" e tot Ovrei, ministrul Indiilor, tot un Ovrei. Seful de cabinet al lui Lloyd George este Sir Philipp Sasoon, fostul aghiotant al generalisimului Douglas Haig, băiatul lui Sir Eduard Albert Sassoon şi a lui Hannah, fata lui Moises Meyer. Ovrei care au făcut o avere formidabilă în Bagdad şi au proprietăţi imense în Indii. El e nepotul lui Gustav de Rotschild.

Iar se opri. Aprinse o ţigară, stătu puţin pe gânduri şi cu privirea undeva, departe, ne anunţă calm şi hotărît.

-Dragii mei, nu pot rămânea în viesparul de aici. Cu toată dorinţa mea de a anula hotărîrea miniştrilor evrei, va trebui să plec. Lupta e inegală. Ei sunt mult prea tari pentru onestitatea mea şi sunt prea orbiţi în momentul de faţă pentru a înţelege sinceritatea mea. Nu sunt un trădător al Israelului. Nu m'am vândut nimănui şi nici nu fac jocul cuiva. In acţiunea pe care am întreprins-o am fost mânat numai de gândul de a-i scoate din făgaşul care îi duce la sinucidere. Au pornit într'o cursă vertiginoasă în care au doar motor puternic, însă nu mână şi ochi pentru a stăpâni volanul.

plec.

Si gândul,acesta mă macină, mă distruge.

Să nu credeţi că în memoriul pe care îl pregătesc fac pe coada de topor a duşmanilor noştri, nu. Memoriul vrea să le deschidă doar ochii. Mă vor înţelege, bine. Nu vor vrea să mă ia în serios, eu mi-am făcut datoria.

Tăcu.

Mă întreb şi azi dacă cineva îşi poate da seama, dacă poate intui, chiar şi superficial, senzaţia care mă stăpânea. Simţeam în spate un sloi rece de ghiaţă şi dreapta judecată nu mai funcţiona. Era oare cu putinţă tot ceeace auzisem? -Si era totuşi adevărat tot ceeace ne spusese Oscar. Abia acum îmi dam seama de semnificaţia adânca a unor realităţi care până atunci poate mă încântaseră. Orgoliul naţional era gâdilat la gândul că atâţia din ai noştri erau atât de sus, dar nici o clipă nu m'am gândit la uzul pe care îl fac de aceasta putere. Nici când n'am bănuit că aceşti oameni sunt exponenţii unor forţe oculte care urmăresc să dărâme lumea pe care şi ei au contribuit să o construiască.Asta nu puteam să înţeleg. Mi se părea o contradicţie.

Thompson fuma liniştit pipa, însă avea un aer extrem de contrariat. Intrebă scurt pe Oscar.

- Si ce ai de gând după ce faci memoriul?

- Il dau tuturor mărimilor engleze şi ovreeşti. Mi-am şi făcut lista, sunt aproape o mie. Bună ediţie, nu? Mi-l tipăresc într'o săptămână. Il trimet şi pe urmă plec.

Ceeace mă îngrijorează sunt cărţile şi mai cu seamă fisele. Mi-e frică să nu mi le facă pierdute la transbordare.

- N'ai nicio grijă interveni Thompson. Vom merge împreună până la Paris. Cărţile le predau eu ca bagaj al meu iar fisele le iau în valiză cu mine. Cred că încap într'o valiză normală, le luăm fără cutii. Chiar dacă cu şi vâră nasul în ele n'au ce zice. Eu sunt Englez şi pe urmă cred că dacă pun vreun "copoi" pe urma ta, n'au niciun motiv s'o facă cu mine. Vameşii sunt departe de a înţelege valoarea acestor fise.

Oscar întinse o mână fermă lui Thompson şi-i spuse un scurt "mulţumesc".

o

Despărţirea din acea seară a fost simplă şi normală. Noaptea pe care am petrecut-o a fost însă un îngrozitor coşmar. A doua zi nici nu-mi puteam da seama ce am visat, în scurtele clipe cât aţipisem, şi ce am gândit eu.

Dacă cineva ar fi putut urmări sbuciumul meu, ar avea dreptul sa spună ca sunt un aiurit, un om care nu ştie ce vrea.

Pedeoparte îmi dam seama de adevărul celor ce auzeam iar pedealta nu puteam să cred că aceste adevăruri sunt realităţi. Imi dam seama de revenirile mele aproape puerile şi mă miram de bunătatea şi îngăduinţa lui Thompson care nu s'a arătat niciun moment obosit de ele. Mă sbuciumam în neputinţa de a lua o atitudine hotărîtă.

Il fericeam pe Thompson pentru claritatea gândurilor care îi formau ambianţa de viaţă şi îl invidiam pe Oscar pentru fermitatea lui. De unde până atunci trăisem liniştit, cu preocupările mele ştiinţifice, acum eram buimăcit ca oamenii din casele cu stafii, cum citisem altă dată prin romane. Nu găseam în mine puterea de a-mi înaşui, ca Oscar, interpretarea care să mă hotărască la o poziţie cu care să duc lupta înainte. Eram sigur că dacă m'aşi fi fixat mi-aşi fi găsit echilibrul necesar. Dar tocmai aici era imensa greutate pentru mine. Deprins din disciplina mea să nu accept decât fenomenele verificate, asupra cărora nu mai aveam niciun dubiu, mă frământam cu gândul că dacă totuşi acei oameni, care apăreau luciferici, erau cu toate acestea de bună credinţă. Ceeace nu puteam accepta era ideea că cineva se poate lăsa orbit de patimă în aşa măsura încât să lupte împotriva evidenţii.

Nu tăgăduiam că sunt oameni fără scrupule, că sunt femei cochete, incapabile să iubească, dar toţi aceştia alcătuiau pentru mine o lume periferică, în marginea societăţii, o lume a expedientelor, nu o lume a idealului, a luptei pentru ideal. Si aici începeau îndoielile mele. Să lupţi, să ai un ideal pentru care te sbaţi, pentru care suferi, pentru care mori şi totuşi să nu-ţi dai seama că idealul tău este un nor de fum care se împrăştie la prima adiere de adevăr.

De luciferienii lui Thompson nici că-mi păsa. Ei erau pentru mine clienţii serviciilor de poliţie, ai brigăzi-

lor de siguranţă şi ai puşcăriilor. Numai că din ceeace auzeam, din ceeace mi se desvăluia acum ar fi trebuit să umplem şi balamucul şi puşcăria cu mulţi din eroii de azi.

Cunoscusem şi eu oameni apucaţi, care o luau câteodată rasna, dar după ce dădeau cu capul de perete îşi reveneau. Erau halucinaţii care se îmbătau de o himeră, de o formulă, de o lozincă pentru frumuseţea ei lapidară. Erau romanticii vieţii cotidiene, eroii "vietii de boemă" care îşi iroseau timpul pentrucă nu erau în stare să-şi pună o problemă de fond. Făceau prostiile din gustul de aventură fără a avea prevenţia să impună trăirea lor ca o linie de conduită. Nu le plăcea viaţa aspră a înţelepţilor, dar nu aveau pretenţia să li se substitue. Ba chiar îi admirau.

Acum situaţia se inversa. Părea că înţelepţilor vor să li se substitue tocmai oamenii improvizaţiilor nebuneşti şi asta era ceeace nu puteam eu să accept.

Privisem cu îngăduinţă pe aceşti jumătăţi de oameni pentrucă nu mă împiedicasem de ei în viaţa mea. Era cu putinţă ca totuşi din umbră să ducă ei de nas pe cei care iau viaţa în serios? Si chiar dacă ar fi dorit-o era cu putinţă ca să reuşească?

Intreaga civilizaţie de care se bucură egal cu toţii este opera lor ori a noastră? Să fim noi simpli roboţi în slujba lor? Să fim marionete care jucăm după cum trag ei sforile? La aceste gânduri mă cutremuram şi atunci e-

ram alături de Oscar şi de Thompson.

Totuşi în toată activitatea mea nu simţisem, nu intuisem niciun fel de imixtiune care să-mi contrarieze intenţiile mele, năzuinţele mele. Deci mă puteam considera complect liber pe destinul meu.

Ciocniri ca acele cu rabinul ori cu Esther le socoteam pură ~~xxxxxxxxx~~ casualitate datorită faptului că eu i-am căutat şi într'o chestie în care nu eram personal implicat. Altfel nu ~~xxx~~ aşi fi avut nici din partea lor nicio neplăcere. Si atunci intra în capul meu, ca un cui, întrebarea "nu e oare vreo vină a lui Oscar din care es aceste ciocniri?"

Pe dealta parte Oscar îşi justifica suficient poziţia lui şi mai cu seamă preocupările din care luase această poziţie.

Numai faptul că el, Jidov, era urmărit şi persecutat tocmai de Jidovi pentru părerile lui, era înspăimântător. Si atunci reacţiunea lui mi se părea naturală. Si dacă avea elemente valabile ca să poată reacţiona însemna că dincolo era partea slabă, vulnerabilă.

Toate aceste dileme ridicate, sunt sigur, numai din ignoranţa mea, mă chinuiau. Iar pedealtăparte nu puteam eşi din dilemă câtă vreme nu adânceam eu însumi problema.

La data ceea eram departe de credinţa că voi fi constrâns la această adâncire. Si nu pentru salvarea mea ci pentru moartea mea.

o

Trecuseră vreo zece zile fără să mai luăm contact cu Oscar decât doar telefonic, ca să ne dea bună ziua. Se apropia data plecării. Thompson aranjase cu o casă de transport pentru lăzile cu cărţi şi mutase la ei fiselo. Totul era în regulă ca nici chiar una din acele efracţiuni "oficiale" să nu mai poată pune mâna pe lucrurile de preţ ale lui Oscar.

Thompson şi eu începusem montarea atelierelor. Lucrul mergea mai mult decât mulţumitor. In câteva luni nădăjduiam să începem producţia. După lansarea produselor aveam să plec imediat în Statele Unite, şi-mi făceam pregătirile necesare. Cum n'aveam bani destui scontam ajutorul unui ~~bun prieten~~ avocat, Luis Marshall, bine introdus în finanţa americană.

Dar, ca totdeauna, socotelile de acasă nu se potrivesc cu cele din piaţă. Acolo mă voi izbi şi eu de ceeace nu cunoscusem până acum.

Oscar trebuia să plece cu Thompson în cateva zile şi în seara aceasta ne invitase la el ca să ne dea memoriul întocmit şi să mai stăm de vorbă înainte de această despărţire pe care nimeni nu o putea prevedea cât va fi de lungă. Era, oarecum, o cină de adio.

Ne-am dus, cum ne-a rugat, mai devreme.

L-am găsit mai mulţumit dacă se poate întrebuinţa acest termen pentru liniştea lui, pentru împăcarea cu el însuşi şi cu soarta pe care i-o creeau alţii peste intenţia/ şi voinţa lui proprie.

I-am admirat calmul cu care privea situaţia, ca acei mari chirurgi cari în faţa unei operaţii delicate îşi păstrează sângele rece, conştienţi că în mâna lor stă viaţa unui om.

Ne-a dat câte un pachet de memorii pentru uzul nostru şi eventual al prietenilor care nu erau pe lista lui.

Ne-a expus apoi în linii mari economia acestui memoriu. Pornea dela premiza că existenţa oricărui neam este un drept indiscutabil. Nimeni nu-şi poate aroga puterea discreţionară de viaţă şi de moarte asupra vreunui popor fără a comite o crimă împotriva umanităţii. Principiul era o prelungire, o generalizare a dreptului de viaţă a individului. Dar cum un ins care nu respectă legile civile şi morale este supus sancţiunii, tot aşa şi naţiunile sau comunităţile care nu respectă dreptul de viaţă al neamurilor trebuesc supuse sancţiunilor, impiedicate de a comite crima pe care o plănuesc ori o încearcă.

Exemplifica cum, istoriceşte, aceste sancţiuni au venit de sine şi cum popoarele barbare au dispărut fără urmă sau au fost înghiţite în masa celorlalte, pe care voiau să le distrugă.

Prin atavism, în mijlocul popoarelor civilizate, apar inşi şi colectivităţi care cred că pot reedita trista istorie a barbarilor.

Una din aceste reeditări, cea mai recentă, este revoluţia din Rusia cu conceptul comunist. Acestui concept i s'au afiliat o serie de desmoşteniţi ai soartei care

nu-şi vedeau propria salvare decât în nimicirea celorlalţi. Tuturor acestora trebue să li se pună oprelişte, să fie împiedicaţi de a face răul şi să fie ajutati cei care luptă împotriva acestei încercări de a nimici lumea.

Mai primejdioşi decât pe aceşti nenorociţi el socoate pe cei ce vor să exploateze în folos propriu, nenorocirea desmoşteniţilor. Aceştia sunt oameni care pentru ţeluri nemărturisite şi nemărturisibile atâtă şi încurajează la această acţiune devastatoare. Ei trebuesc demuntaţi oprobiului public şi puşi la perete . Nu se poate concepe că oamenii de bine să îngăduie unor quasidemenţi să încerce distrugerea omenirii şi nici măcar îndrumarea ei spre sinucidere. Căci a devia pe om dela menirea lui echivalează cu sinuciderea.

La fiecare din afirmaţiile pe care le făcea, Oscar căta, pentru exemplificare, textele lămuritoare şi documentare. Memoriul era în fond o lucrare ştiinţifică socială şi nu o simplă pledoarie pentru o temă. Si lui Thompson şi mie ne-a plăcut şi l-am felicitat. Rămânea ca citindu-l mai pe urmă, să apreciem în toate amănuntele gravitatea problemei ridicată de el.

Ca încheere ne-a citit părerea lui Winston Churchill despre "Bestia fără nume": "un stat fără naţiune, o armată fără patrie, o religie fără Dumnezeu", cum numea el la acea dată hoarda de bolşevici.

Vina pe care o aducea Evreilor era aceea de a fi fomen-

tat revoluţia comunistă şi de a o fi sprijinit ca pe un propriu ideal.

-Iată, continuă Oscar, ce scrie M. Cohan în "Comunistul" din Kharkof la 12 Aprilie 1919.

"Putem să afirmăm fără nicio ezitare că Marea Revoluţie Rusă a fost realizată de mâini jidoveşti. Noi am fost, şi numai noi, cei care am condus proletariatul rus către aurora internaţională şi azi cauza bolşevismului este încă în mâinile noastre puternice. Simbolul iudaismului, steaua cu cinci colţuri, steaua Sionului este acum adoptată de bolşevism şi în numele acestui simbol burghezia va fi exterminată".

Dar să nu credeţi că această atitudine au adoptat-o post-festum, nu, precizează Oscar.

Iată ce scria Baruch Levi lui Karl Marx, părintele comunismului.

.."In această nouă organizaţie a omenirii, fiii lui Israel, răspândiţi deja de pe acum pe toată suprafaţa globului vor ajunge, fără nicio opoziţie, elementul diriguitor peste tot, mai cu seamă dacă vor reuşi să impună maselor lucrătoare conducerea stabilă a câtorva dintre ei. Guvernele popoarelor formând Republica Universală vor trece toate, fără greutate, în mâinile jidoveşti cu ajutorul victorici proletariatului. Proprietatea individuală va putea fi atunci desfiinţată de guvernele de rasă iudaică care vor administra peste tot averea publică. Astfel se va realiza cuvântul Talmudului că la venirea lui Mesia Jidovii vor ţine sub chee bunurile tuturor popoarelor din lume."

De aici rezultă că acest comunism odios nu este un ideal al revoltaţilor ci o sculă folosită de Jidovi pentru a pune mâna pe toate bunurile lumii, distrugând, nicidecum pe celelalte popoare. Recunoaşteţi, vă rog, că e odios! încheie Oscar.

Si deschizând la altă parte a memoriului continuă.

Acelaşi Baruch Levi în scriscarea către Marx o precizează astfel:

"Poporul evreu, considerat în totalitatea lui, va fi propriul său Mesia. Va ajunge la stăpânirea lumii prin unificarea celorlate rase umane, prin eliminarea frontierelor şi a monarhiilor, care sunt bastionul particularismului şi prin constituirea unei republici mondiale care va acorda peste tot drepturi civile Evreilor."

-In manifestul Lojii ruso-iudaice "Intelepţii Sionului", ideea este încă odată precizată.

"Obiectivul principal, care este dominarea mondiala a Evreilor, încă nu a fost atins. Dar îl vom atinge curând căci deja suntem cu mult mai aproape decât îşi închipue multe din statele creştine. Tarismul rus, imperiul german şi militarismul au fost puse la pământ; toate popoarele se văd împinse spre ruină. Acesta este momentul în care începe adevăra-

ta dominaţie a iudaismului."

- Ei bine, dragii mei, spuneţi, nu este aceasta curată nebunie? Este de conceput măcar şi în vis asemenea plan? Nu credeţi necesar ca aceşti oameni să fie readuşi la realitate?

Eu iarăşi începeam să mă înfior. Mă întrebam dacă aceste lucruri sunt adevărate şi nu sunt cumva o scornire răutăcioasă şi batjocoritoare pe socoteala Evreilor. In numele unei Loji poate oricine ticluí tot felul de manifeste.

Oscar, parcă ghicind gândurile mele ne citi din "Manifestul Alianţei Israelite Universale" iscălit de Adolf Isac Crémieux:

"Reţeaua pe care Israel a întins-o asupra lumii întregi se măreşte în suprafaţă şi în adâncime şi ~~[illegible]~~ sfintele profeţii ale Legii noastre se apropie de înfăptuire. E foarte aproape timpul în care Israel va fi un templu pentru toate neamurile şi pentru toate popoarele şi când flamurile Dumnezeului său se vor ~~des~~ desfăşura în cele mai depărtate colţuri ale lumii. Să folosim toate împrejurările. Puterea noastră e fără margini! Să o folosim pentru câştigarea cauzei noastre. Ce avem de temut? Nu mai e departe vremea când toate bogăţiile, toate comorile pământului vor fi bunurile copiilor lui Israel!

Si un an mai târziu, în 1861,,"Archives Israélites" scria (în Nº 25)

"Un nou Ierusalem a fost clădit între Orient şi

Occident care va lua locul dublei împărăţii a papilor şi a regilor. Abia şi-a început activitatea Alianţa Israelită şi se simte influenţa ei de departe. Ea va pătrunde în toate ţările. Naţiunile vor dispare şi religiunile vor apune. Numai Israel va rămâne veşnic, pentrucă acest mic popor este Alesul lui Dumnezeu".

-Eu înţeleg şi misticismul. Dar când acest misticism îşi ridică în cap o lume întreagă nu-i rămâne valabil decât martiriul. Insă să crezi şi să încerci să îngenunchi o lume de două miliarde, tu, un popor de abia 15 milioane, nu mai e misticism ci demenţă, oricât s'ar sprijini el pe profeţii şi pe contracte cu Dumnezeu. Repet că este demenţă sau cel puţin inconştienţă să nu-ţi dai seama că şi se văd urechile şi că reacţiunea nu va întârzia să vină.

Dovadă, încă de pe când în dezbaterile preliminare ale Constituţiei Americane în 1789, Benjamin Franklin.

va "In toate ţările unde Evreii s'au aşezat în număr mare au scoborît nivelul moral, au făcut pagubă aparte, au luat în batjocură religia creştină, au clădit stat în stat şi când li s'a opus rezistenţă au încercat să sugrume ţara care îi adăpostea...Dacă în această Constituţie nu-i excludeţi din Statele-Unite, în mai puţin de două sute de ani vor număra în aşa de considerabil număr că vor domina şi ne vor devora patria, vor schimba forma de guvernământ. Vă prev-

Domnilor, dacă nu excludeţi pe Jidani din comunitatea noastră ne vor blestema copiii în morminte".

Să nu mi se spună că asta-i antisemitism. Verificarea, azi, după aproape o sută cincizeci de ani, a ce a spus atunci Franklin, vădeşte clarviziunea şi cunoaşterea de oameni, pătrunderea şi înţelegerea ţelurilor lor, nu antisemitism. Chiar dacă atunci atitudinea lui putea fi taxată ca atare, poziţia luată s'a justificat întru totul, iar ceeace au făcut până acum Evreii nu se poate prin nimic justifica. Inţeleg că în goana lor materialistă după avuţii s'au umplut de bani, că din toate domeniile de activitate au făcut fabrică de aur. Bine, dar a vrea să subjugi omenirea întreagă în numele acestei ambiţii de bogăţie nu este un lucru pe care-l poţi concepe fără a te gândi la consecinţe, la reacţiune. Când această ~~xxxxxxx~~ nebunie merge până la ideea de dominare a tuturor celorlalţi, a lumii întregi, problema ia un aspect tragic. Nimeni nu-şi vâră de bună voe capul în jug. Si reacţiunea celor pe care vrei să-i încaleci va avea fatal ca rezultat nimicirea neamului lui Israel fără alegere între vinovaţi şi nevinovaţi. Iată ce vreau eu să împiedic dând alarma mea. Nu vreau să se mai repete încă odată Inchiziţia, pentrucă de data aceasta va fi necruţătoare.

o

Am trecut la masă. Eu, Evreul Mark Marcusson, căutam în sufletul meu ceeace nu mai găseam în capul meu, în mintea mea.

Tendinţa şi intenţia de dominare a lumii era clară din citatele lui Oscar. Dar puteau acele texte angaja evreimea întreagă?

-Oscar, te simţi tu solidar cu cele spuse şi scrise de Crémieux, de Baruch Levi şi de alţii, ejusdem farinae? Eu nu mă simt obligat la această solidaritate.

-Foarte frumos din partea ta. Inseamnă că eşti un om cuminte. Dar nenorocirea este că nu noi determinăm atitudinea, că nu noi trasăm linia de conduită a poporului nostru ci tocmai acei de care tu te desolidarizezi cum am făcut-o şi eu în scris şi deci public. Desolidarizarea noastră pasivă însă nu ne va ierta numai fiindcă nu am crezut în nebunia celor care au dus la scadenţa fatală. Si tu şi eu vom fi victime ale vindictei pe care ai noştri o pregătesc, o provoacă. Avem datoria să înlăturăm acest desnodământ. Indurare dela creştini e greu să mai cerem acum, e prea târziu. Ce mai putem face e să împiedicăm acţiunea provocatoare alor noştri. Să-i facem să-şi dea seama de nebunia lor şi să renunţe la ea cât mai este vreme.

Suntem un popor care se poate descurca în viaţă, nu suntem nişte bicisnici. Atunci de ce să nu trăim onest viaţa şi să riscăm peirea pentru idealuri nebuneşti, create artificial de oameni nebuni?

Putem îndeplini un rol social în actuală civilizaţie la care ne adaptăm fără să fim depăşiţi. La rigoare putem

crea o civilizaţie a noastră, dacă ne socotim poporul ales, dar nu contra omenirii întregi.

Istoria nu-mi furnizează niciun exemplu care să-mi arăte că prin minciună, prin ură şi prin subversivă s'a creat ceva.

-Bine, dar dominarea lumii de către cel mai dotat nu e o fatalitate? am întrebat eu.

-Nu pot extrapola atât de departe ca să ştiu ce va fi la sfârşitul veacurilor. Ceeace ştiu e că toate tendinţele de dominare, toate imperialismele s'au prăbuşit; dela imperialismul roman din prima Romă, la cel din a doua, din Bizant, la al lui Napoleon şi acum la cel bolşevic, din a treia Romă, din Moscova. Dar, cum o spun chiar Rusii, Moscova va fi a treia şi ultima Romă, pentrucă am credinţa că nimeni nu va mai încerca, după prăbuşirea comunismului, această nebunie megalomană de dominare a lumii, nici chiar iluminiştii noştri. Am buna speranţă că le va veni mintea la cap sau că, ceeace ar fi prea tragic, îi vor aduce ceilalţi la realitate.

-Dar rasismul mi se pare totuşi o teorie valabilă.

-Ca entităţi reale, da. Ca mesianism însă, nu. Neamurile ca şi indivizii trăesc cu darurile, cu tradiţia, cu moravurile lor, dar numai atât cât sunt creatoare în civilizaţie, cum spunea Thompson. Si, cum preciza tot el, a fi creator în civilizaţie înseamnă a căuta adevărul şi a te pune în slujba lui. Pe această linie cred că eşti şi tu de acord.

-Total..

Si totuşi nu-mi intra în cap discrepanţa atât de categorică între gândirea lui Oscar şi a rabinului, de pildă, care trăia aceleaşi împrejurări ca şi noi. Care din doi era profetul vremilor ce vor veni? In general profeţii nu au fost înţeleşi. Abia după ce evenimentele s'au consumat ne aducem aminte de prezicerile lor. Am încercat să concretizez într'o frază aceste gânduri ale mele. Thompson care până atunci intervenise puţin a luat cuvântul.

-Dragă Mark, între rabinul tău şi între Oscar, eu văd un profet în Oscar. O profeţie nu este o ghicire a viitorului, o prezicere ca a cititorilor în drojdie de cafea, ci o chemare la realitate, la logica imanentă a realităţii. Rabinul şi toţi iluminiştii mesianismului militează un ideal transcedental bazat pe câteva formule goale de înţeles, ca aceea de care a abuzat şi faţă de tine: "poporul ales". Si Nemţii revendică pentru ei, prin teoria "rasei blonde nordice" aceeaşi superioritate. Sunt infatuări bolnăvicioase care pe indivizi îi fac îngâmfaţi şi antipatici iar pe popoare le poate duce în aventuri primejdioase cărora le poate urma decăderea dacă nu au un suport etnic şi moral puternic.

Oscar vrea să evite un desnodământ fatal care logic va urma atitudinei şi politicii pe care au adoptat-o Evreii în numele unei ambiţiuni nemăsurate. Ei vor să clădească un nou turn Babel şi uită soarta celui dintâi, vor

să se instaureze în tiranii lumii şi nu se gândesc la m soarta tuturor tiranilor din trecut. Această poziţie ilogică nu poate prevesti nimic bun. Iar credinţa lor într'o împărăţie a bunurilor pământeşti, cu tot aurul pe care se laudă că-l deţin şi cu toată presa pe care azi cred că o controlează, nu-i va duce la câştigarea vieţii ci la pierderea ei. Sunt de acord că ura din care se hrăneşte e în stare să facă încă mult rău omenirii, că suferinţele pe care le vor mai provoca nu sunt încă la capătul lor, că în loc să se populeze cerul se va umple iadul. Dar tocmai de aceea apreciez atitudinea şi acţiunea lui Oscar şi-i stimez efortul de a curma, cu o clipă mai de vremé, această frenezie dementă spre prăpastie. Pentrucă în fond aceşti oameni sufăr imens mai mult din urmărirea unei himere decât dacă ar duce o viaţă normală, animată de un ideal uman. Jubilează euforic oridecâte ori li se pare că se apropie de biruinţă pentruca după aceea să urmeze iar secole de decepţie şi de suferinţe. Reaminteşte-ţi numai istoria cuprinsă în vechiul testament. Dealtfel de acolo ar fi putut trage şi concluzia că nimic nu se poate face în afară de voinţa divină şi împotriva moralei. Insă toţi aceşti cărturari, care azi înebunesc lumea, au căutat să opună omului nou al lui Cristos, omului dragostei, omului răscumpărat din păcatul iniţial, un om fabricat pe calapodul Legei celei houi a interpretărilor talmudice, care în loc să se ridice spre Cer se coboară în tenebrele Infernului. Prin asta s'a falsificat sensul

vieţii. Si odată pierdut acest sens îţi dai seama de impasul în care neamul evreesc a intrat. Nu am intenţia să fac proselitism creştin în această oră, dar eu văd creştinismul ca urmarea logică a tuturor profeţiilor din vechiul testament, iar pe Dumnezeu îl văd aşa cum L-au cântat Psalmii.

Din parte-mi eu îi urez lui Oscar să aibă norocul de a deschide ochii cât mai multor Evrei pentru a-i feri de destinodământul pe care el îl prevede şi pe care eu îl cred fatal pe calea pe care au apucat-o.

Thompson tăcu. Oscar fuma liniştit ca un om împăcat cu sine. Eu mă gândeam că în concluzie logică la ceeace spusese Thompson, Evreii ar trebui să se creştineze. Dar asta ar însemna pierderea neamului lui Israel. Si pentru mine o nouă dilemă. Oricum pierim. Pe drumul apucat ne aruncăm în prăpastie, cum susţinea Oscar, iar pe drumul lui Thompson, prin creştinare, ne sinucidem. Israel dispare în ambele cazuri.

-Bine, dar în concret ce ar trebui să facă Evreii? am întrebat eu.

-Mă repet, dragă Mark; să-şi lămurească sensul vieţii. Asta e prima condiţie. A doua, să-şi croească un ideal în raport cu sensul adevărat al vieţii. Omul trebue să tindă spre desăvârşire, spre perfecţie, nu spre putere. El nu trebue să substitue idealului ambiţiuni. Idealul este o finalitate către care tindem, nu este un ţel pe care îl putem atinge într'o viaţă sau într'o generaţie, cum ţi-am mai

spus şi data trecută. Sigur că dacă ne facem un ideal de stăpâni presa, teatrul, literatura, o putem realiza până când cei dăunaţi îşi dau seama şi reacţionează. Asta nu e un ideal, e doar o ambiţie. Un ideal nu dăunează pe nimeni şi cine-l urmăreşte e admirat de toţi.

-Splendidă definiţie, profund adevăr, exclamă entuziast Oscar.

Eram total de acord cu definiţia lui Thompson, dar nu ştiu ce mă făcea să ezit în a crede că ceilalţi nu ar gândi la fel.

-Si dacă cineva nu poate realiza ce propui tu, Thompson, ce să întâmplă? am hazardat eu.

-Piere, dragul meu. E legea implacabilă a selecţiei. E dură, dar aşa este.

-Va să zică ce gândeam eu mai înainte....

-Nu ştiu ce gândeai tu mai înainte....

-Că Evreii sunt într'un impas în care orice ar face pier.

-Nu, dragă Mark, interveni Oscar. Dacă renunţă la a mai fi provocatori şi se resemnează la luptă onestă în viaţă eu cred că se vor realiza şi că pot într'adevăr realiza ceva. Nu sunt lipsiţi de daruri. Realitatea este că s'au deprins să caute succesul care îngenunche pe altul şi nu ce/care-i ridică pe ei.

→Desigur ai dreptate , încheeai eu.

o

-Am să vă simt lipsa acolo unde voi fi, spuse trist Os-

car. Dar canalul nu e cât oceanul de lat, nădăjduesc să vă ispitească Parisul măcar pentru prezenţa mea.

Nu ştiu cum voi fi primit acolo. Voi păstra totală discreţie asupra condiţiilor plecării mele de aici. La Paris am buni cunoscuţi şi un protector, pe marele Henri Beggson. Sunt extrem de curios să ştiu cum a evoluat. Linia de gândire pe care mă mişc, din învăţăturile lui e emşită. Aşi putea spune din sugestia lui. E un mare spiritalist şi el a scos filosofia franceză din impasul gândirii materialiste. Acolo e o mişcare sănătoasă. Sunt încă epave ale vechii tendinţe, ca Léon Blum, dar aproape nu mai contează. La el primează demagogia, abstracţie făcând de inepţia cărţii "Du Mariage". Aţi citit-o?

-Nu, am răspuns Thompson şi eu.

-Nicio pagubă, preconizează teoria imorală şi abjectă a "consumării" amorului înainte de măritiş pentru fete aşa cum o fac bărbaţii. Prostituţie curată. Efectul trăirii în "libido" din teoria lui Freud.

Eu am avut o tresărire constatând această întâlnire de idei a lui Oscar cu Thompson, Unul Evreu, altul catolic. Morala e deci unică.

→Dar oameni de teapa lui nu mai contează. Moravuri aduse din orient care se topesc ca ceara la căldură...

.... ştiţi că Pitt e dezolat de plecarea mea. L-am văzut zilele trecute, am mâncat împreună, la el. Dezolat pentrucă ne despărţim, dar mai ales pentrucă această despărţire vine din pricina prefeţii dela cartea lui. Face un com-

plex de culpabilitate. Degeaba am protestat eu, el nu se împacă cu ideea. A alergat, săracul, ca un besmetic în toate părţile, a pus în mişcare întreaga Londră. Si la urmă când a văzut că nu se poate face nimic, a jurat să mă răsbune. Mare prieten, admirabil suflet.

Dealtfel şi vouă vă mulţumesc pentru tot ce aţi făcut. Amiciţia arătată de toţi mă consoleazâ în mare măsură de insuccesul de a nu le fi putut smulge iluminaţilor aceastâ armă din mână.

Ce gândeşti, Mark, când pleci în America treci pela mine?

-Mai întrebi!

-Noi doi, Thompson, joi trecem canalul. Facem un match de şah pe vapor.

-De acord.

-Imi pare rău, Mark, că prin intervenţiile pentru mine te-ai pus în viza ticăloşilor. Nu ţi-o vor uita uşor. In orice caz evită discuţiunile în jurul meu; nu poţi şti până unde merge răutatea din om. La inaugurarea fabricei beţi un pahar de şampanie în numele meu pentru prosperitatea întreprinderii. Nu uita să inviţi pe Ester.....

.....Dragii mei nu vă închipuiţi ce amărât sunt de întorsătura luată de politică. Credeam că încercarea bolşevică din Rusia va rămâne un fenomen izolat, o experienţă ruseas că făcută de poporul cel mai înapoiat din Europa. Actiunea Evreilor mă nelinişteşte, căci ei vor încerca să extindă revoluţia. Focarul stins în Ungaria de Români se va a-

prinde în altă parte, iarăşi într'o ţară înapoiată social şi nu e de mirare dacă până la urmă nu vom mai avea încă un răsboi provocat tot de ei. Dar dacă va fi să fie încă unul ca acesta lumea se va lămuri. Va fi ultimul între popoare. După el cel mult Cruciada care va pune capăt comunismului. Numai de nu ar găsi pe Jidovi în cărdăşie cu comuniştii că atunci va fi şi sfârşitul Evreimii.

Oscar vorbea rar, potolit, cu privirea fixată undeva departe, parcă n'ar fi vorbit cu noi.

Eu mă gândeam la ce spusese înainte Thompson despre profeţi. Cu toate că pusesem pasiune în cazul lui Oscar, eram încă total străin de probleme de felul acestora. Niciodată nu întrevăzusem răsturnări şi posibilităţi ca acele pe care Oscar le enunţa acum cu simplicitatea cu care aşi descrie eu un proces de reacţie chimică clasic.

Hotărît, eu nu aveam nicio "bosă" politică.

-Oscar, care sunt legile după care tu apreciezi şi judeci un fenomen politic sau istoric? întrebai eu.

-Dragul meu, dacă aşi cunoaşte aceste legi! Judecata mea e mai mult inductivă, judec prin analogie cu ce a fost. Nu pentrucă fenomenele istorice ar fi ciclice, cum pretind cei cu "Istoria se repetă", ci pentrucă ceeace nu a reuşit mă face sa trag concluzia că nu e în Voia Celui ce hotărăşte de soarta noastră, peste noi.

Este un mare adevăr în ceeace spune Thompson că nu se face Istorie în afară de voinţa divină şi împotriva moralei. Asta e o lege cosmică verificată în mileniile de

Istorie şi cred şi în milioanele de Preistorie. E singurul sprijin în judecata pe care o încercam noi. Morala, sub diferitele ei forme, a existat odată cu omul. Uitaţivă în trecut, toate cataclismele supranaturale ca potopul, Sodoma şi Gomora şi altele au fost punitive pentrucă omul s'a abătut dela legile morale. Deci morala e o lege dela care nu ne putem abate, de care nu ne putem dispensa pentrucă pare a fi de origină superioară omului. E oarecum de esenţa aerului fără care nu putem trăi. E mai mult, e mediul necesar ca să putem ajunge la perfecţie. Nu putem trăi fără aer şi nu putem ajunge perfecţiunea fără morală.

-E rândul meu să spun: splendidă imagină, admirabilă analogie, interveni Thompson.

-Societate de admiraţie mutuală, spuse râzând Oscar.

-Eu vă admir pe amândoi. Iată lucruri pe care le ppicep şi cu care sunt total de acord. Insă mie mi se par atât de naturale că mă mir să poată exista oameni ca noi care să le tăgăduiască. Nu ma miră asta la neevoluaţi, dar la ceilalţi, vă mărturisesc, îmi vine greu să cred că nu sunt operante.

Si Oscar şi Thompson zâmbiră.

Se făcuse târziu. Am stabilit că joi ne întâlnim la gară. Oscar avea să vie întovărăşit de Pitt şi eu aveam să vin cu Thompson, încolo niciun cunoscut, nicio manifestaţie.

o

Oscar şi Thompson aveau locurile lângă fereastră, faţă

înfaţă. Când am sosit noi, Pitt implora pe Oscar să-i scrie măcar odată pe săptămâna. Pretindea că împrejurările politice sunt extrem de speciale ca să nu facă schimb de păreri. Era indignat pe ruperea alianţei cu Japonia cu toată înverşunata opoziţie a lui Churchill. El vedea în asta aplicarea principiului "divide et impera" şi izolarea Angliei. De Statele-Unite unde deţin peste 800 miliarde de dolari şi de Franţa haotică se simt siguri. Nedunoscuta e Anglia. Germania e deocamdată pe patul lui Procust. Socialiştii întind de ea cu toată rezistenţa patriotică a lui Hindenburg. Nu e de mirare să isbucnească ceva acolo. Crede că "Urmările economice ale păcii", a lui Maynard Keynes, îşi vor face efectul în Anglia care nu va lăsa Germania să fie ingenunchiată de banda de socialişti care au pus mâna pe putere.

Oscar i-a făgăduit că-l va ţine la curent cu tot ceeace e interesant în câmpul politic şi mai cu seamă cu evoluţia pe linia comunistă căreia, are impresia, îi se pregăteşte un concurs, pentru el, inexplicabil.

Cu asta ne-am despărţit de cei doi călători, dintre care pe Oscar aveam să-l mai văd doar de câteva ori. Thompson a promis că nu va lipsi mai mult de o săptămână şi s'a ţinut de cuvânt.

La eşirea din gară Pitt Rivers mi-a spus cu un amar regret:

-Păcat că pierdem un om ca Oscar.

-Nu-l pierdem, cred. El va lucra oriunde va fi.

-Nu e totuna. Mediul de aici nu-l va întâlni nicăeri. Franţa şi Parisul în special tind prea mult spre cosmopolitism pentru a rămânea autentice. Parisul a devenit un fel de bazar intelectual, nu o şcoală. Iar centralizarea exagerată făcută în el exclude restul ţării dela contribuţia naţională normală pentru desvoltarea specificului unui popor.

Pitt mă întrebă dacă am vreun program pentru seară şi îmi propuse să mergem într'un local să cinăm împreună. Cum tovărăşia acestui om mă ispitea am primit cu bucurie. Pedeoparte nu rămâneam singur, obsedat de gândul plecării lui Oscar, iar pedealta mai prelungeam, parcă, prezenţa lui în tovărăşia prietenului său.

Am luat-o dealungul Tamisei mergând agale, în ritmul gândurilor care ne stăpâneau, până la restaurant.

Cunoşteam localul, mă adusese odată Thompson. Era un fel de oază a liniştii în mijlocul gălăgioasei vieţi a cartierului. Nu era de rigoare "ţinuta" şi clientela era compusă din intelectuali care vroiau să evadeze din preocupările zilei. Ne-am instalat la o masă retrasă într'un colţ.

-Cu Oscar am petrecut multe ceasuri la această masă. Ne întâlneam deseori aici, spuse Pitt.

-E localul fără femei, complectai eu.

-Da, şi de asta e agreabil pentru conversaţii. Aici, la masa asta, am pus la cale economia cărţii mele şi prefaţa cu pricina. Nu-ţi închipui cât de rău îmi pare de

neajunsul pe care i l-a căşunat această prefaţă.

Cum vroiam să aflu dela Pitt ce gândea el, nu i-am mărturisit gândul meu că nu prea vedeam utilitatea faptului de a o fi scris, această prefaţă.

-Multe seri am desbătut sensul acestei revoluţii comuniste, în lumina doctrinei şi sub aspectul politic. Analizând faptele am ajuns la concluzia că această revoluţie şiste analoagă năvălirilor barbare.

-? ? ?

-Da, şi iată de ce.

Pitt trase un gât bun de bere şi, în sănătatea lui Oscar, îl întovărăşii şi eu, apoi el continuă.

-Amândouă sunt actele popoarelor primare, neevoluate. Barbarii căutau locuri mai fertile şi mai convenabile pentru o viaţă uşoară. Proletarii comunişti caută aceeaşi viaţă mai înbelşugată fără a-şi pune, cum nu-şi puneau nici barbarii, vreo problemă de drept sau de etică.

Barbarii prădau, distrugeau şi treceau mai departe, pârâ risipiţi, şi sleiţi, dispăreau în masa celorlalte neamuri care, mai civilizate, îi absorbeau.

Proletarii de azi nu constituesc un neam, ca hoardele barbare, ci o clasă socială internaţională. Ei nu pot peregrina ca barbarii şi caută să creeze, local, mediul prielnic de jaf şi de arbitrar. Barbarii purtau răsmiriţa cu ei, pe copitele cailor, comuniştii stau pe loc şi o trec din om în om sub lozinca "proletari din toate ţările uniţi-vă".

Barbarii erau oarecum exteriori. Veneau, prădau, treceau. Comuniștii reprezintă barbaria din interior ridicată la rangul de dogmă. Ei nu mai caută locuri unde se poate trăi mai ușor ci caută să creeze împrejurări care să le mijlocească, fără bătae de cap, viața mai comodă.

Este în afară de discuție că societatea zisă burgheză a făcut greșeli în repartiția bunurilor. A fost hrăpăreață și nedreaptă față de muncitori. Insă soluția nu era cea preconizată de Karl Marx și urmașii lui. Era o problemă socială de repartiție care trebuia să-și găsească soluția în social. Insă lupta nu a fost deschisă din dragoste pentru cei ce n'au, pentru cei obidiți, ci din ură pentru cei ce au. Si cum totdeauna vor fi oameni care au mai mult, pentrucă pot mai mult, această luptă va fi permanentă. Si pentru că să curme această permanență au imaginat soluția în politic, Statul comunist, cu deposedările nenaturale pe care le știi. Aici stă nebunia, pentrucă totul e bazat pe minciună, pe înșelătorie.

Dealtfel și-au dat și ei seamă în parte și de aici a eșit teoria "revoluției permanente".

Fără a fi realizat o repartiție mai echitabilă, au distrus o forță formidabilă: inițiativa individuală. Fără a fi făcut pe om mai fericit, a creat organizația polițistă a societății. Inainte omul lucra pe două linii, buna stare și puterea. Azi numai pe linia puterii se poate realiza. Iți dai seama câtă ticăloșie va eși de aici, vom ajunge într'adevăr la starea "homo, hominis lupus".

Din cele mai vechi timpuri oamenii s'au sbătut pentru libertate. In comunism, adio libertate. Comunismul este o barbarie organizată doctrinal pentru a îndobitoci pe om. Credința, morala, simple mofturi în comunism. Iată de ce spun că este o formă de barbarie interioară. Ea poate satisface, nu tăgăduesc, pe cei reduși la minte dar nu poate satisface pe un om moral.

Experiența din Rusia se va prăbuși. Va trece cum au trecut hoardele de barbari. Insă suferințele acelor ce experimentează acest fenomen se pot extinde peste tot unde propaganda va milita ura celor nevolnici, contra celor-lalți. Si cum peste tot sunt desmoșteniți ai sorții, ei pot provoca neliniști în toate părțile. Aceasta trebue să împiedicăm. Cum în fața barbarilor oamenii luptau să-i oprească, tot așa acum trebue să luptăm să împiedicăm ca răul să se extindă. Fermentul de infecție îl constitue evreimea care a regisat toată această mascaradă și care, împrăștiată pe tot pământul, poate lăți molima.

-Bine, dar ce interes au să promoveze o stare de lucruri din care și ei vor suferi?, am întrebat eu.

-Ei cred că nu vor suferi, că vor stăpâni lumea și se vor bucura de toate bunurile tuturor neamurilor, ale pământului întreg.

-Bine, dar asta e o judecată sănătoasă?

-Evident că nu. De asta spun că această formă nouă de barbarie e și ea apanajul popoarelor primare. A prins în Rusia și nu prinde aici, nu prinde în Germania și mai pu-

ţin în Statele-Unite unde se pare că e centrala oficinei de fomentare a revoluţiei socialiste.

-Totuşi mie mi se pare exagerat să li se atribue Evreilor toată vina acestei nebunii.

-Exagerat, neexagerat, ăsta e adevărul pe care dealtfel Oscar l-a evidenţiat lămurit în blestemata prefaţă a cărţii mele. Dealtfel politic, social şi psihologic faptul este explicabil. Juda sufere şi suferinţa l-a împins la ură, iar ura la această nebunie. Problema este să nu lăsam ca ura să devină motorul de viaţă universal.

-Crezi că într'adevăr ura este resortul de viaţă al Evreului?

-Nu cred eu, o vădesc ei. Uită-te la cazul lui Oscar. Eu mă gândeam la rabinul meu şi la ceeace îmi//citise el din Cheskel Zwi Klötzel asupra urii evreeşti, dar numi venea să i-o spun lui Pitt. Avea dreptate Oscar când spunea că azi nu se mai pot ascunde, că s'au demascat înfaţa lumii întregi.

-Atunci lupta împotriva comunismului este lupta împotriva evreimii, dragă Pitt.

-Nu a evreimii ca entitate etnică, ci a aceleia care speculează, încurajând acest fenomen.

-Pentru mine acest distinguo e greu de aplicat în practică.

-Poate să ai dreptate în caz de cruciadă împotriva comunismului. Însă în chip normal se poate face prin atitudini ca a lui Oscar.)(:)

Eu mă gândeam tocmai la ceeace spunea Oscar, că în caz de reacţiune şi cei nevinovaţi vor pieri alături de cei vinovaţi.

Ne-am despărţit cu făgăduiala de a ne mai vedea chiar în cursul săptămânei ca să-mi dea cartea lui.

o

Eu în loc să mă duc spre casa am luat-o dealungul Tamisei. Era o noapte excepţională pentru Londra. Nicio umbră de negură. Cheiul se reflecta cu toate luminile în apa liniştită care părea că lunecă . Nicio undă care să-i indice mersul. Siluetele podurilor apăreau grandioase, — imense arcuri de triumf ale artei de a construi. Eu meream agale spre Whitechapel, acest cartier al mizeriei care contrasta supărător cu West-End. Gândul mi s'a dus către aceşti desmoşteniţi ai soartei care îşi aşteaptă o îndreptăţită izbăvire din mizerie tocmai dela societatea viitoare a socialismului pe care şi Pitt şi Thompson şi Oscar o invectivau.

Intre cele două extremităţi londoneze trona măreaţă şi nepăsătoare burgheza City cu băncile prin care se scurgeau zilnic milioane şi milioane. De unde veneau şi unde se duceau? Unde se acumulau? Cine le producea şi cine le înghiţea ? Cum se năşteau aceste averi care luau toate o singură direcţie, spre capitalul mereu crescând al celor bogaţi? -Nu avea dreptate Marx că acest capital nu reprezintă decât un rapt făcut în supravaloarea creeată de mun-

citori? Dece nu se opreşte parte din el aici, în Whitechapel, şi curge tot prin City spre West-End? Dece această repartiţie nedreaptă?

Mi-am dat seama că am ajuns la afirmaţia lui Pitt, că toată problema mizeriei e o chestie socială de repartiţie şi nu una politică de organizare statală.

Monarhie sau republică, parlament ori sovict, simple forme care prin ele nu schimbă nimic din mecanismul economic al lumii. Deci un drum fără eşire, un impas, cum spunea Thompson. Prin urmare Marx a plecat dela un adevăr, al mizeriei proletare, dar nu i-a intuit soluţia.

Atunci unde e adevărata soluţie? Doborând comunismul se aduce câştig de cauză capitalismului şi nicio îmbunătăţire proletariatului. - Nu e oare necesar comunismul ca o coerciţiune a capitalismului de a conveni la o justă repartiţie?

Dar Pitt preciza că nu dragostea de cei umili ci ura contra celor ce au este resortul comunismului. Si ura nu aduce împăcare şi înţelegere ci naşte tot ură. Atunci trebue o doctrină a dragostei.

Ajungând la necesitatea dragostei, am ajuns la ce spunea Thompson despre creştini şi luciferienii creaţi de Legea cea nouă talmudică. Deci soluţia eşirii din impas era în creştinism!

Prin urmare prietenii mei aveau dreptate, iar rabinul şi toţi ai lui trăiau în minciună.

.....Si eu?.....iar începeau să mi se împaenjinească

gândurile.

-....Eu, Mark Marcusson, biet Evreu prin naştere, mai puţin Evreu prin educaţie, iată-mă ajuns la concluzia că raţional salvarea e în creştinism!

.....

Am cotit la dreapta să trec Tamisa, să mă duc acasă. În mijlocul podului m'am oprit privind în lungul apei. Oglinda lucie cu mii de reflexe luminoase mă reţinea, mă atragea ca o "apă a morţilor", acea "fata morgana" a bărăganelor. O clipa am avut gândul că adevărata salvare este în fundul apei. Un salt curajos şi toate chinurile s'au terminat, toate dilemele s'au rezolvat.

Din văzduh, de undeva mi s'a părut că aud glasul lui Thompson.

-Te laş să te omori, viaţa e dată pentru luptă.

Am avut impresia că cineva m'a apucat de gulerul hainei şi m'a tras înapoi.

M'am scuturat ca trezit din somn, am pus mâna pe parapet şi am plecat încet mai departe. În minte mi-a venit un gând... postum: vor zice toţi că am făcut ca fetele decepţionate în dragoste.

Desmeticit, am îndesit paşii spre casă. Mi-era răcoare şi aveam sensaţia că cineva se ţine după mine.

Ecoul paşilor mei pe caldarâm mă dubla.

o

M'am desbrăcat pe întunerec şi m'am culcat.

II. Intermezzo

Singur la laborator şi pe şantier nu am mai avut timp de alte preocupări decât cele profesionale. Chiar când a venit Pitt să-mi aducă --cu dedicaţie-- cartea sa, am vorbit (îl interesa pe el), despre sulfamide, de valoarea lor terapeutică, de descoperirea lor. Ca om de gândire, urmărea cu luare aminte şi cu ascuţit spirit critic, tot ce-i spuneam. Când a aflat că totul vine dela albastru de metilen, un colorant de anilină, care se folosea ca atare până s'a observat că are şi valoare terapeutică, a exploadat.

-Asta este dragul meu, ne credem deştepţi şi vrem să inventăm în loc să observăm cu atenţie ce este în jurul nostru, în natură. Nimic din ce facem noi nu e nou, care să nu fi fost mai dinainte făcut.

Numai această constatare e suficientă pentru a ne duce la dumnezeire, la adevăratul Dumnezeu, nu la cel fals, la idoli ca banul, puterea ori propria noastră persoană, ca în teosofie.

Când descoperim ceva credem că noi am creeat ceeace era deja şi când inventăm, uităm că nu facem decât să imităm ceeace preexista.

Câtă dreptate avea Carlyle când spunea că dacă omul ar fi în stare să tacă patruzeci şi opt de ore în şir, ar reface întreaga civilizaţie a omenirii. Dar noi nu

înţelegem, nici nu ştim ce este această tăcere a meditaţiei. Cunoaştem doar tăcerea somnolentă a lui "dolce farniente". -Pierdem pe zi ce trece, dragă Mark, această facultate dumnezească a meditaţiei cum am pierdut o serie de simţuri pe care le au încă animalele libere. Am pierdut telepatia, televiziunea, -şi cine ştie câte altele- înlocuite cu telegraful, telefonia şi altele asemenea "tele" mecanice care ne ajută doar simţurile noastre lenevite.

In loc de a medita, pentru a "trăi" fenomenele, le învăţăm pe de rost din cărţi, de multe ori fără a le înţelege, totdeauna fără a le adânci. In loc de "homo cogitans" am devenit un catalog de fapte şi mai ales o colecţie de citate. - Ah! citatele, acest bagaj inutil şi obositor al semidocţilor care nu pot distila prin propria lor gândire, gândirea altora pentru a nu reţine decât adevărul. Fapt este că noi nu mai căutăm adevărul ci sistemul care să ne satisfacă anume veleităţi ale minusculei noastre persoane, ale imensei noastre ambiţiuni.

Vezi, de asta erau mari filosofii, înţelepţii antichităţii, de care nici azi nu ne putem dispensa. Ei meditau. Noi papagalicim. Din această pricină sunt azi posibile aventuri ca acele pe care le trăim acum, în veacul al douăzecilea.

Ascultam, şi deşi ce-mi spunea Pitt nu erau idei străine de gândurile mele, le găseam foarte original sintetizate.

Incântat de treaba lui Thompson şi a mea, s'a angajat să ne mai viziteze.

-Voi sunteti oameni interesanti căci voi creati, a încheiat el la despărțire.

Sub impresia celor spuse de Pitt mi-am adus aminte de/ o serie de descoperiri și invențiuni datorite, cum se spune, întâmplării sau unei erori, când de fapt ele se datoresc spiritului de observație . Sugativa,din uitarea unui lucrător de a pune cleiul în pasta de hârtie, dar din observația contramaestrului că această hârtie suge. Invenția motorului electric, din eroarea montatorului de a schimba polaritatea între două dinamuri, dar din observația electricianului că în acest caz dinamul devine motor. Și câte altele!

Mi-am adus aminte și de profesorul meu de chimie generală când ne-a vorbit de solvanți. Ce splendidă lecție!

In loc de descrierea corpurilor chimice și metodelor de preparare, ca în chimiile clasice, el avea capitole ca acestea, solvanți, sinteze,..

Ce minunați sunt acești oameni care pot trage din fiecare fenomen esențialul, suind cu o treaptă mai sus adevărul cunoștințelor noastre.

Pitt avea dreptate. Ne rezumăm să papagalicim și nu aducem nicio contribuție proprie la zestrea de adevăruri deja descoperite. Mă gândeam la obiceiul nostru de a socoti o carte total bună ori total inutilă, judecând-o în bloc și nu în amănuntul într'adevăr fundamental. De multe ori ne amețim cu locurile comune,exprimate prin fraze noui și nu cu ideea nouă, chiar dacă e spusă în fraze

comune, fără arsenalul tehnic al limbajului pretențios științific sau cu trimeterile obinuitoare în subsolul paginei, la citate. Mi-aduceam aminte de caracterizarea aproape puerilă de simplista a solvanților, datorită profesorului meu.

El zicea: "cel mai perfect solvant e corpul însuși, apa se dizolvă în apă în orce proporție. Un corp se dizolva ușor într'altul de aceeași caracteristica, alcoolul se dizolvă ușor în apă pentrucă se caracterizează amândouă prin grupul oxidril. Cu cât molecula e mai grea cu atât și solvirea e mai grea". Nespus de elementar și profund de important. Această idee a dus la găsirea solvantului celulozei și deci la celofibră.

Claritatea de gândire a lui Pitt ca și a lui Oscar le mijlocea putința de a extrapola fenomenul,de a prevedea deci.

Am convenit, cu satisfacție, că conversația cu Pitt a fost o bae de lumină.

o

Miercuri, așa cum făgăduise, m'am pomenit cu Thompson în laborator. Sosise chiar în acea dimineață și venise neîntârziat la treabă. Avea o înfățișare jovială, ca un om odihnit după o săptămână de vacanță.

-Bine te-am găsit, dragă Mark. Iartă-mă că te-am lăsat atâta vreme singur, pune-mă la curent cu lucrul ca să te ajut.

- Inainte, să-mi povestești ce a fost acolo. Aici to-

tul c bine si până vom eşi pe şantier îmi poţi spune ce e cu Oscar.

- Totul în regulă. S'a aranjat comod, a găsit o garsonieră într'o casă nouă şi s'a instalat complect. Prietenii l-au primit cu multă simpatie. Până acum nicio ostentaţie din partea nimănui. Crede că nu ştiu nimic de cele ce s'au întâmplat aici. Cartea lui Pitt nu a apărut încă în librăriile franceze. Tie iţi trimete salutari şi curaj.

- Cum curaj?

- Din contactele pe care le-a luat era mulţumit şi optimist; cred că la asta se refera curajul.

In ce priveşte sulfamidele, Francezii nu au făcut încă nimic. Folosesc preparate elveţiene care sunt destul de scumpe. Am vorbit cu câteva case şi sunt bucuroase să cumpere dela noi. Le-am făgăduit pe foarte curând mustre pentru trimes la medici.

- Cred că în zece săptămâni le trimetem.

- Ai multă treabă aici în laborator? Nu vrei să mergem pe şantier? mă întreabă nerăbdator Thompson.

- Treaba de aici o face Jonny, e numai dozarea aglutinatului pentru pastile.

- Atunci să telefonez lui Pitt că am sosit cu mesagii pentru el şi mergem.

.....

Pitt ne-a invitat la restaurantul "fără femei" să stăm toţi trei de vorbă.

.....

La şantier totul mergea perfect spre marea satisfacţie a lui Thompson.

-Plecrea ta în America este mai aproape decât credeam, îmi spuse cu gândul la hotărîrea noastră de a face şi acolo o fabrică. Nici el, cum dealtfel nici eu, nu bănuiam câte piedici ni se vor ridica în cale pentru motive străine de noi şi mai cu seamă de ceeace noi socoteam onestitate. Acel "fair play" care constitue o regulă de viaţă mai puternica decât chiar o lege, era atât de înrădăcinat în purtarea oamenilor de aici, că nimeni nu putea concepe că s'ar putea să existe alte apucături pe care nu greşesc dacă le numesc banditeşti.

Cum eu puneam mari nădejdi în prietenile şi relaţiile mele din New-York, şi lui Thompson, ca şi mie, ni se părea ca totul e făcut, că nu e chestie decât de timpul necesar pentru instalare. Increderea şi entuziasmul nostru aveau să fie puse la grea încercare numai în câteva luni.

o

Seara, la restaurant, toţi au fost punctuali. Cel dintâi sosit a fost Pitt care a ocupat masa lui obişnuită. Când am ajuns noi ne-a primit cu un entuziasm nu tocmai englezesc.

-Cred ca "Memoriul" lui Oscar i-a cam sgâlţâit pe domnii ministri, ne-a spus el scuturându-ne cu putere mâna. Insă primul are cuvântul Thompson, să ne spună ce aduce el.

Thompson a povestit, cu umorul lui obişnuit, călătoria care n'a fost lipsită de peripetii. Un "copoi" fusese pus pe urmele lui Oscar.

-Vânat rar, a încheiat zâmbind. Poate dacă traversarea canalului se facea noaptea, i-ar fi făcut vânt în mare.

-Să nu va surprindă a intervenit Pitt, norocul e că a fost condamnat la exil şi nu la moarte. Loja a fost indulgentă..... dar văr pune acolo alţi "copoi" să-l urmărească. Acum e luat în vizăă.

-Tocmai de aceea ne-a rugat să-i scrim pe numele de Alfred Levin. Am să vă dau adresa completă. Deocamdată iată o listă de nume cărora te roagă, draga Pitt, să le trimiţi memoriul şi în acelaşi timp să-i comunici ecouri din lumea celor cărora le-a dat deja.

Da, am să vi le spun îndată şi vouă, sunt interesantisime.

-La Paris a fost primit cu multă simpatie. Lumea pe care a văzut-o, în săptămâna cât am stat acolo, i-a făcut o bună impresie. In politica franceză este totuşi o dezorientare spirituală destul de mare. Aşi putea spune că lumea nu se gândeşte, şi dealtel cu multă spaimă, decât la revanşa germană. Spectrul celui de-al III-lea război, - din 1870 - e mai prezent ca oricând în amintirea lor. Toată preocuparea e să pună la pământ Germania măcar pentru cincizeci de ani şi în acest scop sunt în stare de orice pentru a-i prinde în cleşte. Nu s'ar putea spune că au atracţie pentru comunism, le place prea mult

viaţa burgheză, dar o Rusie puternică în coasta germană ar vedea-o cu ochi buni. Işi dau seama de tamponul de siguranţă pe care îl alcătuieşte Polonia reconstituită şi ar vrea să şi-o apropie, dar interesele Poloniei sunt alături de Germani şi împotriva Rusilor.

Elementul pe care cred că îl neglijează Francezii este puterea de muncă germană. In Franţa aproape nu se lucrează. Euforia "revanşei" lor îi fac să considere prea superficial situaţia internaţională creată de prezenţa unui stat comunist. Pare că ataşamentul la revoluţia din 1789 îi face să privească cu simpatie şi pe cea din 1917. Aşi spune că au o impulsivitate de copil alintat. Şi, ce e mai grav, se mulţumesc să trăiască, cum se spune, din "osânza trecutului". Asta cred că e grav. Sunt republicani convinşi, dar toată tradiţia lor e monarhică. Versailles e şi astăzi, dacă nu buricul pământului desigur al Frantei. Bastilia conteaza odată pe an, la 14 Iulie, dar Versailles în fiecare ocazie. Acum am văzut "jocul de ape" care, e drept, a fost magnific...şi o lume nebună, la preţuri fabuloase. Cred că un nou erou naţional ambiţios, uşor s'ar încorona împărat, cu tot spiritul republican pe care îl afişează politicienii. Asta e impresia şi a lui Oscar şi a mea.

...Tu ce ne spui Pitt?

-Spun ca aveţi dreptate, şi că Francezii îşi închipue că prin simpla infatuare pot să oprească în loc destinul unui popor care e patriot, inteligent şi muncitor.

Mereu încearcă să ne împingă spre politica lor antigermană, "boşofobă" cum se spune la ei, şi ne fac pe noi "boşofilii", pentrucă nu ne solidarizăm cu dânşii în încercarea imposibilă de a distruge poporul german. Urmările economice sunt fatale şi nu se pot evita, dar "tigrul" lor i-a fanatizat. Nu-şi dau seama că e mai avantajos să-i ai prieteni decât duşmani pe Nemţi. Francţujii cred că socialismul va distruge spiritul militarist şi se înşeală amarnic. Vor vedea ce spirit militarist şi poliţist se va naşte în Rusia. Acolo unde idealul bunei stări a fost abolit, nu a mai rămas valabil decât idealul puterei. Şi acest ideal implică cel puţin o organizaţie poliţistă a naţiei. Idealul burghez al bunului, al avorei nu e bântuit de acest coşmar al revoluţiei prin care pierzi tot ce ai agonisit. Veţi vedea ce prigoane şi ce persecuţii au să ia naştere în Rusia împotriva celor ce nu sunt "cuşer" bolşevici. Se vor ucide între ei până şi conducătorii după ce va trece euforia primei beţii a succesului. Ura împotriva burgheziei i-au orbit întrâtâta că au înlăturat din soluţiile lor cel mai elementar simţ uman.

Şi cei care se vor trezi primii, vor fi victimile necruţătoarei pofte de vindictă cu care şi-au hrănit şi solidarizat adepţii. Gregarismul este insensibil criticei şi nu o acceptă. Dealtfel, pare-se, că sunt deja semne pe această linie în Rusia. Ei le ascund cât ce pot, totuşi svonul lor a ajuns până aici.

- Dar Memoriul lui Oscar?, a întrebat Thompson.

- În Consiliul de miniştri a fost o scenă, ca să zic aşa, biblică. Un ministru englez, arătând broşura,

a întrebat: "desigur aţi primit şi dv. acest Memoriu, ce ziceţi?"

- "O aiureală în plus" a răspuns scurt cel care propusese expulzarea.

- Nu ştiu dacă toţi care îl vor citi vor gândi la fel. In orice caz noi, care gândim altfel, ne spălăm pe mâini".

- "Si Pilat din Pont s'a spălat pe mâini şi Isus a fost totuşi răstignit" a replicat ministrul evreu.

- "Ceeace n'a împiedicat creştinismul să-şi urmeze drumul.."

- "Lumea de azi e mai puţin habotnică decât cea de atunci....şi pe urmă nouă ne convenea să se desvolte la Roma. Prin el a fost pregătită doborîrea imperiului roman".

- "Ha!, ha!, hă!," au început să râdă miniştrii englezi, "va să zică recunoşti că are dreptate Oscar Levy în ceeace afirmă".

Mi s'a spus că a fost un moment penibil. Un alt ministru de ai lor a încheiat cu un aer arogant dialogul.

- "Dacă Oscar Levy vrea şi el să întemeeze o nouă religie, vom avea o schismă mai mult cum am avut-o pe cealaltă acum o mie nouă sute de ani".

Vedeţi neruşinarea acestor oameni a încheiat Pitt.

După ce şi-a aprins ţigara a stat puţin pe gânduri.

- "Din cercurile evreeşti am întâlnit la curse pe Debora Dombas, - ruscoaica, cum i se spune. Era cu Erik..."

Eu am avut o tresărire la auzul acestor două nume.

- "Ea care circulă peste tot şi intrigă oriunde poate, este barometrul bursei diplomatice. Mi-a spus cu un ton care indica un curent de păreri: "prietenul dumitale Oscar Levy e un om tare, ştie să se apere şi loveşte sigur în ţintă". Se pare că asta e părerea cercurilor diplomatice în care se învârte Erik...

In lumea engleză pe care am putut-o vedea, a continuat Pitt, impresia e excelentă. Dacă Oscar nu-şi face partizani îşi face, fără îndoială, admiratori. Gândirea lui profundă şi expunerea lui clară atrage şi impune. Si, ca încheere, Pitt a adăugat:

- Un lucru este cert, în jurul acestui memoriu s'a făcut cel mai ermetic complot al tăcerii. Chiar dacă se face aluzie la el, nu se discută cuprinsul lui. Poate e şi un bine, nu se mai ataţă lumea împotriva lui Oscar. Dealtfel am să-i scriu şi lui toate acestea.

o

In timp ce Thompson şi Pitt discutau asupra unor amănunte personale, eu m'am dus cu gândul la Debora Dombas de care pomenise mai înainte Pitt.

...Pe vremuri, acum câţiva ani, fuseserăm buni prieteni. O cunoscusem la un cocktail dat de tatăl Esterei şi Tamarei. E fata unui oarecare Osias Dombas venit din Rusia în 1913. Acest Osias Dombas făcuse avere ca cerealist în sudul Ucrainei, pe urmă intrase într-o afacere de cărbuni şi mai târziu a înjghebat o afacere minieră pentru exploatarea minereului de fier. A instalat câteva cuptoare înalte şi un tren de laminoare. Cu această ocazie a venit în contact cu industria metalurgică engleză şi când a găsit conve-

nient a vândut ce avea acolo şi s'a instalat aici. Om cu mare avere şi-a făcut repede relaţiuni şi şi-a aranjat rosturi foarte lucrative. Venise, zicea el, pentru educaţia celor doi copii ce-i rămăseseră dela nevastă-sa, moartă ani înainte. Debora avea 19 ani, blondă, sănătoasă şi cu mult temperament slav.

Intre ea şi mine s'a închegat un ucor roman sentimental. Îi eram confident şi profesor de engleză. Tatăl ei mă privea cu multă simpatie şi începusem să trec în ochii multora drept logodnicul ei. Vioae, descurcăreaţă, bună jucătoare de tenis, s'a introdus într-o tineretul câtorva cluburi în care, în afară de calităţile fizice, era apreciată pentru sumele pe care le cheltuia. Picknicurile pe care le organiza erau animate şi apreciate pentru ucorul lor libertinaj. Deşi ea însăşi făcea mare haz de năsbâtiile unecri prea decoltate, avea darul de a se face respectată. La orice iniţiativă ce i se propunea, ea răspundea invariabil, "să vedem ce spune şi Mark". In felul acesta eu eram paravan şi, în acelaşi timp, treceam drept mentorul ei. Asta îi crea o situaţie carecum "tabu".

Mi-a destăinuit că la optsprezece ani avusese o aventură cu băiatul unui nobil rus." Când a aflat tatăl lui l-a trimes la Petrograd, la curte, ca să-l scape de mine"."A fost o mare decepţie care însă m'a călit pentru viaţă", mi-a spus ea nostalgic. "Acum ştiu să mă port cu bărbaţii, nu deosebi port numele marei proorociţe şi judecătoare Debora" a adăugat ea cu o gravă hotărâre în glas.

Mi-a povestit de o întâmplare încîlcită cu o prietenă a ei, Vera Susaicov, amanta unui important Evreu

din Odesa, Ghinsberg, căruia i-a furat din casa de fier nişte documente pe care le-a încredinţat la Petrograd unui scriitor rus naţionalist, care le-a publicat căutând un mare neajuns Evreilor nu numai din Rusia ci din toată Europa şi America.

După doi ani dela sosirea în Londra ducea pe degete pe un tânăr diplomat, secretar de legaţie în Foreign Office. El lucra în chestiunile Europei orientale şi deseori îi auzeam vorbind în rusă. De atunci i-a eşit porecla de "diplomata".

Fapt este că după o conversaţie mai lungă într-o după-amiază frumoasă de toamnă în Regent's Parck, nu ne-am mai văzut. Mărturisirea ei de credinţă, cu rosturile politice pe care şi le socotea o misiune, spiritul de aventură, în totală opoziţie cu concepţia mea de viaţă, m'au făcut să-i spun, la rândul meu, că drumurile noastre sunt divergente şi prietenia noastră fără nicio urmare.

Mi-aduc aminte că mi-a ripostat enervată că atitudinea asta înseamnă laşitate în faţa vieţii, că rostul unui intelectual nu este să amestece două corpuri într-o eprubetă şi să vadă ce ese. "Paticul vieţii stă în 'struggle for life'", mi- spus în chip de adio.

Mai târziu am aflat, prin Tamara, părerea ce o avea despre mine, "un emasculat intelectual", "o inteligenţă care nu fecundează pe linia marilor rosturi ale omenirii".

.....

Unde plutesti, Mark, la ce te gândeşti? a intervenit Pitt să-mi curme reflexiile mele retrospective.

- ...La nimic de seamă; mi-am adus aminte de scurta istorie mondenă a Deborei,...

- Încă nu se poate scrie istoria acestei femei. E în plină desfăşurare. Mai puţin agresivă decât Tamara şi Esther, joacă totuşi un rol destul de dubios. Nu s'ar putea spune că e în serviciul Rusiei de care e încă atagată prin unele prietenii şi prin multe amintiri, dar e sigur că revoluţia bolşevică i-a răsbunat neplăceri avute pe vremea ţarismului. Mai oportunistă, e mai ponderată decât celelalte două consângene. Reserva ei poate aduce totuşi surprize neaşteptate. ..Un fapt interesant este trecerea la catolicism şi, încă mai interesant, e justificarea pe care o dă acestei conversiuni. Pe linie religioasă afirmă că trecerea la creştinism e evoluţia normală a revelaţiei făcută de Dumnezeu oamenilor prin Isus Cristos care a fost anunţat de profeţi prin textele din vechiul Testament. Politiceşte susţine că orice Evreu care trăeşte în sânul altui popor, trebue să îmbrăţişeze religia şi naţionalitatea acelui popor. Altfel face stat în stat şi nu va reuşi decât să întărească cercul de izolare şi detestare ridicat în jurul Evreimii.

Interesant, nu? Şi Pitt tăcu.

.....

Pentru mine spusele lui au fost o surpriză. Nu ştiam nimic de aceste ultime peregrinaţiuni ale Deborei Dombas, petrecute desigur ulterior separaţiei noastre. Ele însă veneau să confirme parte din reflexiile mele. Mă întrebam care să fie adevăratul motiv al acestor tribulaţiuni. -O constiinţă de emergenţă sau simple calcule de oportunitate?

La gândul că Debora a fost în stare să depăşească prejudecăţile lumii în care trăim şi să ridice peste micimile care ne ţin legaţi nu de o tradiţie ci de o castă în care ne-am născut din întâmplare, fără voinţa noastră, mi-o făcea simpatică. Si, femee fiind, îi acordam pentru această conştiinţă de emergenţă admiraţia mea.

Recunoşteam că fără cazul lui Oscar Levy eu nu pusesem niciodată această problemă. Duceam în mine, ca pe o dureroasă ereditate, apartenenţa mea la Evreime şi nu-mi dădeam seama că pot să scap de o suferinţă de care nu aveam nicio răspundere.

Aceste reflexii m-au întovărăşit, târziu noaptea, după ce m'am despărţit de Litt şi de Thompson.

Totuşi, ca o replică Deborii, mi se impunea atitudinea lui Oscar. Fără a se lepăda de neamul său şi de credinţa lui, el se ridica împotriva a ceeace socotea neonest, chiar când era vorba de ai lui. Ceeace constituia însă o enigmă pentru mine era atitudinea corifeilor evreimii. Contra abjurării Deborii niciun fel de represalii pe când contra lui Oscar măsuri care îl ostracizau din viaţă. Nu înţelegeam tâlcul acestei purtări. Era neinteresantă Debora prin ceeace gândea şi făcea ori era adevărat ce-mi spusese odată Thompson, citându-mi din "Protocoalele înţelepţilor din Sion" cu privire la rolul de agenţi conrupători a preceptorilor, guvernantelor, servitoarelor, institutoarelor şi al femeilor noastre din casele de petrecere şi prostituţie? Oare un asemenea rol îi era asignat şi Deborii? Mă cutremuram la acest gând. Ori cât ar fi părut de justifi-

cată, pe vremea inchiziţiei, recomandarea făcută femeilor evree: "botezaţi-vă, măritaţi-vă cu goimii pentru a le învenina viaţa şi a le distruge căminul", socoteam lucrul ca pe o soluţie disperată, nu ca o eşire înţeleaptă din impasul în care ne găseam.

....Cât eram la laborator ori pe şantier uitam de toate aceste probleme; cum eram singur mă chinuiau ca un adevărat caz de conştiinţă. De câteori îmi propuneam să nu mă mai ocup de ele mi se părea că sunt laş, că mă mulţumesc să trăesc viaţa marginal adevăratelor probleme şi dădeam dreptate Deborii în judecăţile pe care le făcuse despre mine. Nu aveam curajul să înfrunt întrebări cărora o femee fusese în stare să le dea o soluţie! Bună, ori rea, ea luase o atitudine. Eu nu mă încumetam nici să le cercetez.

Odată mă hotărâsem să renunţ definitiv la asemenea preocupări, îmi răpeau din timpul de meditaţie în domeniul studiilor mele. Îmi ziceam că aceste probleme nu sunt ale Deborii, nici ale Tamarei ci ale celor care le mişcă, trăgând de sfori, ca pe nişte fantoşe.... Dar chiar în cazul acesta sunt probleme ale celor care le joacă, deşi Debora şi Tamara sunt simple păpuşi în joc. Şi, în felul acesta, în loc să-mi simplific problema şi să mi-o lămuresc o amplificam ca pe un "boule-de neige".

Mă contraria faptul că toată siguranţa pe care o aveam în judecarea problemelor celor mai delicate din specialitatea mea, îmi lipsea total în acest domeniu. Aşi fi vrut să-mi dau seama unde era deficienţa. Care trebuiau să fie premizele certe dela ca-

re să începă raţionamentul meu? Care era adevărul de bază dela care trebuia să pornesc?

o

Pe şantier lucrul mergea bine şi repede. Thompson cu un spirit de adevărat tehnician rezolva dificultăţile cu o uşurinţă surprinzătoare. In timp ce eu trebuia să alerg la literatură,să văd ce soluţie s'a dat în cazuri similare,el intuia soluţia fără nicio greutate. Aşa cum mergeau treburile în câteva săptămâni puteam să inaugurăm fabrica. Mărturisesc că în faţa acestei ceremonii eu simţeam un adevărat trac. Nu problema fabricaţiei,pusă bine la punct, ci prezentarea noastră ca industriaşi, era pentru mine un fel de examen de capacitate. Era prima fabrică de acest gen care se deschidea în Anglia şi cererea medicamentului era aşa de mare că nu se punea nici problema 'pieţii', adică a plasării produselor.

Deşi totul se prezinta sub cele mai bune auspicii eu încercam o nelinişte inexplicabilă.Thompson făcea haz şi-mi spunea că sunt ca o domnişoară de pensionat care are de cântat "Ramage d'oiseau" la producţia de sfârşit de an. Sângele lui rece îmi dădea o siguranţă care însă nu era a mea. Dacă cineva mi-ar fi adus o cât de mică obiecţie nu ştiu dacă aşi fi fost în stare să răspund. Mă miram eu singur de această stare de spirit pe care nu o încercasem nici la cele mai grele examene şi nici în faţa dificultăţilor profesionale pe care trebuise să le soluţionez.

Thompson vroia cu tot dinadinsul ca inaugurarea fabricei să reprezinte un eveniment ştiinţific şi în acelaş timp unul industrial. El avea dreptate. Era

prima sinteză care se făcea în domeniu şi era prima fabrică ce se deschidea pe această bază în Anglia. De aceea trebuia să facem toate sforţările ca să reuşim să ia parte lumea ştiinţifică,în cap cu Universitatea, şi lumea industrială reprezentată prin sindicatul farmaciştilor. Câteva seri dearândul,acasă la Thompson,~~xxxx~~ ne-am ocupat cu lista invitaţiilor. El a ţinut morţiş să aducem pe ministrul Sănătăţii ori cel puţin pe secretarul său general. Cu asta s'a angajat el. Mie mi-a revenit facultatea de Chimie,al cărei Decan îmi prezidase teza de doctorat,şi facultatea de Stiinţe. Lui îi rămânea sindicatul Farmaciştilor, al Medicilor şi facultatea de Farmacie pe care era sigur că o va aduce în păr dacă vine ministrul Sănătăţii.

Presa şi prietenii reveneau fiecăruia în raport cu relaţiile ce ele avea. Mie îmi revenea sarcina să invit pe Esther,pe Tamara cu bărbatul ei şi pe Debora cu tatăl, pentru complectarea buchetului de dive.

Invitaţiile urmau să fie tipărite dupăce Thompson va avea r spunsul ministrului.

In această febră a evenimentului am primit o scrisoare aproape telegrafică dela Oscar. Era mulţumit cum s'a instalat -aşa cum ne spusese Thompson la întoarcere- şi lucra de zor la o carte pe care o avea începută de aici. Nu-mi aduc bine aminte, "Forţele politicii mondiale" ori "Resorturile politicii mondiale", cred că forma din urmă. Ştiu că se ridica împotriva concepţiei imperialiste a oamenilor politici încă îmbuibaţi de filosofia nietzscheeană.

...Atâta vreme cât oamenii au două morale,una a

~~oamenilor~~

sclavilor şi alta a stăpânilor, nu se va putea ajunge la echilibru, la buna înţelegere între ei. Pentru asta oamenii politici trebue să renunţe de a mai purta în buzunarul dela jachetă sau în cel dela tunică un plan imperialist de dominare a lumii. ne spunea el.

Gândindu-mă la asta îmi dau seama cât era de consecvent Oscar pe linia lui de gândire. Înţelegeam atitudinea lui faţă de tendinţa de dominare pe care o demasca şi repulsia faţă de aţâţarea pe care această tendinţă o provoca. Fără să vreau mă solidarizam cu el nu numai din prietenie ci şi din convingerea care îşi făcea loc în mintea mea. Dar pe aceeaşi măsură simţeam un gol în sufletul meu. Dacă niciodată nu-mi pusesem problema până acum, de data aceasta punând-o prima dată, mă durea desolidarizarea de ai mei. Era un sentiment care nu-şi avea obârşia nici în mândria de rasă, nici în mesianismul de care îmi vorbise şi Thompson şi Oscar, ci un sentiment primar ca dragostea de mamă ori de soră.

Nu aşi putea spune că mă simţeam străin între Englezi a căror purtare nu lăsa niciodată să se întrevadă că m'ar considera un intrus, cu atât mai puţin un paria, dar trebue să mărturisesc că acea căldură familială care creează atmosfera intimă de totală încredere, de participare necondiţionată la bucurii şi la întristări nu o simţeam decât între ai mei.

Deşi aveam unele reticenţe faţă de femei ca Esther, Tamara ori Debora, nu le sosoteam de evitat pentrucă sinceritatea lor faţă de mine mi se părea mai de preţ decât purtarea impecabilă dar protocolară a Englezoaicelor pe care le cunoşteam.

Mă simţeam mai solidar cu primele decât cu acestea. Latura personală a trăirii lor o consideram ca pe o treabă care le priveste şi care mie nu-mi căşunează niciun neajuns. Mi se părea că e o simplă întâmplare că cunosc din intimităţile lor şi poate asta mă apropia mai mult de ele. In fond, îmi dau seama, o uşoară indiscreţie mahalagească de care se pare că nu ne putem desbăra total niciodată. Ne place, chiar când nu-l cultivăm, cancanul. De data aceasta, trebue s'o mărturisesc, din dragoste pentru Oscar chiar doream să aflu cancanurile care se făceau şi se colportau în lumea 'noastră'. Cazul Oscar Levy stârnise o adevărată furtună în colonie. Nu vroiam s'o fac ostentativ dar speram că întâlnirea cu Esther şi cu Debora, la inaugurarea fabricei, îmi vor da un prilej normal de investigaţie.

Cu aceste gânduri aproape fugitive mă preocupam de sute de amănunte în legătură cu fabricaţia propriu zisă şi cu evenimentul inaugurării fabricei. Mobilier, tablouri, grafice îmi luau mai mult timp decât mi-aşi fi putut imagina. Noroc că Thompson în acest domeniu era mult mai expeditiv decât mine. El ceruse la diferite fabrici prospecte şi fără alergătură îşi alegea mobila foiletându-le. Pe planul de situaţie al fabricei plasa fiecare mobilă potrivit dimensiunilor indicate în prospect. Până şi portretele ce trebuiau puse pe pereţi le-a ales şi le-a comandat în felul acesta. Timpul presa şi nu aveam de pierdut nicio oră.

o

Făcusem prima probă a fabricaţiei. Totul mergea de minune, dela cântărirea automată până la împachetare [illegible]

rea pastilelor de sulfamide. Singurul lucru ce trebuia făcut de mână era întroducerea instrucţiunilor de întrebuinţare în cutia cu tuburi. Eram mândru de aspectul maşinilor, al lucrătorilor în uniforma lor albă, al prezentării preparatelor. Acum aşteptam doar ziua fixată, într'o Sâmbătă la ora unsprezece.

Thompson a irupt Joi, cu zece zile înainte, cu vestea cea mare:

-Ministrul mi-a făgăduit formal că vine să prezideze inaugurarea. A chemat pe şeful de cabinet şi i-a dat instrucţiunile de rigoare. Nu e exclus să vină şi secretarul său general. Directorul serviciului farmaceutic vine cu o echipă întreagă. Preşedintele sindicatului Farmaciştilor pe care l-am văzut o oră mai târziu, s'a angajat să trimeată oficial invitaţia noastră serviciilor de resort.

Noi rămâne să trimitem invitaţia cu bilete de vizită doar oficialităţilor şi să facem o invitaţie publică prin ziar.

Eu, la rândul meu, obţinusem făgăduiala decanului de a ne spune câteva cuvinte.

Thompson a redactat invitaţia cu programul festivităţii. El avea să salute pe invitaţi, eu aveam să descriu pe scurt procesul de fabricaţie, decanul să ne salute şi ministrul să spună cuvântul de ...binecuvântare a întreprinderii. După aceea vizitarea fabricei. Se sparge de prima maşină sticla cu şampanie şi maşinile se vor pune în mers.

Rămânea ca, în prealabil, să fabric stocul necesar pentru distribuit celor prezenţi.

Două fete băteau de zor la maşini adrese. Notez aceste amănunte pentrucă niciodată în toată activitatea mea nu am fost în mai mare fierbere ca acum. Mă gândeam că nici la o nuntă nu poate fi mai mare zarvă decât aceea în care, de câteva săptămâni, trăiam eu. Ceeace mi se părea bizar era că Thompson rămânea neschimbat. Cu acelaşi humor care te făcea să crezi că lucrurile în uşor, fără seriozitatea pe care împrejurarea o impunea. El îmi răspundea ca totdeauna când îl întrebam dacă nu e neliniştit sau îngrijorat.

÷ Dragul meu, eu sunt neliniştit numai când nu ştiu un lucru ori când n'am dreptate. De asta nu aşi fi fost bun de avocat. Eu dacă nu am conştiinţa clară a adevărului nu pot să îngâim niciun fel de argument. Eu nu aşi fi putut apăra pe un împricinat de a cărui dreptate nu aşi fi fost deplin convins. Iar dacă nu ştiu un lucru o spun lămurit şi nu hazardez să improvizez păreri pe care nu le-am controlat în prealabil. De aceea, dragă Mark, în treburile pe care le încep merg, cum se spune, "la sigur", fără şovăeli, fără nelinişti. Mă mir de tine că ai trac şi-mi pare rău câţi cheltueşti zadarnic nervii. Ori ai temperament de jucător la bursă sau la loterie?

- Cum asta? In viaţa mea nu am jucat la loterie, de bursă nici nu mai vorbim...

Thompson tăcea iar eu mă gândeam dacă n'o fi ceva atavic. In rasa mea oamenii obişnuesc curent să hazardeze ori să speculeze conjuncturile.

Mi-am adus aminte şi i-am povestit-o şi lui Thompson de o glumă caracteristică pentru această înclinaţie de a specula conjunctura.

Un bancher american foarte bogat avea trei băeţi cărora mereu le spunea: "dragii mei,câştig din muncă ştie să realizeze orice American;esenţialul e să realizezi câştig speculând conjunctura". La moarte în codicilul testamentului au găsit scris că fiecare din băeţi să-i pună în sicriu câte o mie de dolari. A venit cel mai mare şi a pus o bancnotă de o mie de dolari. După el cel mijlociu a depus şi el o altă bancnotă. In fine cel mai mic a scos din buzunar un carnet,a scris ceva,a rupt foaia şi apropiindu-se de sicriu cu formula sacramentală, "tată,întru împlinirea ultimei tale voinţe pun şi eu o mie de dolari",a depus în sicriu un cek de trei mii de dolari,luând cele două bilete pe care le puseseră fraţii săi. Cinismul fiului a întrecut pe al tatălui şi specularea conjuncturii a mers până la macabru.

Mi-aduc aminte că am râs convenţional când mi s'a spus gluma. Acuma însă o înţeleg şi o gust în toată cruzimea ei.

La mine însă nu era nimic din toate astea. Iar specula conjuncturii nu mă interesa nici temperamental nici profesional. Si totuşi,mă gândeam,câţi oameni nu trăesc şi au succese speculând conjuncturaa Ba, uneori sunt socotiţi genialii că mintea i-a sfătuit ceeace orice inimă ar fi refuzat. E un fel de escrocherie legală,căci legile noastre nu se preocupă decât de ceeace pretinde mintea. Pretenţiile inimei sunt sentimentalism care n'are ce căuta în socotelile vieţii pe care le orânduesc legile.

Si cu astfel de socoteli iar ajungeam la ceeace-mi spunea Thompson ori Oscar.

Mă temeam să nu fac un complex de monomanie când mă vedeam alături de drumul pe care îl urmăreau în gândirile lor cei mai apropiaţi prieteni ai mei.

In fond îmi dam seama de câtă valoare are gândirea unui 'om',om întreg cum era Oscar. Din câteva rânduri ale lui aveam material de meditaţie pentru o carte întreagă. Imi părea rău că sunt atât de angajat pe linia sulfamidelor noastre şi nu-mi rămânea răgaz să adâncesc probleme pe care până acum le neglijasem sau nici chiar nu mi le pusesem. Imi făgăduiam să folosesc traversarea în America pentru asemenea preocupări şi astfel să câştig o săptămână din viaţa mea irosită între eprubete şi reactivi. Nu spun asta pentru a-mi renega activitatea trecută ci numai pentrucă nu am ştiut să-mi echilibrez preocupările. Mă uitam la Thompson cât echilibru sufletesc avea pentrucă alături de preocupările profesionale el făcuse timp şi acestor preocupări transcedentale.

Imi dam seara,cu mare părere de rău,că la mine religia rămăsese marginală aşa cum şi în şcoală o plasa programa analitică. Un fel de dexteritate ca desenul, caligrafia ori gimnastica. Nu eram Evreu,auzisem de atâtea ori că suntem poporul ales,dar niciodată nu am mers mai departe în adâncirea problemei. Poate de asta mă găseam în inferioritate de situaţie în discuţii ca acelea pe care le-am avut cu rabinul sau cu Esthor.

.....

Surprinzându-mă lunecat pe astfel de gânduri,mă dojeneam că nu-mi văd de treabă,că inaugurarea bate la uşă şi eu bat câmpii.

o

In fine, ziua cea mare a sosit.

Eram în ajunul zilei când fabrica noastră devenea o realitate. Totul era în ordine. Ultima vizită în fabrică, o nouă punere în funcţiune, o repetiţie generală a rolurilor fiecăruia pentru ziua inaugurării.

Barul, bine garnisit, mai avea de primit mâine dimineaţă gustările care se preparau în ultimul moment.

Pitt, care ne întovărăşea în această repetiţie generală, era extaziat.

- Numai un om de ştiinţă poate avea atâta precizie în tot ce face, exclamă în faţa spectacolului.

Intradevăr, totul era impresionant, maşini, lucrători şi mai cu seamă ordinea care domnea peste tot.

÷ Voi sunteţi oameni extraordinari.

- Mai puţin decât se pare, dragă Pitt. Mai extraordinar e Mark care încă nu a făcut tracul pe care îl prepară de săptămâni.

Zeflemeaua m'a excitat şi mi-a dat curaj. L-am asigurat că nu mai am nicio nelinişte,

- ..doar dacă nu se va produce un scurt circuit.

- Ei vezi! şi spui că nu mai ai trac! Eu aşi vrea să se oprească curentul ca să punem în funcţie agregatul nostru şi să vadă toată lumea că fabrica nu se opreşte nici chiar când Londra ar rămâne în întunerec.

Thompson prevăzător şi foarte cu grijă de lucrători îmi pregătise o surpriză. Nu-mi spusese nimic de faptul că această repetiţie generală constituia o inaugurare în familie.

După ce primul tub de sulfamide care avea să ară-

te timpul în care se face fabricaţia a fost oferit lui Pitt,Thompson opri cronometrul şi ostentativ declamă cu mult umor:"doamnelor şi domnilor, în 167 de secunde se prepară un tub de 20 de pastile. Cum frecvenţa e de 20 pe minut adică 1200 pe oră,înseamnă că putem fabrica zilnic aproape 10 000 de tuburi sau 200 000 pastile. Lucrătorii au izbucnit în aplauze iar şeful fabricaţiei a lăsat să sară dopul primei sticle de şampanie.

Repetiţia a fost complectă. Şampanie,wisky,gustări şi veselie. Băiatul care avea să servească de curier a împărţit un mic document,foarte frumos imprimat,cu câte o amintire fiecărui participant,adică noi trei şi lucrătorii.

Eu am rămas total surprins şi încântat. Nu aveam nicio idee de această iniţiativă pregătită în desăvârşit secret de Thompson.

La masă Pitt,închinând paharul,ne ură

-Şi la anul,cu fabrica din America, 'regii sulfamidelor'.

-Nu te entuziasma peste măsură,interveni Thompson, nu trebue să uiţi industria farmaceutică germană şi marea ei capacitate de lucru pe amândouă tărâmurile, şi ştiinţific şi industrial.

-Până atunci le-aţi luat-o voi înainte.

-Şi,mâine ne-o vor lua ei,cum azi am luat-o noi Elveţienilor. Nu trebue minimalizată,dragul meu,nici ştiinţa nici tenacitatea germană. Chiar dacă n'or fi inteligenţi,ca Franţuzii, sunt stăruitori şi asta în domeniul realizărilor contează cel puţin cât inteli-

genţa care de multe ori rămâne sclipitoare fără să creeze. Uite-te la imperiul colonial francez,imens ca suprafaţă. Au jumătate din Africa şi ce fac cu ea? Voiajuri exotice? De bogăţii trebue să fie ascunse în solul ei sub enorma pătură de nisip pe care a depus-o marea! Au nevoe de petrol şi sigur căm este în Sahara dar ei,nu-l caută. Standardul de viaţă de azi pretinde bani pe care Franţuzii nu ştiu să-i facă.Ei cred că se mai poate trăi din gloria trecutului. In schimb Germanii sunt muncitori şi economi. Veţi vedea că deşi au pierdut războiul se vor ridica mai repede decât s'ar crede.

Iudeo-masoneria contează pe revoluţia lor în Germania şi se vor înşela amarnic. Detronarea Kaiserului şi agitaţia Rosei Luxenburg nu vor duce la nimic.Germanii îşi vor veni în fire după dezastrul pe care l-au suferit. Dezastrele trezesc totdeauna conştiinţa naţională,aduceţi-vă aminte de Franţuzi în 1870.

In viitor,pe continent,ne vom înfrunta cu Germania nu cu Franţa. Iar noi va trebui să ne străduim să-i ţinem piept şi nu să-i punem piedici cum zadarnic încearcă Franţa. Veţi vedea ce are să iasă din clauzele economice ale 'Tigrului'.Georges Clémenceau se va pricepe foarte bine să răstoarne guverne dar nu să clădească industrie.V'aduceţi aminte ce au păţit în timpul războiului cu termometrele medicale de au fost nevoiţi să recurgă la prizonierii nemţi specialişti ca să-şi poată aprovizionа spitalele.

Eu ascultam uimit de această nouă faţă a lui Thompson. Ştiam că pasiunea lui era să-şi facă o in-

dustrie, însă nu-l ştiam atît de versat în problemă. El era al treilea fiu al unei familii îstărite. Cum e obiceiul în Anglia toată averea o moştenise cel mai mare. Al doilea plecase în colonii ca să facă avere iar el hotărîse să-şi creeze o industrie. Pentru al laboratorul era doar o etapă în ajungerea ţelului final, industria. Poate de aceea el nu avea tracurile care mă bîntuiau pe mine. La mine ieşirea din laborator era un fel de aventură pe cînd la el era finalitatea. Laboratorul era mijlocul, la mine scopul.

Mi-aduc aminte că deseori îmi spunea: dragă Mark, laboratorul pentru ştiinţă pură e un lux pe care îl plăteşte laboratorul industrial. Industria rupe problemele şi ea plăteşte cheltuielile. Altfel ne ruinăm. Păţim ce am păţit cu culorile de indigo pe care le-au dat peste cap culorile de anilină ale laboratorului german.

+ Total de acord cu tine, Thompson, interveni Pitt. Ai aruncat o admirabilă lumină asupra perspectivelor de viitor. Şi în asta cred şi eu că stă superioritatea Germanilor în ştiinţa pe care o fac.

Părerile acestea mă încurajau pe drumul pe care mă angajasem şi eu, al industriei, şi care nu-mi putea fi nici indiferent şi nici nu mă putea lăsa să vegetez mai departe ca simplu laborant.

Ne-am despărţit cu o injecţie puternică de optimism

Cu peste noapte am avut un vis ciudat. Se făcea că eram a doua zi, că sosiseră invitaţii şi că resturile 'inaugurării familiare', sticlele goale, farfuriile murdare, erau încă nestrînse. Am sărit din pat în-

grozit. Ceasul era şase şi jumătate. În spaima visului m'am sculat şi la opt am fost primul la fabrică. Evident totul era în regulă. Fără să am vreo vină m'am ruşinat mai cu seamă la gîndul că Thompson are să facă haz cînd i-oi povesti. Aşa a şi fost.

--Bine că ţi-ai consumat tracul în vis, acum sunt sigur de tine, mi-a ripostat.

Şi e drept că totul a mers strună. Invitaţii au venit în păr. Prezenţa ministrului a constituit, în ochii tuturor, un succes mai mare decît însăşi fabrica.

După discursurile programate, al lui Thompson de bunvenit, al meu de prezentare a fabricei şi fabricaţiunii, al decanului şi al Ministrului, s'a dat drumul maşinilor în entuziasmul general. Primul tub fabricat a fost înmînat ministrului în aplauzele tuturor. Era un tub special cu o dedicaţie adhoc. (Iar o treabă de a lui Thompson). Celelalte tuburi purtau menţiunea şi data inaugurării fabricei.

Cu acelaşi entuziasm s'a trecut în sala de depozit unde s'a servit bufetul. Evident nu au lipsit glumele şi toasturile. Preşedintele farmaciştilor a relevat că pentru un prim depozit suntem bine aprovizionaţi. Făcea aluzie la sticlele de şampanie şi de wisky.

După plecarea ministrului am trecut să salut în parte cercurile care se formaseră, după afinităţi.

Esther şi Tamar erau în grupul ziariştilor. Dombas cu Debora în cercul prietenilor politici. Cînd m'am apropiat de ei Dombas m'a luat deoparte şi confidenţial mi-a spus că e surprins că nu m'a văzut

în lojă. Cum la început nu pricepeam,mi-a precizat în loja noastră masonică. I-am răspuns că nu sunt înscris în nicio lojă. A făcut un cap greu de descris.

-Eu nu ştiu bine ce e cu masoneria şi vă mărturisesc că nici nu am avut timp să mă ocup.

- Cum Domnule! Nu este om politic de seamă,literat, om de ştiinţă,om de afaceri care să nu fie înscris.

- Vă mărturisesc încădată că eu nu ştiu ce e cu masoneria.

- Ce e nevoe să ştii, mai mult decât că sunt clubu-rile pamenilor de seamă. Extinderea ei universală îţi dă măsura importanţei ei.

Eram jenat şi tonul lui Dorbas mă indispunea.

- Permiteţi-mi să salut pe domnişoara, şi m'am îndreptat către Debora care conversa cu Erik.

In chip admirativ ea mi-a spus,

- Văzând fabrica,dragă Mark,am înţeles în parte trădarea dumitale. Dar totuşi puteai să găseşti puţin timp şi pentru noi. Erik deseori m'a întrebat de dumneata.

- Aşa e,a confirmat Erik.

- Mă scuz şi,ca să fiu complect, mărturisesc că-mi pare rău.

Cu o privire care voia să fie languroasă ,Debora continuă

- Asta e încântător din partea dumitale. Si,schimbând brusc conversaţia, ai vreo ştire dela Oscar Levy?

Fără să ezit,ca un diplomat sau ca o femee,am minţit în chipul cel mai convingător.

- Absolut niciuna, nu ştiu unde s'o fi înmormântat.

÷ Dece zici aşa,că nu l-a ucis încă nimeni?

Zi mai bine că ne priveşte cu dispreţ după ceeace i s'a întâmplat. Trebue să ne mai vedem,Mark, am o grămadă de noutăţi pentru dumneata.

- Relativ la mine sau la dumneata? am întrebat eu.

- Dacă vrei,la amândoi.

- Cu plăcere voi răspunde la primul semn ce ai să-mi faci. Acum iertaţi-mă să salut pe Esther şi Tamar.

- Sigur îţi vor face o scenă de gelozie...

Tamar perora întrun cerc de ziarişti,prieteni ai bărbatului ei. Când m'am apropiat să-i salut,aproape nu m'a văzut. Doar când Esther m'a primit, am prevăzuse Debora, cu "ne faci gelouse,Mark", Tamar a întors capul şi văzându-mă a exploadat,

- Pe mine fabrica,nu Debora,mă face geloasă. Acum înţeleg darea la fund a dumitale. Te felicit şi-ţi urez noroc. Apoi prezentându-mă celor pe care nu-i cunoşteam dintre ziarişti,

- Coproprietarul fabricei şi cel mai bun amic al lui Oscar Levy.

La acest din urmă atribut ziariştii au făcut 'sourde oreille'. Nici eu nu am relevat aprecierea lui Tamar.

- Credeţi că veţi putea satisface cererea internă cu capacitatea fabricei? a întrebat unul.

- Zece mii de tuburi reprezintă aproximativ necesităţile pentru treizeci de mii de bolnavi. Evident în cazuri de nevoe se poate dubla şi chiar tripla producţia. Totul depinde şi de uzul pe care vor voi medicii să-l facă de medicament. In cazul când cerele vor depăşi capacitatea se poate instala o a doua serie de maşini în spaţiul ce-l avem la dispoziţie.

Noi ne-am instalat deocamdată pe cartitaten ce o im-portăm.

-Foarte cuminte gândit, remarcă unul dintre gazetari.

Esther,confidenţial,îmi şopti:

-Ai mei după amiaza pleacă în weekend,eu rămân singură, nu vrei să-mi ţii tovărăşie ca să nu-mi fie urât? Vino să cinăm împreună.

-Accept cu plăcere şi la revedere. La ce oră?

-La ora ceaiului...

An trecut în grupul lui Thompson care făcea cerc cu decanul facultăţii şi al farmaciştilor. Amîndoi erau încântaţi şi m'au felicitat cu căldură după cum îl felicitaseră şi pe Thompson.

- Cred că vă veţi substitui total Cibazolului a spus decanul farmaciştilor.

- Terapeutic avem aceeaşi valoare. Nu e deci niciun cuvînt să nu fim preferaţi de medici.

Thompson a trecut să dea o raită pe la celelalte grupuri şi eu am rămas cu decanii.

- Şi după asta ce mai aveţi de gând, pentrucă îmi închipui că fabricaţia în sine e prea puţină treabă pentru doi oameni ca dumneavoastră.

- Deocamdată am vrea să montăm o fabrică şi în America unde am luat un brevet de fabricaţie. Pe mine personal însă mă preocupă -dealtfel ca şi pe Thompson- problema solvanţilor moleculelor gigante. Lecţia dumneavoastră,domnule profesor, mi-a rămas gravată în minte şi credem că de soluţia acestei probleme ţine mult chestiunea textilelor atât de importantă pentru Anglia.

- Da, aveţi dreptate. Problema e interesantă şi ştiinţific şi practic. Dumnezeu să vă ajute. Si luându-şi rămas bun se retrase făcându-ne noi elogii şi urări.

Pe mine m'a surprins dintre toate, "Dumnezeu să vă ajute". Va să zică omul de pură ştiinţă socoteşte că reuşita cercetărilor de laborator pe care omul le pune la cale sunt condiţionate de Dumnezeu. Prin urmare nu era fără sens acel "Doamne ajută" cu care Englezii încep orce treabă. Religiozitatea Englezilor este dealtfel proverbială. Dimineaţa nu vezi femee ori bărbat fără misalul în mână. Ducând-se la piaţă ori la birou fiecare trece pe la biserică să-şi facă rugăciunea. Eu îmi spuneam de multe ori că rugăciunea este o treabă intimă a fiecăruia şi că trebue făcută în casă; nu socoteam de rigoare această prezenţă zilnică în biserică. Abia mai târziu voi înţelege rostul spiritual al contactului cu Dumnezeu pe care ţi-l dă biserica şi emulul pe care îl constitue preotul în practicarea religiei.

Cum era Sâmbătă şi cei mai mulţi plecau în weekend festivitatea a luat sfârşit cu făgăduiala repetată Estherei că la cinci voi fi la ea la ceai.

Pitt, Thompson şi cu mine am luat prânzul împreună. Thompson care era angajat pe seară în familia lui a ţinut să facem un prânz de gală, mai cu seamă că eram îmbrăcaţi protocolar. Deşi,restaurantul era plin şi cu toate că erau mulţi cunoscuţi, am găsit o masă mică , pentru trei persoane, unde am putut fi singuri.

Le-am povestit încercarea Deborei de a aduce vorba de Oscar şi de tăcerea lui Erik care n'a vrut să for-

ţeze discreţia mea.

- E incorijibilă fata asta; temperament răsăritean, a marcat Pitt. Deşi trăeşta de câţiva ani aici şi e mereu între Englezi, încă nu a învăţat să se poarte. Partea rea este că unii fac haz de felul ei de a fi şi nu rareori ea reuşeşte să descoase,pentruca pe urmă să intrige cum a făcut recent cu atağatul militar polonez. Cântă peste tot că ororile din Rusia nu le fac comuniştii ci ţăranii care nu au nimic de a face cu revoluţia proletară numai pur şi simplu ca să se răsbune pe boerii ruşi care i-au ţinut în iobăgie. Fără îndoială că sentimentul de vindictă e motorul principal în ceeace se petrece în Rusia, însă masacrele le fac hoardele puse la dispoziţia lui Troţki. Cuvântul de ordine operant este "să nu rămână nici sămânţă de burjui". Ori această lozincă nu e ţăranului ci a revoluţionarului comunist. Vindicta cea mai îngrozitoare e a celor care au pus mâna pe comisariate şi le stăpânesc în marea lor majoritate. Ei vor să răzbune suferinţe seculare de care în cea mai mare parte ei sunt vinovaţi.

Această afirmaţie a lui Pitt mi-aducea aminte de ceeace ne spusese,lui Thompson şi mie,Oscar în prima noastră întrevedere după vestea expulzării. Recunosc că mie,ca Evreu, nu-mi era comodă situaţia dar nu eram deloc dispus să mă fac apărătorul celor pe care toată lumea îi acuza de a purta vina nenorocirilor care se resfrângeau asupra Evreimii în general.

Thompson mi-a povestit convorbirea lui cu ministrul care,pere-se, ar fi făcut aluzie la eventuala noastră decoraţie. Este fapt cert că fabrica de sul-

[redacted]

famide s'a inaugurat sub cele mai bune auspicii.

Eram nerăbdător acum să aflu rostul invitaţiei lui Esther.

o

La cinci am fost la ea. Mi-a deschis foarte veselă şi, ca orce femee frumoasă şi mulţămită, avea un aer încântător.

- Dragă Mark, te felicit din toată inima şi-ţi doresc succes pe toată linia nu numai în preocupaţiile tale profesionale. Eşti un om care meriţi să fii fericit...

Nu sesisam bine aluzia de aceea am răspuns convenţional.

- Dragă Esther, un om nu poate şi cred că nici nu [redacted] are dreptul să pretindă totul dela soartă.

- Si dece nu? Soarta şi-o face omul...

Intrând în studio luă dupe divan ediţia de seară a unui ziar ce-i sosise atunci şi-mi arătă.

- Iată cum vă salută presa. Si citi:"după un război extenuant, în care alături de luptătorii dupe front oamenii de ştiinţă au făcut un efort formidabil pentru cauza naţiei, aceşti oameni se întorc creatori la meseria lor, şi azi am avut prilejul să asistăm la inaugurarea primei fabrici de sulfamide din Marea Britanie." Informaţia continua destul de lungă şi foarte elogioasă.

- A dat-o cumnatul Tamarei, mă informă Esther. Nu ai idee ce mândră mă simt ori de câteori văd că unul din ai noştri se pune în evidenţă. - Uite tocmai citeam în Conings by pasajul în care Sidonia cu

aceeaşi justificată mîndrie constată valoarea şi importanţa oamenilor noştri. Lua cartea şi citi.

...."In contele Canerin, ministrul de finanţe rus, recunosc pe un ~~jidov~~ Jidov ucrainian, în ministrul spaniol Senor Mendizâbal văd pe un Jidan aragonez, în preşedintele consiliului francez,mareşalul Soalt, recunosc pe fiul unui Jidov francez, în ministrul prusian,contele Armin, văd un Jidan...."

Puse cartea pe masă cu un gest de mare satisfacţie.

Eu maşinal întinsei mîna să o iau.

- Tu n'ai citit Coningsby al lui Disraeli?

Mărturisii că nu.

- Pe ce lume trăeşti? Sunt fapte petrecute în generaţia părinţilor noştri, nu sunt poveşti ori legende necontrolabile.

In continuarea celor ce-mi citise Esther urma:... "aşa că vezi, iubite Coningsby, lumea este guvernată de personagii foarte diferite de cele pe care le cred cei ce nu sunt între culise."

Tresării şi-mi ridicai ochii în susul paginei.

"Această diplomaţie misterioasă rusă,care alarmează pe occidentali,este organizată şi în cea mai mare parte realizată de Evrei"...."Revoluţia formidabilă care se pregăteşte în Germania, ale cărei efecte vor fi mai grave decît ale Reformei,se pune la cale total sub auspiciile Evreilor".

Mi-a aduceam perfect aminte. Erau tocmai citatele lui Oscar la prima noastră întîlnire. Pusei cartea pe masă şi cu un aer întradevăr sincer o întrebai pe Esther.

- Dar dacă acestor fapte li se dă şi altă interpretare?

- Cum, ce vrei să spui?

- Sunt de accord,dragă Esther, că aceşti oameni ai noştri au avut merite personale care să-i ridice la situaţiuni întradevăr proeminente. Intrebarea care dă naştere la interpretări este ce au făcut ei din poziţiile pe care le-au cucerit? Dacă mi-ai spune că cutare Evreu a descoperit oxigenul sau că altul a enunţat teoria atomică,nu încape nicio suspiciune,deşi în materie de teorie se pot face rezerve. De pildă teoria lui Darwin sau cea recentă a lui Freud. I se impută lui Freud,de pildă,că premeditat a împins lumea spre 'libido' deşi eu unul nu cred. Mai curînd bănuesc că e ecoul libidinozităţii lui. Dar,revenind la ale noastre, cînd cineva se ridică la putere face din ea o sculă şi execută cu ea anume acţiuni. Eu socot că ~~m~~aritul trebue judecat în acest caz după natura acelor acţiuni. Si iată unde începe interpretarea. E clar?

- Mda şi nu. In materie de politică totdeauna au loc interpretări. Unii sunt contra unei acţiuni pentru care alţii luptă cu înverşunare. Rezultă de aici că una din cele două tabere e neapărat rea?

- Dragă Esther ,dacă e vorba de o simplă tecnică nimic de zis. Dar o acţiune are totdeauna un substrat care ţinteşte spre o anume finalitate. După această finalitate cred că trebue judecată o acţiune. Dacă finalitatea e diabolică nu e aşa că acţiunea e detestabilă chiar dacă poate lua ochii prin felul cum e

prezentată?

- Nu înţeleg unde vrei să ajungi cu privire la meritul celor ce s'au impus prin calităţile lor.

- Am spus că nu tăgăduesc şi nu vreau să discut meritele personale, dar mă întreb ce au făcut, odată recunoscute aceste merite?

- Nu ştiu ce au făcut fiecare în parte,însă Lord Beaconsfield,alias Disraeli, a dat Englezilor Ciprul, ne-a scăpat de Ruşi la Dardanele prin opunerea la executarea tratatului dela San-Stefano şi a creat imperiul colonial englez.

- Uite cu întîmplător relev faptul că Disraeli era botezat încă de copil de tatăl său Isac care era în fond un volterian certat cu comunitatea care a găsit cu cale să nu-l lase cu cărţile şi cu studiile lui şi să-l pună -cu deasila- preşedinte al comunităţii evreeşti din Londra,demnitate pe care el,bineînţeles, a refuzat-o... Te gîndeşti la interpretarea de care e susceptibilă afirmaţia pe care Disraeli o pune în gura lui Sidonia? Eu,dragă Esther,sunt de accord,dacă vrei, cu un alt fapt. Deşi toată viaţa i s'a scos pe ochi origina lui iudaică, el n'a încetat o clipă să rămînă credincios ţării şi Reginei Victoria,să lupte cu un devotament pe care nu l-a depăşit nici moralistul Gladstone,duşmanul lui înverşunat. De aici eu trag o concluzie oarecum în opoziţie cu a ta. Evreii care au fost cu adevărat mari au fost ca Disraeli şi nu ca Mendizăbal care a rămas celebru prin venalitatea lui şi prin indecenţa cu care a batjocorit şi profanat religia Spaniolilor. ↑

- De bună seamă sunt şi printre ai noştri oameni venali care nu fac decît să ne compromită. Nu la ei mă refeream.

A m acceptat puntea de înţelegere pe care mi-o oferea Esther şi n'am mai insistat.

Ea schimbînd brusc vorba mă întrebă: "Cum ţi s'a părut Debora?"

- Să-ţi spun drept, nu am vorbit nimic esenţial.

- Dar ai avut un aparte cu tatăl ei...

- Da, s'a arătat surprins că nu m'a întîlnit în lojă.

Tăcu o clipă,apoi cu un aer distrat şi oarecum indiferent

- El s'a introdus peste tot,ştie să-şi deschidă drum în viaţă. Mă întreb ce este cu Debora şi cu Erik, sunt mereu împreună....

Conversaţia a continuat anodină în timp ce pregătea un savuros 'lunch'. Intinzîndu-mi un pahar de 'wisky and soda' aruncă,aproape la întîmplare

↓ - Ce mă dezgustă la oamenii ăştia e că pedeoparte se botează iar pedealta lucrează în lojă.Schimă comunitatea evreească cu loja masonică.

Reflexia lui Esther mi s'a părut semnificativă. Ceeace nu înţelegeam erau micile răutăţi pe care le arunca pe socoteala familiei Dombas. Diferite între ei erau numai planurile de luptă, nu şi ţinta în sine a luptei. Unii ţineau să-şi afirme cu ostentaţie poziţia,ceilalţi căutau să şi-o justifice insinuîndu-se. Pentru mine nu aveau nici una nici cealaltă

o mai mare valoare etică. In fond Esther avea multe calităţi omeneşti şi feminine şi-mi părea rău că se lasă antrenată pe această linie meschină. Dacă e să cred mărturisirea ei, vina ar purta-o Englezii care n'au acceptat-o între ei nici chiar când s'a măritat cu unul din ai lor.

- Iţi dai seama Mark de drama pe care trebue să o trăim? Gândeşte-te că suntem cincisprezece milioane de suflete în total şi că procentual dăm lumii cele mai multe glorii în toate domeniile. In artă, în ştiinţă, în comerţ, în politică, în ziaristică Evreii sunt în locurile de frunte. De fapt ei ţin în mână cheile tuturor poziţiilor de intrat pe arena vieţii.. dar le deschid pentru alţii. Lor le este interzis să se afişeze ca valori reprezentative ale neamului lor. Trebue să lucreze în solda altora şi pentru gloria altora. Dece oare să nu avem dreptul să fim undeva la noi acasă, să vorbim despre noi cu mândria cu care toţi vorbesc despre neamul lor, de trecutul şi de istoria neamului.....

Mărturisesc că Esther devenise patetică. Ochii îi străluceau ca într'o viziune supranaturală şi glasul ei avea un tremolo captivant. Imi dădeam seama că sufere cu adevărat de această poziţie inferioară în care se găsea neamul ei, neamul meu. Intuiam totuşi că vina acestei suferinţe nu stă decât în noi.

Când Theodor Herzl a reuşit să polarizeze toate Curţile şi toate Cancelariile pentru Sionism, pentru această patrie pe care o visa Esther, cine s'a opus?

Nu Evreii americani au hotărât cu puterea lor politică şi financiară că fiecare rămâne pe loc şi luptă pentru cauza Iudaismului acolo unde se găseşte? Oare nu înseamnă această hotărâre dorinţa de universalism, de internaţionalism şi, în consecinţă, de permanentă diasporă? Gândeam astea fără să am curajul să i le spun Estherei a cărei suferinţă şi a cărei elan mi se păreau juste, sincere şi demne de admirat. Am rămas pe gânduri fără să replic.

Apuncându-mi mâna cu un gest plin de apropiere plin de căldură, continuă

- Vezi Mark că şi tu eşti emoţionat de această nedreptate care ni se face şi pe care trebue să o acceptăm resemnaţi.

- Cu adevărat sunt emoţionat de suferinţa ta...

- Care e şi a ta şi a unui neam întreg.

- Uneori s'ar putea spune; nu totdeauna însă..Cei mai mulţi, nici nu-şi pun problema. Trăesc realitatea aşa cum li se impune, fără altă grijă decât aceea d e a se descurca, de a folosi conjuncturile în chip cât a se descurca, de a folosi conjuncturile în chip cât mai personal şi deci cât mai egoist. La dreptul vorbind, ce soluţie vezi tu pentru eşirea din impas? Vrei să ne cucerim o patrie? Vrei să facem stat în stat în patriile altora? Eu mărturisesc, nu văd cum am putea-o face fără să ne ridicăm toată lumea în cap, chiar şi pe cei binevoitori.

- Cum, tu nu vezi posibilitatea unui ideal pentru neamul nostru? Dacă suntem meniţi să trăim în diaspură, nu putem concepe o nouă formă de patrie, una universală care să cuprindă întreaga planetă?

- Atunci nu ar fi numai a noastră...

- Ar fi a celor mai destoinici să o conducă şi să o stăpânească.

- Istoria nu ar vorbi numai de noi ci şi de alte neamuri..

- In măsura în care am îngădui-o noi. Totul depinde de hotărârea noastră de a realiza acest ideal. Dece să fie Englezii azi stăpânii mărilor şi mâine stăpânii mărilor şi pământurilor şi să nu fim noi?

- Tu crezi că aşa va evolua lumea? Asta ar însemna condamnarea la robie a tuturor celorlate neamuri. Se vor lăsa ele stăpânite de noi,cei cincisprezece milioane,cumspuneai tu?

- Asta nu depinde de voinţa lor care se vădeşte neputincioasă ci de capacitatea noastră care s'a verificat până acum. In Istoria neamului nostru nu am fost ajutaţi niciodată de niciun Johnsohn sau chiar Gladstone,dar pe ei a trebuit să-i ajute un Disraeli, un Rotschild şi câţi atâţia alţii. Presa şi finanţa e în mâna noastră şi astea sunt cele două pârghii cu care se ridică sau se îngenunche neamurile. Dar pentru a duce la bun sfârşit întreprinderea se cere solidaritate,solidaritate şi iarăşi solidaritate,aşa cum spunea Napoleon de războae, "bani,bani şi iarăşi bani".

- Ai un formidabil cap politic,draga mea Esther. Dacă te-ai fi născut bărbat răsturnai lumea.

- Nu e nimica nou în ce spun eu. Au spus-o alţii mai de mult,dar nu am vrut să-i ascultăm şi să-i urmăm.

- Dar nu crezi tu că asta implică o luptă pe viaţă şi pe moarte între noi şi restul lumii până la două miliarde şi ceva?

- Dacă ar fi toţi de calitatea noastră,da. Nu trebue însă să uiţi că sunt imens mai mulţi oameni care se cer conduşi decât cei care ştiu şi pot să conducă. Boul e mai puternic decât omul, dar îşi pleacă docil capul în jug. Leul e regele animalelor,dar acceptă în cuşcă să facă pe voia dresorului.

- Analogia nu e valabilă,dragă Esther,şi cred că în această eroare stă cauza suferinţii noastre. Iar în principiu socot că gândirea imperialistă care stă la baza unor astfel de ambiţii, e pe cale să dispară. Buna stare a oamenilor se reazimă azi pe alte forţe decât în evul mediu, sau chiar în secolul trecut. Atunci era deajuns să ai în buzunarul dela tunică,ca Bismarck, sau în cel de la redingotă,ca Disraeli, un plan imperialist ca să fii mare om de stat. Azi,forţele astea sunt depăşite. Fără arsenalul oamenilor care lucrează în laboratoare şi în ateliere nu se mai poate face nimic. Doar unii întârziaţi mai cred că omul poate fi complect liber şi unii infatuaţi mai vor să aibă totdeauna dreptate. Asta nu se poate. Sunt legi firesti,legi naturale cărora deopotrivă suntem supuşi cu toţii şi pe care deci trebue să le respectăm.

- Cu condiţia să le respecte şi alţii în raport cu noi.

- Evident..

După o mică pauză Esther,carecum dezarmată, îmi

spuse lăsându-mi mâna

- Eşti un om inflexibil,Mark. Noi doi trăim pe planuri diferite.

- Nu, pe acelaş plan însă pe feţe deosebite.

- Adică cum?

- Unul pe o faţă a planului cu capul în sus,celalt pe cealaltă faţă,cu capul în jos.

- Eh! cum se poate asta?

- Să meargă cu capul în jos?

- Da.

- Aşa cum merge o muscă pe tavan.

Esther izbucni în râs.

- Mark,tu trebue să te însori. Ai căpătat apucături de monoman. Când ai să ai o nevastă ai să vezi lucrurile altfel.

- Adică....aşa cum vrea ea..

- Nu. Aşa cum trebue să le vadă un om care convieţueşte cu alţii.

- Esther dragă, de însurat am să mă însor,dar nu mi-a sosit încă ceasul. Nu a apărut încă fata care mi-e destinată mie.

- Si cumtrebue să fie fata aceea?

- Eu nu am pus nicio condiţie.Insă când va apare sufletele noastre au să se sintonizeze şi noi avem să ne înţelegem fără condiţiuni prealabile.

- Bine, dar ce gen de femee ţi-ar plăcea?

- Toate au un singur gen, feminin.

- Astă seară eşti pus pe glume. Eşti,se vede,în bune dispoziţiuni.

- Draga mea, dece mi-şi complica viaţa. Nu e ea şi

aşa destul de complicată? Co tovărăşie simpatică,cum e a ta, nu e mai cuminte să fim bine dişpuşi, să cochetăm puţin?

- Stii că eu nu am avut intenţia să arunc undiţa după complimente.

- Si nici eu să le forţez. Tu eşti o femee simpatică şi tovărăşia ta îmi face plăcere,chiar când nu gândim la fel. Unde mai pui că astăzi este pentru mine o zi mare. Realizarea unui vis pentru care m'am sbătut mult şi uneori chiar am suferit. Am acceptat să fiu cu tine căci în afară de singurătatea mea îmi eşti cel mai fidel confident.

- Adevărat,Mark? şi Esther îmi prinse iarăşi mâna cu un gest mai interogator decât vorba....Eu totdeauna am avut mare încredere şi multă admiraţie pentru tine,însă totdeauna mi s'a părut că nu mă iei în serios,că-ţi par o femeiuşcă agreabilă pentru pierdut câteva ceasuri şi nimic mai mult.

- Nu,aşa nu. Insă cum pe tine nu te interesează preocupările mele sau nu ţi-ş familiare pentru a sta de vorbă despre ele, ai condus conversaţia spre ale tale care mi-s mie total străine şi pe care nici măcar nu le pot înţelege în adâncul lor. Nu tăgăduesc partea lor de sentimentalism,de duioşie ...naţională, dacă vrei, dar nu le socot puse nici în cadrul realităţilor şi încă mai puţin în al posibilităţilor de realizare,chiar pe planul utopic pe care le gândeşti tu.

- Atunci eu sunt o inadaptabilă...

- In măsura în care vrei să impui tuturor modul

tău de a vedea.

- Atunci lupta pentru un ideal e un non-sens,ceva iluzoriu.

- Un ideal nu se impune cu deasila şi o luptă nu impune exterminarea..

- Dar dacă altul vrea să te extermine el pe tine..

- Atunci intervine legitima apărare şi nu agresivitatea.

- Dar ştii că cine numai se apără nu învinge niciodată.

- Astea sunt sloganuri militare,bune în răsboi. Viaţa e o răsboire,dar nu un continuu răsboi. Am ajunge mai rău decât fiarele în pădure,care totuşi în anume măsură conviețuesc.

Esther rămase o clipă pe gânduri şi apoi pe un ton care trăda un regret îmi spuse, Mark, tu eşti mai bun decât mine. Dacă am fi mai des împreună poate aş reuşi să văd şi eu lucrurile cu înţelegerea ta. Aşa tu pleci şi eu rămân iarăşi pradă neliniştilor mele. Câteodată mă gândesc dacă eşecul meu în viaţă nu e cauza acestei stări de rebeliune a mea.

Se făcuse deja târziu şi cum eram deja obosit,ne-am despărţit cu făgăduiala de a nu o uita dacă plec. Pe drum mă gândeam să descifrez rostul acestui prelungit 'tête-à-tête'. Se menţine pe aceeaşi linie de adversitate faţă de lumea cealaltă şi,curios,vrea să mă convertească şi pe mine la această atitudine. De mai multe ori am avut impresia că mai tare decât dragostea pentru neamul nostru este ura împotriva neamurilor celorlalte. Se pare că manifestarea acestei dragoste nu e decât un pretext pentru a-şi concretiza ura. Şi atunci mă întreb ce vrea în fond.

Acasă am găsit o frumoasă telegramă dela Oscar cu felicitări pentru inaugurarea fabricei. Mă emoţionat mai mult ca orice. Admirabil om şi ce cap clar. Poate judecată lui despre Esther să fie diagnosticul adevărat: "o cochetă incapabilă de a iubi".

o

Prima zi de fabricant!

- Cumte simţi în fabrica ta, Mark?

Intrebarea lui Thompson a fost ca o revelaţie. încă nu aveam sentimentul proprietăţii. Mă simţeam mai curând directorul unui laborator sau chiar al unei fabrici,dar nu proprietar. Faptul de a o fi pus pe picioare îmi da sentimentul unei datorii împlinite dar nu pe acela de proprietate. Thompson vorbea de "fabrica noastră" cu acea conştiinţă clară cu care unul vorbeşte de casa lui,de haina lui,de câinele lui.

Cred că în aceasta stă marea putere a Englezilor de a stăpâni,sentimentul de proprietate.

Imi întinse un pachet de ţigarete şi-mi oferi să aprind.

- Ce, nu mai fumezi pipă? îl întrebai.

- Ba da, dar ţigaretele sunt pentru clienţi.

Işi aprinse pipa şi lăsat pe spetează scaunului, cu ochii pe jumătate închişi părea transportat

- Auzi ce frumos cântă maşinile, Mark?

Intradevăr sgomotul lor era ca un zumzet de albi-

ne care-şi culeg harnice polenul din flori.

Fabrica mergea de minune,cu toată gingăşia unor maşini. Niciun acroc.

- După ce pleci tu ştii ce-am să.fac?

- ....??

- Aici în birou fac depozitul de materii prime. In locul lor pun fabricatele şi,fiindcă e spaţiu suficient,şi biroul. In chipul acesta circulaţia e continuă,fără contramarşuri.

- Admirabil. Asta trebuea să gândim dela început.

- Prea eşti pretenţios,dacă am fi făcut totul perfect dela început acum nu mai aveam probleme şi ne-am fi plictisit.

In gura lui Thompson această afirmare era fără sens,căci lui nimic nu-i scăpa din vedere. Probă şi ţigaretele pentru clienţi.

- Stii că am primit o admirabilă telegramă dela Oscar...

- Şi eu; am găsit-o aseară când m'am întors dela Esther.

- Păcat că noi,Englezii, am pierdut un asemea x cap. Si nici măcar din vina noastră....

M'am ruşinat eu pentru Esther şi toţi iluminaţii ei care purtau vina ...şi am tăcut. Thompson,ca şi când ar fi spus mai mult decât trebuea,a schimbat vorba.

- Si când plecăm în America,Mark?

- Cred că peste trei săptămâni,dacă nu intervine nimic.Am viza şi mi-am reţinut bilet la vapor. Am luat scrisori de recomandare pentru bancheri, nu mai am de luat decât

mai am de luat decât adio dela prieteni.

- Eu am pus de ţi-a făcut un rând de copii după planul fabricei şi al maşinilor.

- Bravo! la asta mă gândeam şi eu,dar ca totdeauna mi-ai luat-o înainte.

- Lasă că ai tu destule de făcut.Iar aici,uite o serie de adrese ale unor cunoscuţi şi foşti colegi ai mei care acum sunt în New-York,poate îţi vor fi de folos. In orice caz o mică societate de început. Ei îţi pot indica locul unde e mai bine să instalezi fabrica. Părerea mea e să fugi de New-York şi de oraşele de coastă. Cred că mai interior vei găsi condiţiuni mai bune de lucru şi oameni mai de treabă. Si acolo e ca şi la noi,lumea cea mai interlopă e în porturi.

- Asta fără nicio îndoială,dragă Thompson. Un oraşel cu bune mijloace de comunicaţie care ne va înlesni şi aprovizionarea şi distribuirea.

Eu vorbeam ca şi când totul ar fi fost făcut şi nu ne mai rămânea decât de ales locul fabricei.Eram departe de a bănui că piedici de netrecut,ridicate de cei dela care mai puţin s'ar fi aşteptat,vor trebui învinse. Si mai cu seamă că peste toate va trebui învinsă desperarea care îmi va anihila orice curaj.Asigurările de aici erau atât de mari şi de concrete că totul părea aranjat fără nici o altă dificultate.

Totuşi marea încredere cu care porneam la drum îmi va fi de folos ca să aprecioz diferenţa dintre ceeace credeam şi ceeace era în realitate. Experien-

ţa ce voi face va fi edificatoare pentru mine.

Deocamdată nu aveam niciun motiv să fiu neîncrezător. Din prima săptămână au început comenzile dela farmacii şi depozite de medicamente. Fabricaţia era angajată pe zece zile înainte. Si eu şi Thompson eram încântaţi iar munca devenea tot mai febrilă pe măsură ce marfa mergea pe piaţă.

In afară de osanticoanele trimese medicilor nu simţeam nevoia niciunei propagande,a niciunei reclame. Sulfamidele noastre se substituiau vertiginos celor elveţiene. Convenienţa comercială ne îngăduia să facem o mare reducere de preţ spitalelor şi instituţiunilor de asistenţă medicală. 'Afacerea' se prezenta sub cele mai bune auspicii.

Intro astfel de stare euforică m'am dus să-mi iau rămas bun dela Dombas.Debora m'a invitat la un ceai intim în trei,el, ea şi eu. După felicitările de rigoare la sosire şi urări de succes în America, Debora a ţinut să mă prevină că prietenia mea cu Oscar a lăsat o impresie penibilă în anumite cercuri -ale 'noastre',gândeam eu- şi că se teme ca această impresie să nu se repercuteze în America.

- Afacerile sunt afaceri. Ce importanţă pot să aibă prieteniile mele în ele, am ripostat eu.

- Nu e tocmai aşa în cazul dumitale,a intervenit Dombas. Ne interesează ce face orice Englez pe linia politică,cu atât mai mult interferenţa unuia dintre ai noştri are repercusiuni care nu scapă vigilenţii oamenilor avizaţi. Nu mai departe faptul că te ţii

izolat de comunitatea noastră şi că nu eşti văzut în lojă îşi are importanţa sa care nu trebue minimalizată.

- Dar eu nu mă ocup de politică,de comunitate,de lojă. Eu îmi văd de meseria mea domnule Dombas.

- Da, dragul meu,eu ştiu asta dar este o datorie ca cineva care se ocupă de meseria lui să nu uite şi celelalte obligaţiuni care-i incumbă.

Oamenii egoişti,fiecare cu grijă de pielea lui, au imaginat o 'Justiţie' legată la ochi, - să nu vadă pe cine judecă şi cui dă dreptate. Egocentricii crezând că ei sunt buricul pământului,au socotit că sunt şi făuritorii 'Istoriei' care îşi poartă peste veacuri trena ei de fapte diverse pe care omul le citeşte în gazetele cotidiene şi în cărţile de istorie. O istorie materialistă în care fiecare caută să se inscrie crezând că astfel participă la făurirea ei. Dovada c ai în materialismul istoric al bolşevicilor. Dar ei se înşeală amarnic. Istoria nu e legată la ochi ca Justiţia ci e deadreptul carbă. Avalanşa de întâmplări materiale pe care le pune sub ochii cititorilor este numai semnul unor fapte care rămân necunoscute omului care face istorie,adică scrie 'Tratate de Istorie'. Lupta pentru un tron,războae pentru o graniţă,o cetate, o provincie sau pentru simpla glorie a unui împărat,revoluţii pentru răsturnarea unora ca să se înscăuneze alţii,animaţi de aceeaşi mizerie spirituală,este Istoria scrisă şi după care ne înnebunim.

Nu, dragă Mark, asta e istorie pentru omul dupa

stradă. Pe asta o poate şi o face el. Insă adevărata istorie este fărâmitată de cei ce vor să realizeze o finalitate,de oameni pe care nu-i vedem pe stradă şi nu-i vom ştii decât după ce se va fi atins finalitatea pentru care ei lucrează ascunşi,mascaţi,împingând istoria să se realizeze potrivit planurilor lor măreţe.

- Si care sunt,Domnule Dombas, acele planuri măreţe, ar cutezat să întreorup.

- Ai răbdare. Deocamdată întrun singur cuvânt îţi voi răspunde scurt: Mesianismul nostru.

- Si care sunt oamenii care împing către această finalitate, cum ai spus dumneata?

- Tocmai aceia pe care n'ai vrut să-i cunoşti,pe care îi ignorezi,oamenii din Loje. Prin această poziţie te-ai asimilat omului depe stradă,de care vorbeam adineauri,în loc să te integrezi acelora care fac adevărata istorie.

- Dar dacă eu nu am vocaţie pentru istorie,domnule Dombes?

- Sunt alţii care o vor face şi pentru dumneata. Totul este să nu rămâi marginal vieţii ca omul depe stradă.

- Si cu cât voi fi eu,Mark Marcusschn,mai util societăţii dacă voi fi înscris întro lojă?

- Atâta cât poate fi un plan bine plasat întro partidă de şah,poate deveni regină. Si dacă faptul că găseşti în Masonerie pe toţi oamenii de seamă politici,de ştiinţă,artişti,militari şi chiar oameni de ai bisericii nu-ţi spune nimic în ce priveşte importanţa ei,îţi voi cita ceeace şefii masonici au

spus unui om de importanţa lui Garibaldi.

"Fraternitate,această făgăduială atotputernică cu care ne-am stabilit puterea noastră,înseamnă fraternitate în masonerie pentru a face stat în stat cu mijloace şi funcţionare independente de ale statului şi necunoscute de el."

"Fraternitate în masonerie pentru a constitui un Stat pedesupra statului,cu o unitate,un cosmopolitism şi o universalitate care să-l facă superior statului."

"Fraternitate în masonerie pentru a constitui un stat contra statului atâta vreme cât dăinuesc armate permanente,instrumente de opresiune,principii de parasitism,obstacole încontra creării fraternizări. "

"Va veni o zi când după împărţirea Europei în două mari imperii,germen în occident şi rus în orient,Masoneria le va uni întrunul singur cu Roma capitală a întregului univers."

+ Iată,dragul meu,istoria adevărată de care nu trebue să rămâi străin.

Fără a fi cu nimic convins şi pentru a-i curma firul pledoariei am adăugat,

- Da,domnule Dombes,dar câţi va fi oare ziua aceea noi vom fi demult cale şi ulcioare.

- Ce importanţă are asta pentru un om animat de un ideal!

- Dacă vrea omul să-şi înseneze acel ideal..

- Cu sau fără voia lui acel ideal se va împlini.

- Dacă este o fatalitate la care eu nu mă pot opune,tot aşa de bine se poate realiza şi fără mine.

Debora socoti că o intervenţie poetică va curma 'tic-au-tac'-ul nostru.

- Dragă Mark,mâine va răsări soarele şi fără să cânte cocoşul,dar el îşi face datoria să cânte în fiecare dimineaţă.

- ça c'est du Rostand,chère Déborah. Numai că el nu cântă ca să răsară soarele,cum se laudă făzăniţii, ci când şi-a făcut somnul,ca să trezească găinile. Si o face fiindcă asta e datoria lui. Tot aşa,eu cred că datoria mea e să fac sulfamide cu care sunt mai util umanităţii decât cu toate planurile de a face o Istorie care nu sunt deloc sigur că se va face. E o viziune alimentată de oameni care vor aduce mai mult rău decât bine omenirii.

-Si ce vezi dumneata rău în această viziune?

- Viziunea o socotesc irealizabilă iar metodele folosite le văd detestabile. Nu văd cum se poate face o înfrăţire folosind ura şi viclenia.

- Fiindcă uiţi un lucru,"oamenii ticăloşi sunt mult mai numeroşi decât cei cu instincte nobile, de asta pentru a guverna lumea rezultatele cele mai bune se obţin cu violenţa şi intimidarea şi nu cu discuţiile academice". Aşa începe primul protocol al 'Înţelepţilor bătrâni din Sion'.

- Tocmai aici,dommule Dombas,stă diferenţa între noi. Dumneata îmi dai bună părerea înţepţilor din Sion şi faci din ea lege, iar eu o socot o aberaţie.

- Cum poţi să spui aşa ceva,dragă Mark? Uiţi că Evreul de azi estemopera milenară a Legii? Dumnezeu a creat pe Adam şi Eva şi Legea pe Evreu. Evreul nu

este omul de rând, el este "omul ales",menit de Dumnezeu să stăpânească lumea şi pe ceilalţi oameni.

Incepuse să mi se facă milă de halimaua din capul lui Dombas şi-mi dădeam seama că el întradevăr e omul făurit de Lege cu toate aberaţiunile pe care atât de bine le evidenţiase Oscar.

-Si dacă voi fi în lojă voi fi mai bun decât sunt acum?

- Contactul cu oamenii de acolo vor împiedica rătăcirea. Pentrucă sunt,mu o tăgăduesc, şi Evrei rătăciţi care au pierdut sensul şi semnificaţia omului superior. Trăesc vegetativ, mulţumiţi că şi-au creat umrost în viaţă fără niciun fel de ideal. Iar dacă au umul e individual şi egoist. Numai idealurile colective sunt valabile şi merită să lupţi pentru ele.

- Eu nu prea văd,domule Dombas,cum realizează masoneria această formă de viaţă....superioară,cum spui dumneata.

- Nu lasă pe oameni de capul lor şi deci expuşi să greşească. Sefii veghează şi îndrumează oridecâte ori apare o problemă grea. Să zicem un conflict politic între două state sau un conflict politic între două partide. Omul neinformat nu ştie ce atitudine să ia şi în cel mai bun caz rămâne neutru,lasă ca evenimentele să se petreacă peste capul lui. In lojă,şefii iniţiaţi în secrete,indică membrilor ce atitudine trebue luată,cui trebue dat sprijin. Si în felul acesta balanţa e înclinată de partea de care vrem noi.

- Si dacă cineva nu vrea să se conformeze dispoziţiunilor dictate?

- Asta nu se poate.Orice membru al Lojii este dator obedienţă şi ascultare totală,altfel nu este un bun mason.

- Adică renunţăm la liberul nostru arbitru.

- Cum renunţă şi copilul care trebue să dea ascultare părinţilor.

- Să mă erţi,domnule Dombas,dar analogia e cam forţată.

- Se poate,dar rezultatele sunt aşa cum le dorim noi.

- Si dacă rezultatele obţinute sunt nedrepte?

- Nu se poate, înţelepţii noştri nu greşesc.Ei ştiu calea pe care se ajunge la scopul final care depăşeşte măruntele visuri ale oamenilor. Visul nostru e grandios,el ne va duce la stăpânirea lumii întregi.

Mă gândeam că acelaş lucru dar în formă mai inteligentă mi-l spusese şi rabinul. In fond mamelucism pentru a sluji iluminismul câtorva ambiţioşi nesăbuiţi.

- Ti-am spus şi eu,dragă Mark,că rostul vieţii nu e să amesteci reactivi în eprubetă şi tu mi-ai râs în nas.

Prins între cleştele tatălui şi al fetei am lăsat să văd unde vor să ajungă.

- La vremea aceea,dragă Debora, nu trecusem pragul laboratoriului şi al eprubetelor,cum spui tu. Astăzi sunt industriaş,am oarecare independenţă,o situaţie de sine stătătoare. Poziţia nu mai e aceeaşi.

- Tocmai de asta trebue să intri în rândurile celor ce comandă

lor ce comandă,să nu rămâi în ale celor ce sunt comandaţi.

Dragă Mark, oamenii se împart în două grupe,oameni care comandă şi oameni care sunt comandaţi. In grupa celor dintâi se trece prin şcoala masonică. Nu este niciun om care să aibă comandă şi să nu fie mason. Dacă uneori apare unul care nu e din lojă e numai fiindcă nu vrem să se vadă că suntem amestecaţi în afacere,pentrucă nu există nimic care să se facă fără ştiinţa şi amestecul masoneriei. Războae, tratate de pace,tratate comerciale,alianţe,toate sunt făcute de masonerie sau cu ştiinţa ei. Nu însă totdeauna e bine să apară şi atunci se foloseşte de oameni de paie. Dealtfel puterea imensă a masoneriei stă tocmai în faptul că se menţine ascunsă. Pe şefii ei adevăraţi,pe 'principele exilului' nimeni nu-l cunoaşte şi nu ştie unde e. La Roma,la New-York,la Frankfurt, mister!

Ascultam fascinat această avalanşă de locuri comune şi de incoherenţe ale lui Dombas şi-mi dam seama că uneori pot să ameţească pe unul neprevenit,cum ameţesc cu gura negustorii ambulanţi pe trecătorii care se opresc să-i asculte.

Ca încheere Dombas adăugă.

- Dealtmintrelea sunt sigur că în America te vei convinge de veracitatea celor ce ţi-am spus şi vei înţelege că este absolut indispensabil să intri în masonerie.

Asupra acestora ne-am despărţit cu convingerea că şi tatăl şi fata erau siguri de ascendentul lor asupra mea.

Si eşind dela ei mă gândeam: iată în ce constau certitudinile acestor oameni care nu au cunoscut niciodată ce înseamnă un adevăr ştiinţific.

o

Dacă e de făcut vreo apropiere între timp şi bani, poate mai adecuată decât "time is money" ar fi "timpul şi banii se irosesc totuna de uşor". Nu ştiu cum a trecut vremea dar ştiu că mâine de dimineaţă,la zece şi jumătate, ridicăm ancora. Mă socot deja plecat din Anglia deşi astăseară voi cina cu Pitt şi Thompson la acelaşi restaurant londonez şi la noapte voi dormi în acelaşi pat din acelaşi apartament,din acelaşi cartier al Londrei.

Poate această desprindere anticipată se datoreşte şi faptului că am trecut altora treburile de aici care mă legau până acum. Tot ce am lucrat în ultimile zile a fost numai în chestiunea călătoriei.

In treacăt mi-am luat rămas bun dela Esther care, foarte languros,mi-a spus,

- Ce rău îmi pare că nu pot să merg cu tine... poate ţi-aşi fost de folos. Stii că în America Evreii sunt de două categorii. Acei care continuă a fi Evrei, care nu s'au detaşat de ai lor, şi care luptă pentru idealul nostru şi cei care s'au americanizat total. Si unii şi alţii au făcut bani. Insă în timp ce primii îi folosesc pentru lupta noastră,oriunde s'ar duce ea, ceilalţi îi întrebuinţează pentru a creea instituţii ştiinţifice şi de cultură pentru Americani. E bine când te adresezi lor să ştii cu cine ai de a face. Americanizaţii abia dacă mai sunt sensibili la

idealurile noastre. La despărţire mi-a dăruit,ca să am de citit în timpul traversării, Coningsby al lui Disraeli,cu dedicaţia "lui Oscar cu drag dar fără intenţii".

o o o

III. P e V a l u r i .

Maiestos,legat cu o largă punte de cheu,vaporul înghite pe călători ca pe niște furnici încărcate de provizii în adăpost. Fiecare cu câte două,trei gemantanașe păşeşte grav, preocupat ca şi când ar porni la o mare aventură. In fond poate aşa şi este.Afară de puţini tineri şi jovialiturişti cei mai mulţi fac traversarea cu un scop lucrativ. Telul spre care se îndreaptă e adesea înegurat. Tinta e clară,să facă bani. Intrebarea e: o vor nimeri sau vor trece pe alături de ea? Emigranţii s'au convins demult că nu e deajuns să ancorezi de cealaltă parte a Atlanticului pentruca să ţi se umple buzunarele de dolari. Si totuşi cei mai mulţi pornesc în aventură. Nicio menire lămurită îi cheamă în lumea nouă,în lumea miliardarilor. Unii au aflat din lecturi uşoare,din cărţi superficial scrise,că cutare miliardar a început prin a fi văcsuitor de ghete la uşa unui teatru ori vânzător de ziare şi socot că începând cu aceasta s'au şi pus în orbita milioanelor. Ei nu ştiu că lucrurile stau puţin invers. Nu li s'a spus că prin tradiţia de muncă un puber ca să-şi câştige banii de buzunar trebue să facă ceva. Si atunci feciori de miliardari în loc de a fi stipendiaţi de părinţi,pentru cheltuelile mărunte, -o bere,ţigări,intrarea la un match sau altele- fac o meserie care să le aducă micul venit necesar şi care să nu le ia mult din timpul lor

de studii. Unul din acești fii de miliardar distribuea gazete dedimineaţa cu...automobilul pe care îl primise dar de ziua lui şi cu asta îşi câştiga dolarii de buzunar. Nu se ~~socotea~~ rentabilitatea afacerii ci numai faptul că făcea o treabă. Anecdota povesteşte că într'o zi tatăl l-a întrebat pe fecior dacă nu se duce la un turneu de tenis care se ţinea în alt oraş. La răspunsul băiatului că nu se poate duce fiindcă nu şi-a găsit înlocuitor care să facă distribuţia ziarelor, tatăl,ca să nu-şi piardă copilul clientela şi nici să nu se lipsească de plăcerea participării la turneu, s'a oferit să facă el distribuţia o săptămână. A vinde ziare nu constitue chiagul milioanelor ci şcoala de conştiinţă pentru muncă, singura care creează,alături de geniu,averea. Astfel de gânduri mă străfulgerau cât priveam alături de Pitt şi Thompson îmbarcarea. Ei veniseră cu noaptea în cap să mă ia cu automobilul lui Pitt şi să mă conducă la port.

Pentru trecerea timpului în monotonia oceanului Pitt mi-a dat două cărţi, 'Protocoalele înţelepţilor din Sion' şi o carte a Episcopului Meurin 'Filosofia şi simbolismul masoneriei'.

+ E singura ocazie când,lipsit de eprubete,poţi să le citeşti. Cea dintâi e ca un roman poliţist plină de surprize,cea de-a doua e o carte rarisimă, scoasă acum treizeci de ani şi dispărută ca prin farmec aşa că să ai grijă să n'o rătăceşti, pentrucă am să te rog să mi-o restitui. E propriul meu exemplar. Ti-l împrumut ca să vezi ce filiaţiune şi ce ţeluri are această blestemată masonerie. Nu e vorba de ca-

meni şi de machiavelismele lor ci de o doctrină care a creat o forţă,astăzi atotputernică.

Marinarii încep pregătirea pentru ridicarea paserelei.

Două 'shake-hands' prietenesti şi sunt singur pe punte. Simt un fel de gol lăuntric.Cred că asta e sensaţia de trac a artiştilor. Se aude huruisimultan al paserelei pe cheu şi a lanţului care ridică ancora.Instinctiv duc mâna la înălţimea capului şi fac semnul obişnuit al despărţirilor. Pitt şi Thompson îşi spun ceva ce nu se aude,râd şi-mi fac semnale amicale.

Cu o desprindere nesimţită vaporul se detaşează de cheu şi lin pluteşte paralel cu el.Coteşte la stânga micşorându-mi câmpul vizual. Mai zăresc încă pe cei doui prieteni care agită pălăriile. Scot batista şi o flutur către ei. Mă simt foarte singur. Am o sensaţie pe care n'am mai încercat-o până acum. E un fel de desprindere dureroasă,parcă pentru totdeauna, d e cei doi prieteni ai mei.

Plecarea din Anglia nu mă impresionează.Legăturile mele cu această ţară sunt pur stiinţifice, de ordin intelectual.Inchis în Universitate şi pe urmă în laborator n'am participat în niciun fel la viaţa acestui popor vioi,întreprinzător şi vesel. Englezul are reputaţia de rece,morocănos. Nu e adevărat.E tot ce se poate spune mai fals despre el. E rece în sens de distant,însă cu un fond mare de veselie.Trebue văzut la un match de futbol pentru a-i cunoaşte firea lui intimă. Englezul ia totul în serios,şi treaba şi distracţia.De aceea legile jocului pentru el sunt tot atât de categorice,aşi zice sfinte,ca şi legile civile.Sociabilitatea lui e proverbială,fiecare englez e membru al unui club, în activitatea căruia participă cu conştiinciozitate.Eu nu putusem lua parte la viaţa aceasta,trebuia să muncesc ca să mă întreţin,şi astfel am rămas oarecum periferic.Participarea mea se limita la adoptarea regulilor etice de viaţă engleză aşa cum te comporţi întro casă,unde eşti în vizită,cu manierele casei.Astfel plecarea mea din Anglia nu constituia o rupere ci numai o despărţire. Si totuşi eram,dacă nu trist,neliniştit.

Nu atribuiam această neliniste necunoscutului către care mă îndrumam.Eram sigur că în America oamenilor îndrăsneţi şi muncitori nu voi întâmpi-

na decât bune voinţe.

Intre timp vaporul s'a îndepărtat sensibil de ţărm.Navigam încă pe lângă coasta engleză.Pământul se vedea cu toate amănuntele ţărmului,cu bărcile de pescari şi cu toată animaţia legată de această meserie. Sensaţia intinsului de apă nu o voi avea decât târziu,după ce voi părăsi Cherbourg,după ce voi fi trecut de insulele Anglo-normande şi vom fi lăsat în stânga Quessant iar în dreapta,în zare,capul Land's End.

Fâşâitul apei spintecate de vapor e un acompaniament monoton însă plăcut. Sborul pescăruşilor care îmi dau târcoale e semnul de integrare în viaţă,alături de lumea de care ne îndepărtam.

La pupă două brazde mari de spumă es de sub pântecul metalic şi se împreună întro dâră lungă care înseamnă pe ape drumul nostru pe care nimeni nu-l va mai putea identifica, ca şi pe acela al sborului păsărilor prin văsduh. Ceeace mă încântă e că această călătorie pe mare te îndeamnă la observaţie şi la meditaţie. Sigur că faptul ţine şi de împrejurarea că până acum n'am făcut încă singur o călătorie atât de lungă.Traversările Canalului,pentru a trece pe continent,erau totdeauna atât de gălăgioase că aproape nu aveai timpul să bagi de seamă când ai ajuns la Dunkerque.

Ce e caracteristic pentru mine e dorinţa de a rămâne singur.Grupuri s'au şi format ici şi colo pe punte. Se însoresc lungiţi în scaune sau povestesc rezemaţi de balustradă.

[redacted]

Fără să-mi dau seama cum, îmi vine în minte Esther.Mi se împrospătează reiterata ei dorinţă de a merge cu mine în America. Raporturile noastre erau destul de intime ca să exprime această dorinţă printro propunere concretă. Nu era niciun cuvânt să o spună sub forma de îngrijorare pentru mine ceeace, în fapt, era o dorinţă pentru ea. Dela întâmplarea cu Oscar, când şi-a fixat poziţia, şi de când noi doi ne-am găsit deoparte şi dealta a baricadei,am observat la ea teama de a mă pierde. Iluziile ei se vedeau contrcarate prin acritudinea conversaţiilor noastre pe care dealtfel ea le provoca totdeauna. Faţă de mine atitudinea ei nu mai era de cucerire ci de înfrângere.Voia cu tot dinadinsul să aibă dreptate în chestiunea pe care cazul Oscar Levy o deslănţuise. Işi dădea seama că asta pusese un zid între noi şi-i părea rău.Nici mie nu-mi părea bine,dar între prietenia faţă de un om întreg ca Oscar şi între farmecele ei capricioase, preferam pe prima.

o

Purtat de valuri şi de gânduri nu am băgat de seamă cum trece vremea.'Steward'-ul ne-a invitat la prânz.Am trecut prin cabină să las cărţile pe care mi le-a dat Pitt şi m'am suit în salon.M'am aşezat pe locul liber de lângă un domn cam de vârsta mea.S'a prezentat cu un nume slav. După masă am aflat că e un Rus care a studiat în Germania şi care s'a expatriat. In haosul din Rusia,mi-a spus, nu se poate trăi.E inginer electrician,specializat

în construcţii electrice şi a lucrat doi ani în Anglia. Credea că specialitatea lui va fi apreciată în Rusia nouă, cum spunea el, în ţara care prin revoluţie socotea că se va îndruma pe alte căi decât acelea tradiţionale,ale patriarhismului.

-Revoluţia în Rusia,cel puţin în această fază iniţială,este o grozăvie fără seamăn. Nu este o operă de redresare socială cum pretinde doctrina, ci o vindictă neînchipuită. Tăranii,care au iobăgit pe moşiile latifundiarilor, dau foc conacelor,distrug acareturile,fură ce le ia ochii,fac ţăndări ce nu pricep şi ce nu le gustă. Vase de preţ sparte,pânze celebre de pictori mari tăiate cu cuţitele,cu coasele sau deadreptul arse. E o imensă comoară de artă care a fost nimicită fără rost.Fură cereale cât pot încărca în care şi la ce nu pot încărca pun foc.E o rezervă de grâne pentru ani care se pierde. In schimb pământul stă nelucrat.Va fi o foamete de speriat în anii care vin.

In oraşe trupele, de fapt bandele roşii, se conduc de sloganul:"distrugeţi maşinile,dărâmaţi fabricile, să nu mai rămâe nimic din ce a fost al burjuilor şi nici sămânţă de burjui. In chipul acesta ţara este sărăcită cum n'ar fi făcut-o niciun cataclism. Oameni care n'au nimic comun cu vinele anterioare indignaţi de orcrile pe care le văd sunt suprimaţi fără niciun motiv altul decât neparticiparea la aceste orori.

Când am întrebat dacă nu aşi putea lucra întro fabrică am fost descusut mai rău decât un criminal de rând.Cine sunt,al cui copil, ce a fost tata în

vechiul regim,căreia celule de revoluţionari aparţin.

La declaraţia că vreau să ajut revoluţia cu meseria şi pregătirea mea, mi s'a replicat că sunt agent burjui care vreau să scap fabricile de distrugere. Nu-mi rămânea decât să mă înhăit şi eu cu o bandă şi să pornesc cu ei la devastări.Am scăpat cu viaţă numai graţie faptului că oamenii erau încă ocupaţi cu distrugerile şi nu începuse mascarada trierilor.

-Bine, dar cine comandă,cine conduce toate astea, am întrebat eu.

-Oricine este animat de spiritul de vindictă şi în deosebi Evreii care au suferit mai mult sub regimul ţarist.

Am avut o tresărire la această afirmaţie dureroasă pentru mine.Incă odată se verifica dreptatea lui Oscar Levy.Nu am mai insistat.

-Si acum în America ce aveţi de gând să faceţi? am schimbat eu vorba.

-Să-mi iau cetăţenia nordamericană şi să lucrez acolo.

-Si pe linie politică?

-Nu. Eu voi muri până când Rusia se va putea redresa. Spiritul de teroare pe care l-am văzut nu se va termina curând.Iar de cealaltă parte nu e nimeni care să le ţină piept.Orice rezistenţă este imposibilă pentrucă Ruşii albi,cum spunem noi contrarevoluţionarilor,au fost părăsiţi de Europa. Denikhin şi Kolceag sunt distruşi.Nu au oameni, nu au arme, nu au muniţii. In schimb oamenii care s'au ridicat la conducere nu se vor putea menţine fără teroare. Nu au niciun fel de calităţi pentru asta.

După părerea mea teroarea va merge crescând şi vindicta va înteţi ura chiar între revoluţionari în goana după putere. Idealul burghez al banului a fost înlocuit cu idealul puterii.Cum nimeni n'are niciun titlu pentru conducere,această luptă pentru putere rămâne pe teremul teroarei.In răsărit au şi început luptele între comandanţii de bande pentru întâietate. Nu există normă în acţiunile lor şi nici ideal în veleităţile care îi animă. Este doar lupta feroce pentru putere.Cine are puterea suprimă pe adversar,cine n'o are este suprimat.Asta é singura lege în revoluţia din Rusia.Banda care va fi mai numeroasă se va impune,va teroriza, va jupui pe ceilalţi cât vor avea de ce şi va sclaviza pe cei bicisnici ca să muncească pentru a da de mâncare stăpânilor care vor fi imens mai răi decât cei mai ticăloşi din vremea ţarismului.

Nebunia de a distruge zestrea industrială,multă, puţină, câtă o avea Rusia ţaristă dovedeşte lipsa de viziune politică a revoluţionarilor.Comunismul doctrinar se bazează pe industrializare şi comuniştii ruşi încep prin a distruge nucleul de industrie pe care îl avea ţara.Revoluţia din Rusia nu e o revoluţie comunistă.E dusă de ciraci ai comunismului, însă a decăzut în barbarie.Tot ce spiritul omenesc are mai josnic,mai sălbatic,mai inuman a pus stăpânire pe ţară şi fac din ea un iad în care viaţa nu mai e cu putinţă sau nu e sigură decât cu condiţia de a te transforma în mameluc.Orice părere care ar contrzice pe a lor e taxată contrarevoluţionară,cel care o manifestă de duşman al poporului şi ca atare condamnat la moarte.

Revoluţia rusească creează un stat la antipodul statului comunist,un stat capitalist şi totalitar, care nu se poate menţine decât prin teroare.Nenorocirea este că în Iunie 1920 când înşişi bolşevicii socoteau partida pierdută i s'a dat răgaz lui Trotzky să-şi refacă forţele şi să înece în sânge încercarea din Nord şi din Răsărit. Contrarevoluţia acum nu mai e posibilă.Numai un războiu pustiitor va salva Rusia.

Povestind acestea faţa lui Serghei Gregorovici se brăzda adânc ca de o durere fizică.Mărturisesc că era prima dată când eşeam din lumea mea senină, a preocupărilor ştiinţifice,ca să aud orori ca acelea pe care mi le povestea nefericitul om care după doi ani le trăia încă cu prezenţa actuală.

-Si nu crezi că se va produce o reacţiune a oamenilor de bine care nu pot suporta acest regim? am întrebat eu.

- Nu se mai poate.Au fost încercări în Urali, în Siberia,pe Donetz şi în provinciile de Nord.Cea mai mare parte din teritoriul ţării se emancipase de autoritatea sovietică,bolşevismul părea în ajunul morţii sale.Insă intervenţia lui Wilson care a oprit pe japonezi la Kharbin şi refuzul de a ajuta pe Cehi care erau la Kazan şi Ekaterinburg,a dat răgaz roşiilor să se reorganizeze şi astfel să câştige o bătălie pe care ei înşişi o credeau pierdută. Dealtfel lucrurile acestea au fost clar expuse de Joseph Noulens în cartea sa "Mon ambassade en Russie soviétique". Si Churchill a scris o seamă de lucruri interesante în cartea sa "The After math" din care se vădeşte că a fost cineva care avea interesul ca haosul să se întindă.

Nu uitaţi supărarea Occidentalilor pe Romînia pentru intrarea în Budapesta şi distrugerea nucleului comunist al lui Bela Kuhn.Fără aceasta nu ştiu unde s'ar fi oprit revoluţia roşie.In August 1919 Occidentul a fost salvat de comunism prin armata romînă fără voia lui. Haosul din Germania constituia un admirabil mediu de transmisie a comunismului şi Franţa,deşi victorioasă,era şi ea infestată de acest morb.Am impresia că au fost forţe oculte care au dorit lucrul acesta.Atenţia binevoitoare a Statelor Unite la început şi ceremonialul cu care misionarii nordamericani au fost primiţi de către autorităţile roşii este pentru mine o dovadă. Nevasta lui Otto Kahn,marele bancher american care a finanţat pe Lenin şi pe Trotzky,a fost plimbată prin Rusia,în vizită, cu vagonul-salon al ţarinei asasinate.

Cine nu a trăit,ca mine,aceste evenimente ar crede că sunt poveşti de roman de senzaţie, încheie rusul.

Eu mă gândeam câtă dreptate are şi cât de departe suntem noi de a-i înţelege această dreptate. I-am urat o soartă mai bună în Statele Unite decât a avut în ţara lui şi ne-am aşezat în fotolii să citim fiecare.

-Oricât ar fi de grea viaţa în America,cel puţin se bucură omul de libertate. Si mie îmi place să muncesc aşa că mă voi descurca fără greutate.

O

Am început să citesc "Protocoalele înţelepţilor din Sion".Eram curios să văd surprizele de care mă prevenise Pitt.

Ca şi altădată a avut perfectă dreptate.Protocoalele în sine sunt un amestec bizar de idei politice, religioase,sociale,economice,dar mai presus de toate o manifestare de ură înverşunată împotriva goimilor. de un orgoliu bolnăvicios care se traduce întrun dispreţ nejustificat faţă de toată lumea care nu face parte din neamul lui Israel.

Dela idei mesianice nutrite de infatuarea "poporului ales" de Dumnezeu pentru a conduce,ca pe nişte animale,pe celelalte,se coboară la reţete poliţieneşti de spionaj şi provocare. Nu numai stilul dar însăşi gîndirea din ele e trivială. Ai impresia că ai asculta pe un mahalagiu bun de gură,lăudăros şi încrezut. Nu poţi descifra o idee călăuzitoare afară de dorinţa dementă de a stăpîni lumea prin bani,prin presă,prin corupţie,prin violenie şi mai ales prin teroare.

Că s'a găsit un zănatic să scrie asemenea lucruri nu e de mirare. Ce e surprinzător însă e faptul că Evreii care puteau să aibă un pic de spirit critic au socotit de datoria lor să încerce o mistificare în apărare.

Cînd 'Times' din 8 Mai 1920 a publicat un rezumat al Protocoalelor spunînd că originalul, -publicat în Rusia în 1905- se găseşte în biblioteca 'British Museum',sub Nr. 3926,d.17 cu data de înregistrare 10 August 1906, 'Tribuna Evreească' din 25 Martie 1921 a acuzat de falş pe cei care au afirmat acest lucru.

"E un falş -a strigat 'Tribuna Evreească'- noi am trimis pe un creştin de nesuspectat să caute cartea marcată cu Nr.3296,e.17, ei bine acest număr nu corespunde Protocoalelor

corespunde Protocoalelor!;aveţi aici un exemplu de minciunile antisemite. Cine nu crede să meargă şi să ceară Nr. 3296,e.17 şi să se convingă".

Ce ruşine! Cu asemenea metode vor să cucerească lumea? Smecherii dela 'Tribuna Evreească' au intervertit cifrele centrale, 9 şi 2,schimbînd pe 3926 în 3296 şi au înlocuit pe d cu g. Evident că în asemenea condiţii nu se putea găsi cartea indicată.Dar cum îşi puteau închipui că escrocheria lor nu va putea fi demascată? Vor spune că au fost simple greşeli de tipar în imprimarea cifrelor? Atunci trucul e de prisos pentrucă la numărul adevărat vor da peste Protocoale şi se va vădi astfel că mint.

Pentru mine,ca Evreu,este destul acest fapt ca să mi se suie sîngele în obraz şi să cred fără rezerve în nebunia de care ne vorbise Oscar.

Culmea prostiei e cînd aceeaşi Evrei,crezînd că pot produce mistificarea,afirmă că Protocoalele sunt un plagiat ordinar după o carte mai veche,din 1869, a lui Joly. Ori acest Joly e alt evreu şi,prin urmare,conţinutul protocoalelor nu este plăsmuit ci este gîndire jidovească. Că cei care gîndesc şi scriu aşa nu sunt întregi la minte, e altă chestie. Nenorocirea e că astfel de nebuni sunt destul de mulţi. [illegible]

fatal cad sub oprobriul lumii din pricina celor ce concep şi scriu Protocoale şi a celor cari le iau în partea.

Mă lămuresc şi de masoneria lui Dombas. Protocolul IV vorbeşte de Masonerie ca de instrumentul ocult al iudaismului. Această organizaţie formidabilă şi extrem de influentă e condusă din umbră, dintre 'culise' cum spune protocolul, de Evrei. Ceeace mi se pare de neînţeles e cum se poate ca o societate secretă să lase în urma ei documente? Reflectând asupra lucrului cred că masoneria are două compartimente, unul deschis oarecum, o sală de aşteptare pentru a intra în al doilea care e desigur ermetic închis şi deci secret. Ce se ştie şi ce se vorbeşte sunt lucruri din primul compartiment, banale şi ademenitoare pentru a face pe naivi să intre. Cred că masoneria e puternică nu prin forţa ei intrinsecă ci mai mult prin reputaţia ce i s'a creat şi prin gloata din prima categorie care îi dă masa de manevră şi de persuasiune. Ideile însă se clocesc în compartimentul secret.

Trebue să mărturisesc că lectura protocoalelor m' a decepţionat. Nu numai în ce priveşte valoarea lor intrinsecă ci mai cu seamă pentrucă atâţia Evrei îşi fac din ea carte de căpătâi. Asta înseamnă, cum spunea Oscar, autodistrugerea neamului. Păcat!

Concepţia antiumană trece ca un fir roşu dela un capăt la altul fără ca măcar să-şi poată găsi o justificare în altăceva decât în viaţa inferioară, animalică a păturilor de jos, a oamenilor decăzuţi din prerogativele lor de regi ai creaţiei.

In aceste condiţii nu mă mir că deşi circulaţia lor e mare, sunt traduse în toate limbile, ele nu pătrund în literatura oamenilor de cultură.

Dela începutul protocolului întâi ai tentaţia de a închide cartea fără s'o citeşti. Cugetarea de bază care constitue supportul întregei lucrări este, citez: "Trebue să observăm, înainte de toate, că indivizii corupţi sunt mult mai numeroşi decât oamenii cu instincte nobile; de aceea pentru a guverna lumea rezultatele cele mai bune se obţin prin violenţă şi intimidare şi nici decum prin discuţii academice".

Această singură gândire înlătură orice discuţie chiar asupra premizelor care sunt false. Un om poate să nu aibă cultură, să fie sărac şi totuşi să fie om de omenie. Aşa se explică deci o mineritate de oameni de cultură au fost totdeauna conducătorii popoarelor fără a tiraniza şi fără a intimida.

Dacă 'Protocoalele' sunt aşa cum indică toate aparenţele opera unuia sau mai multor Evrei, este o ruşine pentru neamul nostru evreesc. Sigur că cu toate slăbiciunile lor ele sunt dăunătoare atât prin exci-
tarea spiritelor debile cât şi prin ura ce o pot stârni în sufletele celorlalte popoare. O lucrare de provocare inutilă şi de deviere a minţilor înfierbân-
tate.

Este într-adevăr o surpriză, cum mă avertizase Pitt, şi încă o surpriză dintre cele mai dureroase. Nu au deci să se plângă Evreii dacă sunt detestaţi ori persecutaţi. E normal ca lumea să reacţioneze în faţa unei atitudini ca aceea pe care o arborează "Înţelepţii Sionului" în protocoale.

In această traversare a oceanului,fără laborator, a fost o trecere de timp instructivă-.E bine că le-am cunoscut,aceste protocoale,pentru a nu fi surprins de împrejurări. Imi apare şi mai odioasă nedreptatea făcută lui Oscar,mai cu seamă când ea vine dela Evrei care au ajuns să ocupe fotolii ministeriale întrun guvern englez. Nu e oare şi o slăbiciune a Englezilor de a fi acceptat injoncţiunea colegilor lor evrei? Care ce interese meschine au dus la această conspiraţie? Fără îndoială e o epocă a masonilor pericada pe care o trăim. Cine oare poate bănui reacţiunea care va urma? Nu încape îndoială că ea va fi crâncenă şi suferinţele Evreilor nemăsurate.Ceea ce este mai îngrozitor e că vor suferi mai mult cei mai puţin vinovaţi.

o

Turburat de aceste gânduri privesc pe întinsul oceanului.Am lăsat îndărăt toate urmele de pământ. De jur împrejur numai apă.O apă albastră şi liniştită pe care transatlanticul nostru lunecă ca un patinator pe ghiaţă. La pupă brazda de spumă,semn efemer al trecerii noastre,se pierde îndărăt,departe înghiţită de valuri. In afară de noi nu se mai simte prezenţa niciunei vieţuitoare. Degeaba caut să surprind vreunul din acei poşti atât de temuţi,unrechin sau o balenă.Oceanul pare depopulat.Către amiază apare la orizont,departe şi mai la sud de noi,fumul altui vapor,care face cursa inversă. Pe punte se iscă o agitaţie plină de bucurie. Toţi ochii caută spre punctul semnalat.Cele câteva binocluri trec din mâ-

nă în mână până fiecare descoperă acest alt cuib de viaţă care pluteşte,ca şi noi, între abisul oceanului şi al cerului. Se verifică cât este de adevărată cugetarea lui Aristotel că omul este esenţialmente social.Deşi pe bord animaţia a fost tot timpul mare şi nu a lăsat nicio clipă impresia de izolare,în care de fapt ne găsim,apariţia celuilalt vapor a bucurat pe toată lumea. Mă gândesc la fericirea navigatorilor lui Cristofor Columb în clipa când ochii lor obosiţi de săptămâni şi săptămâni de cercetare a orizontului au dat peste pământul insulei Guanhani. Bucuria lor şi satisfacţia lui Columb,care n'a cedat injoncţiunilor de a părăsi întreprinderea şi a se întoarce acasă,cred că nu are egal între alte bucurii şi satisfacţii. Zece săptămâni,şaptezeci de zile de navigare în necunoscut! Azi,în de zece ori mai puţin timp treci din Europa în America cu un confort care continuă viaţa comodă de acasă.Si cine ştie ce surprize ne va aduce aviaţia! Poate în loc de şapte zile vom face traversarea în şapte ore.

Mă fură astfel de gânduri lăsând să-mi lunece ochii peste întinsul apei.Ziua e senină,caldă şi brizza adie agreabil.Valurile care acum ne bat din coastă dau o uşoară legănare vaporului,lentă şi îmbietoare la aţipire.

Rusul meu care studiază o carte despre telecomunicaţie fără fir s'a lăsat antrenat de rumoarea de pe punte şi a părăsit lectura.Coborâm împreună la masă. Imi vorbeşte de imensele posibilităţi pe care le întrevede prin comunicaţia fără fir.

-Vom asculta la New-York festivalul muzical dela

Salzburg ca şi când am fi în sală. Lampa triodă inventată de Lee de Forest mijloceşte posibilităţi de nebănuit. Pe mine mă pasionează mult problema şi voi căuta să lucrez în ea,adaugă el. Ca şi în Germania marile întreprinderi industriale sunt în acelaş timp şi laboratorii de cercetări ştiinţifice.Aşi vrea să lucrez întrun astfel de laborator îşi manifestă dorinţa rusul. Mie mi se pare un om studios şi-mi face impresia că nenorocirea din ţara lui i-a aţâţat ambiţia de a arăta că Ruşii pot face şi altăceva decât barbariile bolşevice.

Imi spunea că poporul rus e un,poporr tânăr care încă nu şi-a dat măsura în toate domeniile. In cele încare a avut prilejul să se manifeste,ca în literatură,au dat pe cel mai mare romancier,pe Leon Tolstoi. Ana Karenina este prototipul de roman.In muzică la fel ,au dat muzicanţi de prima mână,virtuoşi şi compozitori.Desigur în pictură şi în sculptură e încă rămas în urmă. Domeniul în care e total novice şi în care crede că va străluci este industria şi ştiinţa.In ştiinţă nu se poate uita Dimitrie Jvanovici Mendeleief a cărui faimă e mondială. De bună seamă că viaţa patriarhală pe un întins de ţară extrem de bogat a împins spre agricultură din care poporul îşi agonisea o viaţă comodă. Pentru a creea o industrie va trebui cel puţin o generaţie de ucenicie. O mână de meşteşugar,cu o bună îndemânare , nu se formează complect decât în a patra generaţie.Atunci,el e persuadat,că industria rusă va face faţă industriei americane şi celei japoneze care pentru el e tot una de ameninţătoare. Fără îndoială azi Americanii au

dreptul să spună că "ei ne fac industrie şi noi distrugem industrie",că nu suntem capabili nici să o întreţinem.

Pe mine m'a surprins că alături de Mendeleief nu a citat pe Metchnikof,colaboratorul lui Pasteur.Poate fiindcă a trăit mai mult la Paris ori poate pentrucă e de origine moldovean? E cert că în afară de panslavismul rămas moştenire dela Petru cel mare,Ruşii au o imensă doză de infatuare.Inşirându-mi cele şase mari genii,dela Homer încoace,nu uita să pună şi pe Lermontov.

o

Suntem în a treia zi de navigare. Vremea se menţine admirabilă.Câte o pală de vânt rece stârnit de lunecarea spre sud a vreunui 'iceberg'.Soarele şi vântul şi-au făcut datoria şi m'au bronzat.Petrec cu bucurie orele pe punte,lungit în 'chaise-longue', în bae de lumină şi de aer purisim,fără praful citadin, citind cartea Monsenorului Meurin,'Filosofia si simbolismul masoneriei'. Extrem de interesantă şi pentru mine foarte instructivă. Autorul,episcop de Port Louis şi călugăr iezuit,e de o vastă cultură antică ce-l face să se mişte cu uşurinţă printre fapte şi oameni de altă dată,mie total străini. Cu citate din Vedas indiene,Rig-Veda,Atarva-Veda,Zend-Avesta,Kordah-Avesta,Iakna arată legătura formală dintre păgânismul antic şi masoneria actuală.Ceeace este surprinzător pentru mine e filiaţia Kabalei evreeşti din păgânism.Rămăşiţă din captivitatea în Babilon afirmă monsenorul Meurin.Kabala evreească nu are nimic deaface cu mozaismul.Kabala este totul păgână

şi cabaliştii sunt închinătorii lui Satan. La rândul ei Kabala este baza dogmatică a masoneriei care păstrează din păgânism până şi elementele formale,ca gradele. Cele treizeci şi trei de grade masonice corespund celor treizeci şi trei de zei păgâni,unsprezece care sunt în ceruri,unsprezece care locuesc pe pământ şi unsprezece care stau "cu glorie în aer" cum scrie Rig-Veda,Anavaka,Sakta. Masoneria este prin urmare o asociaţie anticreştină dar şi antimozaică. Ca atare niciun Evreu adevărat,care nu şi-a pierdut credinţa lui,n'are ce căuta în masonerie. Concluzie evidentă este că Evreii care formează majoritatea şi conducerea masonică nu se mai pot prevala de botezul pe care l-au primit la naştere, sunt păgâni,credincioşi ai Satanei şi nu ai Legei.

Masonii se socot continuatorii Templierilor desfiinţaţi în 5312,(era iudaică)şi de aceea sala consiliului lor suprem este luminată,în amintirea datei de patru candelabre care au:cel de la orient 5 braţe, cel dela occident 3 braţe,cel dela nord 1 braţ şi cel dela sud 2 braţe.

Semnificativ este ermetismul de care se înconjoară gradele înalte,adică tocmai ce bănuiam eu. După mărturisirea unor masoni de marcă,Findel şi Clavel, totdeauna au fost 33 de grade dar până în 1801,data primului consiliu suprem, nu au mărturisit decât pe primele 25.

Amuzant e că în această afacere a gradelor apare şi prinţul de Rohan,cardinalul din celebra 'afacere a colierului' Mariei Antoaneta.

In fond masoneria este o nouă religie care, prin Kabala evreească

Kabala evreească,îşi are sorgintea în păgânismul antic. Mă întreb atunci ce caută în masonerie oameni care au o religie,oameni care au o răspundere în Stat,ofiţeri,cardinali,etc. şi care au jurat credinţă,când masoneria luptă contra credinţei lor şi luptă să dărâme statul.Misterul are o explicaţie:Minciuna.Această zeiţă păgână sta la baza edificiului masonic. Intrând în loja masonul creştin jură pe... Biblie,deschisă la Evanghelia Sf.Ioan,cum îmi spunea Pitt.Nimeni nu ştie la acea dată că abia trecând treptele celor dintâi două grupe de unsprezece grade,la a treia treaptă în gradul 33,află misterul că slujeşte lui Lucifer.

Monsenorul Meurin relatează,vorbind despre apariţia Diavolului în Loje, cazul unui ofiţer francez care urma să depună ultimul jurământ,pentru a primi iniţierea finală întro translojă.La apariţia Diavolului ofiţerul tresări şi zise:"dacă există Diavolul atunci există şi Dumnezeu". Părăsi masoneria şi armata,se converti,plecă în misiune şi apoi ajunse superiorul unui ordin religios. Când scria cartea,fostul ofiţer era încă în viaţă cum i-a relatat părintele Jourdan de la Passardière,superiorul ordinului San Felipe Neri.

E clar că pentru a face gestul ofiţerului trebue ca cineva să mai aibă o rămăşiţă de conştiinţă.Masoneria are grijă însă să i-o anihileze. La iniţierea în primul grad novicele vine legat la ochi şi întovărăşit de naş.Venerabilul lojei întreabă pe naş:

-"Ce ceri pentru el?"

-"Lumină",răspunde naşul.

-"Să se facă lumină",hotăreşte venerabilul.

Urmează trei lovituri.La a treia maestrul de ceremonie smulge banda de pe ochi şi în acelaşi timp XX "fratele" care ţine lampa de licopodiu,suflă tare şi se face o lumină puternică.

Asemenea bazaconii carnavaleşti merg până la gradul 33.De pildă,preşedintele consiliului suprem întreabă pe Căpitanul Gărzilor:

-"Ce ai văzut mai întâi când ai intrat în sala consiliului suprem?"

-"Cuvântul simbolic al Cauzei prime,trimeţând raze prin cele trei triunghiuri înlănţuite ale căror vârfuri poartă literile cuvântului "Sapientia",răspunde Căpitanul.

-"Ce înseamnă această emblemă?"

-"Că înţelepciunea supremă prezidează lucrările consiliului suprem şi-l luminează cu razele sale".

Cu asemenea fast protocolar, "profanul" care intră în masonerie ajunge după unsprezece grade să devină"om adevărat",-evident în sens masonic. După alte unsprezece,când a ajuns la gradul 22,devine "Pontifice",-Evreu,iar după ultima treaptă,la gradul 33, devine "Rege",-Evreu sau "împărat cabalistic".

In afară de partea de religie, -închinători ai lui Satan-, în afară de partea de comicărie a fastului cu care aiureşte,masoneria are şi un ţel politic. Ea urmăreşte dominarea lumii întregi.

E impresionant cum s'a putut desvolta acest cult păgân printro propagandă care nu foloseşte nici şcoala publică,nici publicaţii şi este de neînţeles că creştinătatea,întru propria ei apărare,n'are nicio

catedră în care să se studieze problema ,măcar atât cât scrie Monsenorul Meurin în 500 de pagini de analiză strânsă,documentată şi sintetică.

Concluzia este că masoneria este operă evreească -păgână nu mozaică- pentru dominarea lumii şi distrugerea creştinismului.

Am impresia că lupta Evreilor împotriva schismei creştine în loc să întărească mozaismul,l-a pervertit şi l-a distrus.Cărţile interpretative ale vechiului testament au deviat mozaismul în mesianism şi în păgânism.

Cartea Monsenorului Meurin e ştiinţic gândită şi scrisă. Afară de puţine casuri în care trebue să se refere la persoane,studiază legătura organică dintre masonerie şi doctrinele din care ea se inspiră.

'Dogmatica masonică' cu filiaţiile ei cabalistice şi mesianice, 'cavalerii evreilor cabalistici' cu Templierii,cavalerii Kadosch,cavalerii Sf.Ioan,cavalerii de Malta,'Jidovii în masonerie',ca conducători ai ordinului,'Lucifer în masonerie' cu apariţiile lui în loje, 'sensul legendei masonice' şi a altor simboluri masonice cu celebra legendă a lui Hiram şi 'interpretarea celor treizeci şi trei de grade ale ritului scoţian şi ale ritului antic acceptat, sunt capitole ale cărţii ştiinţific şi documentat studiate.

Las de multe ori cartea pe genunchi şi mă gândesc la mârşăvia de care suntem înconjuraţi,la mocirla în care trăesc atâţia oameni,la perversiunea celor fără un ideal cu adevărat uman,un ideal moral şi nu ambiţiuni egoiste de arivism.

Din pricina erudiţiei cartea nu se poate citi pe fugă. De aceea au trecut zilele fără să-mi dau sea-

ma. Geninsby al lui Esther rămîne să-l aibase la întoarcere. Desăitfel Masoneria m'a impresionat atîta că nu aşi mai putea să mă concentrez asupra altei lecturi.

6

Valurile se înteţesc. Cei cunoscători spun că e semnul apropierii de ţărm. Desăitfel mîine către amiază trebue să ajungem la New-York. Alt semn al apropierii de pămînt este apariţia păsărilor a căror frecvenţă e tot mai mare. Dau tîrcoale vaporului, se lasă purtate în picaj în urma lui după ăsta o pradă care s'a hazardat să culeagă resturi de alimente dela bucătărie

Forfotenia pe punte e mai vie şi lumea e mai bucuroasă. Se termină calvarul mizerei care au făcut grea traversarea. Absenţele la masă încetează pe cei cărora rău de mare le-a adăugat neplăceri. Sentimentul neliniştilor de suspensie între cer şi apă agravează şi mai mult starea celor ce suferă. Cu multă naivitate spunea o doamnă că de cer se teme iar abisul oceanului, o înspăimîntă.

Pentru marinarii îmbătîmîniţi, îmi spunea ajutorul de comandant al vaporului, marea este drumul deschis, calea fără obstacole spre aventură. Pe ocean ai impresia hotărîtă a hoinirelii, nu eşti legat de nimeni drum văzut. Sentimentul libertăţii şi al independenţii este total, ajungi la paroxism pe mare. De aici şi solidaritatea între marinari care nu are echivalent pe pămînt unde omul se poate salva şi de unul singur.

Marinarii cunosc marea şi spaimele ei, cum unul îşi cunoaşte propria casă.

înfruntarea ei şi a primejdiilor cu care ameninţă e o luptă în care omul nu e la voia întîmplării decît dacă nu are educaţia adecuată. E o luptă grea, extenuantă însă nu fără succes. Şi oamenilor de aventură le place lupta.

S'a înoptat. Binocurile au intrat din nou în funcţiune. Statuia Libertăţii este viza către care se îndreaptă, dar nu se vede nimic, nici chiar halesul puternicei iluminaţii a New-York-ului. Abia mîine, o oră înainte de a sosi va începe să se zărească.

Francezii sunt mîndri de ea ca cei care au concepu-o şi au lucrat-o, dăruindu-le-o Americanilor. Dar puţină lume e care ştie asta. Statuia Libertăţii e un simbol american şi ca atare le e atribuită lor în total.

Un tînăr inginer francez care merge şi el în Statele Unite să-şi caute norocul, îmi explică amănunţit 'istoricul' statuiei. A fost concepută şi executată de un tînăr sculptor francez, Auguste Bartholdi, la sugestia unui profesor universitar Edouard René Lefebre de Laboulaye. In 1875 o subscripţie publică franceză colecteează suma de 450 000 dolari şi lucrarea se realizează în atelierele Gaget Gauthier din Paris. Enorme plăci de aramă sunt fixate pe un schelet desenat de însuşi Gustave Eiffel şi la 4 Iulie 1884 Ferdinand de Lesseps predă cu pompă statuia diplomatului Statelor Unite în Franţa, Levi Morton. La 28 Octombrie 1886 statuia este desvelită pe locul ei chiar de către Bartholdi care descoperă capul statuiei, învelit într-un tricolor francez, de pe facla

pe care 'Libertatea' o ţine în mâna dreaptă.

Imi dă o sumă de date tecnice cu privire la înălţime,cu şi fără piedestal,la dimensiunile capului, ochiului,gurii,nasului,degetului şi greutatea în tone a metalului.Ca amănunt sentimental adaugă că modelul statuiei este însăşi mama sculptorului.

Ascult aiurit atâtea numere pe care le ştie pe de rost...Dar,în definitiv eu nu ştiu tot aşa greutatea atomică a elementelor din Tabloul lui Mendeleief? Ceeace e interesant e că toţi aceşti aventurieri, în sensul bun al cuvântului, pleacă la drum plini de orgoliul patriei pe care o părăsesc şi al neamului de care despart.

Mărturiseşte că la început voia să se ducă în Canada să îngroaşe rândurile celor ce,urmând tradiţia lui Cabot,descoperitorul,a lui Cartier,exploratorul şi a lui Champlain,colonizatorul şi fundatorul Quebec-ului,au luptat pentru Canada franţuzească în ciuda părăsirii ei de către metropolă. Dar s'a gândit să-şi facă întâi o situaţie în Statele Unite pentru ca în Canada să nu intre un calic francez ci un bogătaş! Mie mi se pare amuzantă această mentalitate a emigrantului care face socoteli copleşit de sentimentalitatea omului care s'a desţărat.

Rămân târziu pe punte şi gust parcă mai din plin voluptatea nopţii acesteia din urmă pe ocean. Cu toate că sunt nerăbdător să-mi încep treaba pentru care m'am deplsat în America încerc o marcată nostalgie după aceste şase nopţi pe valuri. M'am adaptat cu uşurinţă nebănuită noului forme de viaţă. Dealtfel eu cred că adaptarea este condiţia de fericire dacă nu chiar de existenţă a omului cu toate că cineva spunea că adaptarea este condiţia animalelor inferioare.

Către miezul nopţii încrucişăm cu un alt vapor. De data aceasta e mult mai aproape de noi decât celelalte pe care le-am întâlnit. Sirenele se pun în funcţiune şi-şi dau salutul de camaraderie.In noapte sunetul lor e mai strident,mai impresionant.Cu binoclul franţuzului se distinge perfect silueta vaporului care tae majestuos apele,e un transatlantic italian din cele mai moderne.Luna plină îi argintează contururile.Nu ştiu dece îmi vine în minte "Vasul fantomă"al lui Wagner.Lângă mine cineva reflectează cu glas tare:"ei abia au început şi noi suntem pe terminate".E probabil unul tare nerăbdător Aă ajungem la liman.

Mă duc să mă culc. In cabină lungit pe cuşetă mă gândesc la programul de mâine.Imi dau seama că nu voi putea face altăceva decât să dau telefoane pentru luare de contacte.

o

După cafea puntea e mai plină ca niciodată.Toată lumea e pregătită pentru debarcare.Fiecare a schimbat tualeta de călătorie pe cea de oraş.Toţi ochii privesc spre proră,înainte. Comandantul,pentru a face onorurile intrării în port,s'a suit la cârmă lângă timonier.

De pe paserelă,prin portavoce,sună vestea "statuia libertăţii".Toată lumea îşi întoarce privirea înainte.Cei care au binoclu nu văd mai mult decât

ceilalţi,un punct negru care pluteşte pe valuri la orizont,-facla pe care o ţine în mână 'Libertatea'. Unii cred că e o iluzie.Punctul apare şi dispare cu mişcarea valurilor şi a vaporului.Mai târziu apare um al doilea punct mai mare,e capul statiei. Acum toţi sunt convinşi de realitate.In fine când toată statia se vede până la soclu lumea se linişteşte.Câteva aparate fotografice se pregătesc pentru imortalizarea -oare a cta mia oară?- a statuiei far. In jumătate de oră vom fi la debarcader.

Minutele din urmă sunt mai lungi ca ceasurile. Manevra e înceată şi meticuloasă.Cheul e un furnicar de oameni care aşteaptă.Unii îşi aşteaptă o rudă,un prietenalţii aşteaptă un client pentru a-l plasa,alţii nu aşteaptă nimic decât poate aventura. Aceeaşi lume interlopă şi internaţională din toate porturile.Majoritatea aici o fac străinii.Se cunosc după port,după figură şi,dacă vorbesc,după accent. Fiecare dă limbii engleze accentul propriu al limbii materne.

Eu care n'am decât un gemantan şi o servietă mă dau repede jos,după ce puntea de debarcare s'a legat de vapor şi trec la vamă.Controlul nu pare prea riguros,totuşi ochiul expert al vameşului ştie unde să privească.Mă întreabă ce planuri sunt acelea pe care le am la dosar.Ii spun,citeşte şi el titlurile şi se uită cu băgare de seamă la copia de patent pentru fabricarea sintetică a sulfamidelor.Asta pare a-l interesa şi mă întreabă dacă vreau să fac o fabrică aici.Răspund că da şi el îmi urează succes.

Alături de mine,pe Rus,alt vameş îl descoase amănunţit de lucruri care nu au nimic de a face cu vama. Nu-i arată ostentaţie dar am impresia că pune zel în a descoperi ceva.Plec şi-i las în continuarea conversaţiei.

Mă instalez la hotel tocmai la ora lunch-ului. Fac câteva numere de telefon şi iau întâlnire pentru după amiază târziu.Cum aici toată lumea lucrează până la cinci nu poţi deranja pe nimeni înainte de această oră. Dejunez şi es în oraş pentru o vizită de recunoaştere.

Prima impresie pe care mi-o face New York este cu totul alta decât aceea pe care o am din lecturi, din fotografii şi filme, mai ales din filme. Nu întâlneşti gangsteri, nu vezi goane de automobile care se urmăresc,nu te atacă nimeni.Oamenii sunt ca peste tot,ocupaţi grăbiţi şi cumsecade.Fiecare îşi vede de treaba lui.Puţini,foarte puţini gură-cască. O altă surpriză.New York nu este o pădure de sgârie nori.Sunt clădiri impunătoare prin înălţimea lor însă alături stă câte o casă de două etaje numai,căreia ,pentru a-i da prestanţă,i s'a plasat deasupra o imensă reclamă care o ridică până la etajul patru. Sigur că oraşul e în continuă transformare însă nu se poate spune că e oraşul sgârie-norilor.Casele luxoase se limitează la câteva etaje.Ce m'a surprins a fost un restaurant imens ca spaţiu pe fereastra vitrină a căruia am citit "nu avem mâncare pentru Evrei".Va să zică şi aici,ca peste tot,Evreul e paria.

Ce este interesan

Ceeace este interesant sunt localurile de consum automatizate. Localurile de acest fel sunt cele mai numeroase şi mai frecventate,restaurantele unde servesc chelneri sunt mult mai scumpe.Interesante deasemenea sunt magazinele de îmbrăcăminte.Găseşti gata tot ce-ţi trebue şi de toate categoriile. Precumpănesc tipurile curente.Aici numai bogătaşii îşi fac haine de comandă,sunt mult mai scumpe şi pierzi timp cu probele. Intrun magazin de haine gata îţi ia câteva măsuri care indică mărimea şi costumul cade turnat.

In magazinele de alimente abundă conservele.Poţi cumpăra o serie întreagă de mâncări pregătite gata, numai să le încălzeşti pentru a le servi.Calitatea e excelentă.

Mecanizarea nu este o manie americană ci soluţia dată scumpetei mânei de lucru.O pereche de pantofi noui costă şase dolari iar de pus o pereche de pingele cinci dolari,căci lucrul se face de mână.Cine n'are automobil iese mai eftin închiriind unul,taxiurile fiind enorm de scumpe.

Imi dă aceste lămuriri prietenul meu Dother,primul cu care mă întâlnesc şi care trăeşte aici de doisprezece ani.Impreună parcurgem diferite cartiere până la întâlnirea cu un prieten comun,chimistul Truning, cu care vom cina în garsoniera lui din Brookling pe East-River.

New York este un aglomerat de mai multe oraşe, devenite azi cartiere prin unirea între ele. Leagănul New York-ului este Manhattan,situat pe o insulă

a Hudson-ului,la îmbucătura cu oceanul.Brooklig e situat pe insula Long-Island din Atlantic. In ce priveşte populaţia New York este citadela evreismului mondial.Din patru milioane şi jumătate de Evrei câţi sunt în Statele Unite,trei şi jumătate trăesc în acest oraş.Interesant e că populaţia imigrată recent se menţine în clan,formând asociaţii sau ligi naţionale.Acest sistem de asociaţie merge până la religie.Statul american nu se ocupă de loc de această problemă pe care o consideră ~~xxxxxxxxx~~ personală a fiecăruia.Imi spune prietenul meu că sunt vreo două sute de asemenea asociaţii religioase reprezentând câte o sectă a marilor religii.Fiecare asociaţie îşi are biserica ori templul ei şi asociaţii sunt foarte zeloşi în activitatea lor religioasă.Americanul este,în general,un om foarte religios şi se citează cu frecvenţă cazul marilor oameni de afaceri care seara după cină fac lectură cu întreaga familie din Biblie.Intre alţii e menţionat Rockefeller care niciodată nu lipsea dela această îndatorire spirituală. Caritatea marilor donatori care au creat "Fundaţiuni" de binefacere ori ştiinţifice îşi are sorgintea în caritatea creştină.

Cina dela Truning a fost o dovadă de comoditatea pe care piaţa o oferă celor ce nu au sau nu pot face gospodărie. Din o cutie no-a servit cotlete de porc pe fasole albă care aveau tot deliciul unui fel proaspăt pregătit.

După masă,la ceai stăm de vorbă asupra demersurilor mele.

-Să ştii că primul lucru care au să te întrebe bancherii e:"cât rentează afacerea?"

-Amm această socoteală deja făcută,răspund eu. Scăzând rabatul,care e foarte mare al farmaciştilor, scăzând distribuţia gratuită pentru medici de mostre şi scăzând 10% amortizare rămâne net 25% la preţurile din Anglia.

-Da e convenabil,a consimţit Truning.Şi cu ce consorţiu vrei să lucrezi?

-Eu am recomandaţii către persoane care m'ar putea introduce la Luis Marshall.

-E procuristul grupului şi avocatul lui Schiff, Kuhn,Warburg,Otto Kahn şi al unuia dintre preşedinţiilui 'American Jewish Committee.

Nu ştiu dece am avut o sensaţie desagreabilă şi un presentiment urât auzind această înşiruire de nume. Fapt este că bancherii citaţi sunt potentaţii financiari ai New York-ului şi ai Statelo Unite. Insă mi-aduceam aminte că aceleaşi nume le-am auzit de la Oscar şi dela Pitt ca' finanţatorii revoluţiei comuniste din Rusia.Dar fiindcă am venit pentru afaceri adopt dictonul "busines is busines".

-Cred că vor,fi interesaţi în această afacere a sulfamidelor pentrucă sunt ambiţioşi şi doritori de a domina,de a conduce în toate departamentele industriale. Dar mai presus de toate vor fi foarte interesaţi să aibă aservit clanului lor un om creator. - Faci parte din Lojă?

Intrebarea mi-a căzut ca un ciocan în cap.

-Nu,am răspuns. Dar de ce? Are vreo importabţă?

-Te vor înscrie ei în una din cele afiliate tranlojei lor. Schiff e şeful suprem al masoneriei americane.Grupul face afaceri dar pe aceeaşi măsură face politică.Pe ce nume vrei să înscrii fabrica?

-In Anglia sunt asociat cu un Englez Thompson şi brevetul e pe numele amândurora.La rigoare pot înscrie fabrica numai pe numele meu,aşa am convenit cu tovarăşul meu.Totul depinde de conjunctura de aici.

-Cred că e bine să nu pomeneşti deocamdată nimic de Thompson.E englez,nu?

-Da,e englez pur.

-Ei,tocmai de aceea lasă-l deoparte.Vei vedea cum evoluiază tratativele şi pe urmă vei hotărî.

Această prevenire m'a pus pe gânduri.Coroborată cu ceea ce-mi spusese Esther de cele două ~~grupe~~ categorii Evrei din America şi cu informaţiile anterioare ale lui Truning mi-am dat seama peste ce grupă am căzut. Entuziasmul meu se răcea, însă intrat în horă trebuia să joc.

Pe lângă aceasta mai aveam recomandaţii bune către 'Fundaţia Rockeffeler!

Atât Dother cât şi Truning care mi-eru vechi cunoştinţe mi-au făgăduit să mă ajute dacă voi avea nevoe.

A doua zi m'am întâlnit cu cel care avea să mă introducă pe lângă Luis Marshall.Era un om de bancă, Fuuhs,care lucrase la o reprezentanţă în Londra.Il cunoscusem pe vremea aceea şi acuma aveam o scrisoare către el dela subdirectorul sub ordinele căruia fusese.

Foarte amabil şi cu bucuria de a ne revedea s'a oferit să mă pună în contact cu cel care avea să mă introducă pe lângă Marshall. I-a telefonat şi am luat întâlnire pe a doua seară,invitaţi ai lui la un restaurant luxos din New York. Fuchs m'a prevenit că voi avea prilej să văd'stele' din lumea oamenilor de afaceri. E restaurantul unde se pun la cale cele mai multe din afacerile importante ale finanţei şi industriei americane.

Fuchs este prototipul funcţionarului care-şi vede de meseria lui fără a se hazarda sau amesteca în afaceri.Salariul şi gratificaţiile îi mijlocesc o viaţă burgheză cu care el e mulţămit.Relaţiile lui nu depăşesc clasa socială căreia aparţine. E şeful departamentului de conturi curente.Pe Helphart îl cunoaşte din bancă unde vine des şi unde se tutueşte cu toată lumea,cu aerul superior şi misterios al omului de încredere.Toate acestea mi le-a spus Fuchs cu volubilitatea caracteristică rasei. Mâine seară va veni să mă ia dela hotel ca să mergem împreună la restaurant.

Fuchs a fost puctual la mine şi amândoi la restaurant. A întrebat pe 'maître-d'hotel' dacă d. Helphant a rezervat vreo masă şi acesta ne-a arătat masa rezervată.Abia ne-am aşezat şi a apărut şi d.Helphant.Un om spătos,cu gâtul scurt,cu asp mare şi părul negru şi creţ.Are un aspect oriental.

Abia prezentaţi mi-a pus mâna pe umăr şi mi-a spus:

+Mă bucur să văd că lumea lucrătoare se'ndreaptă

spre Statele Unite.

Eu mă gândeam că gestul lui la noi e un gest de provocare,nimeni nu atinge corpul interlocutorului. Faptul acesta ca şi accentul total oriental al pronunţiei mi-a confirmat bănuiala asupra originei sale orientale

-Venim să conlucrăm cu oameni întreprinzători, i-am răspuns.

Răspunsul meu i-a plăcut şi l-a confirmat.

-Da, da,...

I-am explicat despre ce e vorba,i-amspus despre fabrica dela Londra şi am insistat asupra împrejurării particulare al industrializării unui brevet prpriu. I-am făcut un succint expozeu economic şi tecnic de care spunea că are nevoe pentru a-l înfăţişa lui Marshall,când îi va vorbi despre afacere şi va care să mă primească.

- Fabrica de aici va fi mai mare ca cea din Londra,m'a întrerupt el?

- Desigur,dacă nevoile pieţii o vor cere,producţia se poate triplica cu aceeaşi instalaţie şi eventual se poate instala o a doua serie de maşini.Tipul fixat de noi a fost calculat aşa fel ca orice maşină să fie uşor supravegheată şi condusă de o singură persoană. Ca atare e mai convenabil să repetăm trenul de maşini decât să instalăm altele mai mari.

Părea că mă urmăreşte cu atenţie însă nu aveam convingerea că sezisează tot ce-i spun eu. L-am rugat să mă întrebe toate detaliile ce le socoate necesare pentru expunerea ce urma să o facă lui Luis Marshall.

- El e avocat ,nu e tecnician.Ii voi explica eu ceeace nu îi va fi clar mi-a ripostat.

Eu mi-am înghiţit reflexia.

A rămas stabilit să-i dau răgaz de o săptămână cel mult. El îmi va talelfona la hotel de îndată ce va fi obţinut audienţa.

Cât timp i-am vorbit d. Helphant îşi plimba privirea prin sală şi se saluta cu câte un nou venit. Ne explica apoi cu empazâ cine e fiecare şi ce rol joacă.La un moment dat s'a sculat dela masă,s'a scuzat şi s'a dus să salute pe un nou sosit.La întoarcere ne-a explicat:

- E cel mai mare 'manager' din Statele Unite. Conduce numai în New York şapte mari întreprinderi.. Are cea mai mare trecere în grupul nostru financiar. Este spaima concurenţii,toţi îl tem.Foarte inventiv şi îndrăzneţ.El e creatorul 'aurului alb' pe piaţa americanâ-.

In fond, aurul alb al lui Helphant şi managerului său este oţelul inoxidabil căruia i-a dat acest nume pompos în întrebuinţarea ce o face pentru obiecte mici de tualetă şi de bijuteria eftină. Sigur că sub această denumire îl vinde cu un preţ inzecit.

Brăţări,lanţuri de ceasornice,cercei,butomi de manşete şi câte altele asemenea produse în 'aur alb' care se vând pe stradă drept 'ocaziuni rare'.

Nu ştiu ce ştie Helphant despre asta dar mie îmi face milă ascultându-l pe întroducătorul meu pe lângă grupul financiar el mai puternic din Statele Unite.

Imi făgăduieşte că va pleda cu căldură cauza mea pe care o consideră exprem de interesantă şi e convins că va avea succes pe lângă Marshall.

Ne-am despărţit rămânând ca el să-mi telefoneze. Eu am plecat cu Fuchs iar el a rămas la o altă masă.

Fuchs mi-a explicat că Helphant a venit din Polonia de puţini ani ca agent comercial pe lângă Legaţie. In acestă situaţie şi-a făcut în scurt timp relaţii în lumea comercială şi a părăsit diplomaţia pentru postul pe care îl are acum. Prin relaţiile lui în toate Legaţiile culege informaţii pentru şefii lui.

- Odată spunea la bancă unui şef de serviciu care nu-l prea ia în serios: "nu meriţi să-ţi fac fişă în fişierul meu", ceeace înseamnă că meseria lui în fond este informaţia, îmi explică Fuchs. Se spune că acest Evreu polonez nu prea e simpatizat de Evreii americani.

Cu făgăduiala de a ne vedea, eventual de a ne duce să vedem un film bun,m'am despărţit de Fuchs şi m'am dus la culcare.

In pat mă gândeam la această lume interlopă pe care o constituesc toţi Helphanţii din lumea întreagă. Trăesc paraziţi pe munca altora.Probabil însă că sunt necesari pentru anume treburi pe care nu le-ar face un om cumsecade. Mă gândesc la asigurarea lui că va pune o vorbă bună pentru mine.Cine ştie cât mă va costa această "vorbă bună".

In altă ordine de idei mă gândesc să profit de răgazul ce-l am şi să-mi fac corespondenţa.De când

am sosit nu am scris nimănui. Cu acest gând am adormit.

..Disdediminoaţă îmi fac unele însemnări personale şi mă pun pe scris. Scriu lui Oscar şi-i cer iertare că nu m'am ţinut de cuvânt să trec pela Paris şi-i explic împrejurările care m'au împiedicat.Scriu câteva rânduri convenţionale lui Esther şi o scrisoare amănunţită lui Thompson,cu fapte şi impresii. Ii spun că până acum n'am înaintat cu nimic şi că în cursul săptămânii voi avea prima întâlnire decisivă.Ii povestesc de Helphant şi de 'protecţia' pe care mi-a făgăduit-o.Sigur că Thompson se va amuza de toate acestea şi mai ales de tumorul meu pesimist. Sigur că nu am încă dreptul să trag concluzii,dar prima impresie nu e deloc încurajătoare.La asta poate a contribuit şi condiţia minora a celor cu care am luat primele contacte,căci nici Fuchs,nici Helphant nu sunt oameni de clasă.

După ce pun scrisorile la poştă mă duc să vizitez Bibilioteca Pubilcă din New York. Stiu de celebritatea ei din citite. Stiu că ideea unei bibliotecă a pornit acum o sută de ani dela în institutor care a vrut să facă o colecţie de cărţi pentru eruditi.Joseph Cogswell din Noua Inglatera a avut norocul să găsească în John Jacob Astor pe omul care să-l înţeleagă şi să-l finanţeze.Si astfel a luat naştere primul nucleu 'Biblioteca Astor'.La moartea lui Cogswell nu se vedea cine îl poate înlocui şi se temea că biblioteca va decade.Norocul a făcut ca alte două biblioteci,a lui James Lenox,care cuprin-

dea raritaţi preţioase,şi a lui Samuel Tilden care a creat prin testament şi fondul pentru "crearea unei biblioteci şi a unei săli de lectură" să salveze biblioteca Astor şi împreună să dea naştere celei actuale.Primul ei director John Shaw Billings a dus-o la prestigiul universal de astăzi.

In afară de bogăţia ei,aproape patru milioane de volume,dincolo de organizarea perfectă a nouă milioane de fişe care-ţi mijlocesc să găseşti în orice domeniu o carte căreia nu-i ştii nici titlul nici autorul,ori din o revistă un articol important asupra unei chestiuni care te interesează,peste modernitatea şi rapiditatea serviciului prin tuburi pneumatice şi transporturi mecanice până la cititor care e anunţat prin semnale luminoase că i-a sosit cartea,ceeace impresionează plăcut,chiar pe cel care nu e amator de carte,e biblioteca în ansamblul ei ca construcţie şi amplasament.

Situată în inima New York-ului,la încrucişarea lui Fifth Avenue cu strada 42 se distinge prin şirurile de copaci care o înconjoară şi de porumbeii care-ţi amintesc de piaţa San Marc din Veneţia. Vara când afară e cald se întâmplă că aceste păsări să intre pe ferestrele deschise în sala de lectură şi din cele mai inverosimile posturi să privească pe cititori. Omăturătoare spunea că odată a dat peste un ou pe care o porumbiţă nu a mai avut timp să-l ducă la cuibar.

Monumentalitatea clădirii,zidită în marmară,e deadreptul impresionantă.Intrarea cu cele dnsprezo-

ce trepte din afară,cu cele două imense urne,deo-
parte şi de alta a scării,cu magnificele coloane
duble şi cu arcele în plin cintru ale intrării sunt
de o rară frumuseţe,ca armonie.

Interiorul grandios şi comod. Custodele îmi spu-
ne că toate celebrităţile americane au trecut prin
această bibliotecă în calitate de lectori şi toatem
autorităţile,chiar şi F.B.I.,sunt tributare colecţii-
lor ei. Intre raritătţi,biblioteca posedă scrisoarea
lui Cristofor Columb prin care raportează asupra
descoperirii,manuscrisul discursului de despărţire
al lui Washington,scris de mâna lui,prima Biblie a
lui Gutenberg în America,Cartea psalmilor de Bay şi
multe altele. In sălile speciale se ţine o evidenţă
a lectorilor pentru a putea urmări vreo eventuală
alienare de cărţi preţioase.

In secţia de reviste am luat ultimile numere din
revistele de chimie care încă nu sosiseră la Londra.
Toată lumea laboratoriilor e preocupată de sinteza
sulfamidelor.Nimeni nu se mai mulţămeşte cu Rubiazol
şi nici chiar cu Cibazol.Noi deci venim la timp,dacă
ne ajută Dumnezeu.

La eşire am dat o raită prin Fifth Avenue.M'a
încântat.E cartierul,ca să spun aşa,nobil al oraşu-
lui.Vile splendide cu tot aparatul de lux al milio-
narilor care le locuesc.

Seara,la hotel,am găsit o notă telefonică dela
Helphant. Mă anunţă ca "persoana în chestie" mă aş-
teaptă Sâmbătă la ora 12,adică poimâine. Imi dă nu-
mărul de telefon la care îl pot găsi seara după opt.

Ii telefonez imediat. Imi răspunde că am avut un no-
roc extraordinar ca Marshall să fie liber,să-i poa-
tă vorbi pe îndelete,să-l capaciteze pentru afacere
şi să accepte să mă vadă cât mai curând. Repetă,eu
cred nu fără interes,că am avut mare mare noroc în
primul rând că m'am adresat lui pentru această ches-
tie.Voi vedea ce mă costă acest noroc!

Imi petrec ziua de Vineri pregătind dosarul. In-
tăi brevetul,al doilea autorizaţia de funcţionare a
fabricei din Londra,apoi planul fabricei şi un memo-
riu asupra afacerei ca atare.

După amiază,la eşirea dela laborator îmi telefo-
nează Truning dacă nu sunt amator să văd cu el un
film nou care a făcut mare vâlvă.Cu şi fără vâlvă
sunt bucuros să petrec cu el o oră şi accept.Vine
şi mă ia dela hotel.Ii spun de întâlnirea de mâine
cu Marshall şi de aprehensiunile mele.

- N'are importanţă. Sunt destui capitalişti in-
teresaţi să-şi plaseze banii întro afacere bună. In
primul rând sunt consorţiile de fabricanţi de medi-
camente care vor fi fericiţi să ia parte la lansarea
sulfamidelor în America.

o

La unsprezece şi jumătate am fost în Wallstreet
cu gândul să vizitez puţin şi acest cartier al că-
rui nume are rezonanţă mondială.Numele îi vine dela
o stradă îngustă strânsă azi între două rânduri de
sgârie-nori şi unde în 1792 se adunau 24 de zarafi
să trafiqheze pe o bancă sub un sicomor,scrisurile

emise de guvern pentru finanţarea războiului de independenţă. In scurt timp negoţul s'a extins şi l a alte scrisuri şi acţiuni ale companiei de căi ferate,de întreprinderi textile,acţiuni de ale băncilor şi ale întreprinderilor care căutau capital. Banca de sub sicomor nu mai era îndestulătoare şi zarafii s'au instalat la o masă dintro cafenea situată în colţul lui Wall Street.Peste 25 de ani mai mult de 3o de acţiuni se negociau în această bursă improvizată de cei 25 de zarafi.Astăzi în locul ei este Bursa oficială instalată în patru blocuri cuprinse între New Street, Wall Street, Broad Street şi Exchange Place.In jurul Bursei,în alţi sgârienori,cele mai mari bănci din New York constituesc faimosul centru bancar al celei mai puternice finanţe din lume.

In unul din aceşti sgârie-nori este biroul lui luis Marshall.Sui la etajul unsprezece şi la ora 12 fără cinci minute sun la uşa biroului.Dau cartea de vizită şi uşierul mă introduce la secretarul sau şeful de cabinet al lui Marshall.

-D, Marshall vă aşteată,îmi spune.

Trec printro uşă aproape mascată,îi spune numele meu şi mă invită să trec.

Un birou mare dreptunghiular cât jumătate din fabrica noastră.La dreapta,pe una din laturile mici uşa principală de intrare,în faţă pe aproape toată lungimea unei laturi mari o imensă fereastră care dă vedere peste Manhatan. Pe cealaltă latură mică altă fereastră şi pe colţ,pe latura pe care am intrat eu,biroul dlui Marshall. In spatele biroului

un secretar metalic.La colţul dintre ferestre o masă rotundă acoperită cu cristal şi înconjurată de patru fotolii mari de piele. Mobilier puţin,simplu dar faorte luxos.

La intrarea mea se scoală un om mai mult scund decât înalt,cu cap mare pe un gât scurt,se îndreaptă către masă,trage un fotoliu care e cu faţa spre fereastră şi mă invită:

- Ia loc,domnule Marcussohn.

El se aşează pe fotoliul din umbră, în colţ.

- Cunoaşteţi scopul vizitei mele,încep eu.

- Da,mi-a vorbit d. Helphant şi mi-a făcut un rapot amănunţit supra chestiunii. Ai sau aveţi o fabrică similară în Londra.

- Da, am una în tovărăşie cu un englez.

- Si aici?

- Aşi vrea să exploatez brevetul de fabricaţie.

- Brevetul e pe numele dumitale?

- Al meu şi al lui Thompson,tovarăşul din Londra.

- Atunci şi fabrica de aici e pe numele amândurora.

- Nu e indispensabil.Inţelegerea noastră este că dacă eu instalez fabrica de aici,pot să rămân singur cu ea şi cea din Londra să-i revină lui.

- Foarte bine. A propos,dumneata care eşti din Londra ai putea să mă lămureşti ce a fost cu scandalul cu Oscar Levy.

Nu mă aşteptam la întrebare şi am răspuns în toată sinceritatea.

- Ce să fie domnule Marshall? O ignominie.

- Din partea lui Oscar Levy care a scris prefaţa

sau,cumse spune pe aici,şi-a împrumutat numele sub textul acelei prefeţe nedemne.

Imi dau seama de jocul în care am intrat şi voiam să evit o discuţie care nu putea fi decât desagreabilă.De aceea fără să relev acuzaţia de vindere am răspuns:

- Prefaţa e scrisă de el şi cu cea mai desăvârşită bună credinţă.

- Dumneata numeşti bună credinţă faptul de a arunca asupra neamului său acuzaţii ca acelea pe care le-a scris?

- El e convins de adevărul celor afirmate şi le poate documenta oricând.

- După câte văd dumneata eşti total de partea lui

- Suntem prieteni şi-i cunosc şi capul şi inima. E un om de o corectitudine fără pată.

- Va să zică dumneata crezi ce a scris el acolo şi găseşti întemeeate acuzaţiunile pe care ni le aduce.

Vorbea ca şi când n'ar fi ştiut mai bine ca mine că unul din vinovaţi e şi el alături de patronii săi Totuşi am căutat o retragere.

- Nu am spus că eu cred ci că el crede în adevărul celor ce a scris.

- Nu,domnule Marcussohn,nu-l poţi apăra dacă nu crezi în cele spuse de el.Nu ai dreptul să faci asta oricât aţi fi de prieteni,căci în clipa când vezi trădarea rupi prietenia cu un trădător.

- Eu apăr pe omul căruia i s'a făcut o nedreptate,care nu merita să i se facă ce i s'a făcut.

- Asta-i părerea dumitale? Că i s'a făcut o ne-

dreptate?- Dar injuria pe care ne-a făcut el nouă, tuturor,dumneata o dai deoparte?

Glasul i se înăsprise şi se vedea că e punctul de a exploada.Apoi,privindu-mă lung în ochi:

- Si cu asemenea opiniuni dumneata vii să ne ceri bani nouă,celor injuriaţi de prietenul dumitale în al cărui scris crezi?

Atacul era direct şi mi se suise sângele în obraz. Am dat să mă scol ,dar mi s'a părut laş să cedez şi am replicat.

- Nu am venit să cer ci să vă propun o afacere.

- Cu banii noştri.

- Si cu munca şi priceperea mea.

Cu una din acele priviri haine care pare că vor să ucidă m'a întrebat:

- Domnule Marcussohn,eşti bogat,ai avere?

- Nu,...

- Atunci ce vrei să-ţi iau viaţa?N'am ce face cu ea.

De data asta m'am sculat hotărît să curm o conversaţie care devenise ofensatoare.

Sa sculat şi el,mi-a pus mâna pe umăr,m'a tras către fereastră şi cu un gest teatral spre Manhatan şi un ton care voia să fie persuasiv,mi-a spus:

- Priveşte,domnule Marcussohn,ce putem face pentru un popor pe care îl iubim şi gândeşte-te unde au ajuns Ruşii pe care îi detestăm.

Nu-mi trebuia o mai bună dovadă decât această cinică afirmaţie. M-am desprins de sub mâna lui şi m-am înclinat în chip de salutare.

El a apăsat pe un buton depe birou şi pe uşa ma-

re a apărut uşierul.

- Condu pe domnul.

o

Nu ştiu cum am ajuns în stradă,eram năuc. Am luat pe Exchange Place şi când să fac la stânga cineva mă apostrofează.

- Marcus!

In faţa mea un călugăr.Mă uit lung,nedumirit,credeam că am o vedenie.

- Nu mă mai cunoşti...

Timbrul vocii şi accentul uşor franţuzesc îmi păreau cunoscute...

- Sunt Roger Tuneville,colegul tău de facultate.

Mi-am revenit în fire.Amintirea lui m'a înseninat şi am răspuns zâmbind:

- Ei,da,Roger,tu Roger,dar haina asta?

- Nu-ţi mai aduci aminte? Am să-ţi povestesc.Ce faci după/amiază?E Sâmbătă şi eu sunt liber,vrei să vii la mine la laborator să vorbim pe îndelete?

Eu eram pe gânduri.Mâna lui Marshall încă mă apăsa pe umăr.

- Ce stai pe gânduri? Ai program?

- Nu n'am niciun program,dar nu mi-s boii acasă.

- Ei,atunci vino ne mai descreţim frunţile.

Mi-a dat adresa şi ne-am despărţit.El era grăbit la o întâlnire.

Am ajuns la hotel,am aruncat servieta pe masă şi m'am trântit pe sofa.Eram uluit.In cap îmi jucau Marshall şi Roger.

Am aţipit....

Când m'am trezit eram încă ameţit.Mai erau trei sferturi de oră până la întâlnire.M'am coborât să iau un sandwich căci eram nemâncat şi să mă duc apoi la Roger.

Pe drum mi-a apărut,ca pe o pânză de cinematograf,chipul hain al lui Luis Marshall spunându-mi "ce vrei să-ţi iau,viaţa?Nşam ce face cum ea".
Pe câteva străzi întortochiate am ajuns la laborator. O încăpere mare,modern instalată,iar întrun colţ,între pereţi de sticlă,laboratorul personal al lui Roger.Când m'a introdus laborantul a închis caetul în care lucra şi m'a îmbrăţişat.

- Va să zică te-a surprins îmbrăcămintea mea.

- Spun drept,nici acum nu sunt încă dumirit.

- Bănuiam. Stai jos,am să-ţi povestesc toată tărăşenia.xxx

Laborantul a adus pe o tavă două pahare cu brumă pe ele şi două sticle cu o băutură americană Coca-Cola dela ghiaţă. Le-a desfăcut şi a turnat în pahare o licoare brună spumantă.

- Ia,dragă Marcus,e băutura care înlocueşte berea englezească,e răcoritoare şi reconfortantă.

Intradevăr băutura e răcoritoare,are un gust puţin medicinal,parcă de gudron,însă are avantajul că nu conţine alcool.

- Dragă Marcus acuma,să te lămuresc. La noi,la franţuzi,în familiile nobile disciplina de familie e de neînfrânt. Când am luat bacalaureatul şi am spus tatii ca vreau să mă duc la o mănăstire dominicană a sărit ars.

-Eşti nebun,mi-a spus el.Pentru asta am muncit

ca să-ţi strâng chiag pentru început o meserie lucrativă pentruca tu acum să te înfunzi întro mănăstire? De loc. Ai să studiezi ingineria ori dacă vrei chimia şi ai să-ţi faci o fabrică după gustul tău. Tonul lui era hotărât şi cu hotărârile lui "de" Tuneville e greu de luptat. Am încercat eu să înţ gâim ceeace mă tăia capul la optsprezece ani,dar de prisos. 'De Tuneville' a hotărât şi copilul se supune.

Cum la inginerie era de trecut un grozav examen de intrare pe bază de matematici şi cum,deşi fusesem elev bun,nu mă încumetam şi nu credeam să-l pot trece la prima probă,m'am hotărât pentru Chimie. Şi cum în lecturile mele citisem o carte a fostului nostru profesor de Chimie m'am hotărât să o fac în Anglia. Când i-am spus tatii planul meu azis:

- Foarte bine,vei merge în Anglia dacă crezi că acolo se face mai bine ca aici.

Sigur aveam şi la Paris capete de seamă,dar suflul nou în Chimie,acela al cărţii de care ţieam spus,era în Anglia. Si aşa s'a făcut că am fost colegi.

Acum dece mă vezi în haina asta? Cei şase ani de studiu ştiiţific,pe care ştii cât de serios i-am făcut,m'au convins mai mult decât educaţia catolică din familie de necesitatea de a servi pe Dumnezeu.

Si atunci când mi-am luat diploma de doctor în chimie -'magna cum laude'- m'am dus cu ea la tata, i-am oferit-o şi i-am spus:

-Tată,vezi că te-am ascultat şi am făcut cum am

putut mai bine ca să te mulţumesc.

El m'a îmbrăţişat,m'a felicitat,a scos carnetul de cecuri din buzunar,a scris o sută de mii de franci şi mi l-a dat.

-. Asta e pentru început ca să n'ai nicio dificultate.

I-am mulţămit şi i-am spus, dragă tata am făcut cum mi-ai cerut tu,acum am să fac cum îmi cere Dumnezeu. Mă duc la Dominicani,am şi aranjat intrarea mea.

Tata a înlemnit.Eram major şi nu mai avea ce face. Mi-a zis doar atât "şi tu crezi că voi fi mai fericit?"

- Tata de asta sunt mai convins decât orice şi mai convins ca oricând,mai convins decât acum şase ani.Nu uita pe Sf.Francisc şi binele pe care l-a adus omenirii.

Vezi tu,dragă Marc,tata e un bun credincios dar el nu împinge devoţiunea atât de departe. Pentru el prendre l'habit,cum zicem noi,adică a îmbrăca rasa călugăreaască,este o chestiune a celor nevolnici, care nu pot sau nu au mijloace să facă altăceva. Eu,dimpotrivă,cred că lui Dumnezeu îi trebue cei mai buni servitori pentru a realiza voinţa Lui pe pământ ca în ceruri. Creştinii în general fac o greşeală,o mare greşeală. Ei nu mai cred în Diavol, în existenţa lui terenală,şi atunci nu luptă contra lui,contra ispitelor pe care ni le scoate în cale. Cu asta nu se mai apără de Răul care caută să pună stăpânire pe noi,pe sufletele noastre. Mai mult,sunt

unii -dar aceştia nu mai sunt creştini- care cred că până la urmă va birui Răul şi se pun deadreptul în slujba lui,cum este secta binecunoscută a Masonilor.

- Ca Marshall al meu,am adăugat eu întrun elan de uşurare.

- Care Marshall?

- Luis Marshall procuristul băncilor.Dela el o-şeam când ne-am întâlnit şi din pricina conversţiei cu el eram aşa de aiurit.

- ? ? ?

Pe scurt i-am povestit scena pe care o trăisem nu mai mult decât şase ore înainte.

- Ah, ce petit juif,a zis Roger drept orice comentar.

- Bine[illegible]dragă Roger,aici te văd întrun laborator ştiinţific,cum împaci tu aceste două preocupări?

- Nu uita că la Paris directorul Observatorului este Abbé Moreu şi că descoperitorul legii ereditătii şi a genialei ei formulări este călugărul Josef Gregor Meudel care era profesor de ştiinţe naturale şi stareţ al mănăstirii. Iţi spun aceste două nume universal cunoscute ca să nu-ţi mai citez alte multe exemple. Vezi,dragul meu, în afara laboratorului în loc de conversaţii uşoare cotidiene îmi dedic activitatea în a preamări pe Dumnezeu. Este atâta nevoe! - Ei,acum că teeam lămurit ce e cu mine,spune-mi tu ce cauţi aici.

Pe scurt i-am povestit ce am făcut la Londra cu Thompson şi

Thompson şi intenţiile cu care am venit aici.

Entuziasmat Roger exclamă:

- Bravo,mă bucur. Pentru asta ai vorbit cu Marshall?

- Da,...

- Cuel,cum văd,şi cu băncile pe care le slujeşte nu vei face nimic,şi nici cu alte bănci de aceeaşi speţă.Ele îşi cer referinţe reciproce şi Marshall îţi va pune beţe în roate.Să şii însă că eu îţi stau la dispoziţie şi te ajut cu relaţiile mele.Am bune legături în lumea financiară catolică.

Propunerea lui Roger nu numai că nu era de despreţuit dar venea la vreme după eşecul cu grupul meu. I-am mulţumit şi i-am spus că accept cu mare bucurie acest ajutor.

I-am cerut voe să telefonez lui Truning.Stiam că n'am să pot să dorm şi-mi era penibil să stau singur.Lovitura de azi dedimineaţă fusese prea dură şi nu mă puteam reface. Truning m'a invitat la el acasă,mă aşteaptă la cină.

- Cunoşti,văd,pe Truning,îmi spuse Roger.

- Si tu?

- Da,dela societatea chimiştilor unde ne vedem în fiecare lună.E un băiat bun,lucrează la o fabrică de lacuri şi vopsele şi e foarte bine văzut de direcţiune. Dragă Marc,dacă vrei vino Sâmbăta viitoare,tot aici.Voi pregăti ceva să cinăm împreună şi să stăm mai lung de vorbă în afacerea ta. Intre timp eu voi lua legătură cu un grup puternic cu care mă am foarte bine şi poate îţi voi aduce vreo ştire bună. Eu anunţ la convent că lipsesc şi vom

rămîne până mai târziu.

- Acceptat.

Ne-am despărţit cu încurajarea lui Roger.

- Uită ce-a fost cu Marshall şi ai încredere.Vom lucra şi vom reuşi cu alţi oameni.Poate e mai bine că s'a întâmplat aşa.

Am plecat spre Truning cu această bae de încredere pe care ţi-o dă prietenia. Eram fericit de întâlnirea total neprevăzută,şi mai fericit încă de a fi găsit în Roger un om dintre bucată,ca preitenii meidin Anglia.

Truning mă aştepta cu un adevărat regal.Credea că îi aduc veşti bune dela Marshall şi voia să sărbătorim evenimentul.Când i-am spus că n'am făcut nimic a rămas consternat.A trebuit să-l încurajez eu pe el şi i-am spus de întâlnire cu de Tuneville.

- Aa,splendid,a exclamat admirativ Truning. Dar să ştii că de când s'a călugărit şi-a părăsit particula de, e simplu Roger ~~Xxxxx~~ Tuneville.Il cunoşti de mult?

- Am fost colegi de universitate şi în cei şase ani cât a fost student nimeni n'a mai putut lua o menţiune,o diplomă ori un premiu pentru lucrări,pe toate le lua el. Dealtfel la petrecerea de despărţire un Englez care a încheat seria discursurilor i-a spus: "bine că pleci,dragă Roger,mai putem lua şi noi Englezii un premiu". A fost mare haz pe această glumă bine plasată... Roger e un cap deosebit.

- Si acum e cel mai bun,nu numai în Universitatea catolică dar între toţi chimiştii noştri.In curând va fi profesor.Are o intuiţie chimică fantastică.

Pe ce pune mâna duce la capăt.

Asta mă bucura căci mă gândeam că pusese mâna pe chestiunea mea.

I-am explicat indiscreţia lui Marshall de a mă întreba şi de a-şi îngădui aprecieri asupra unor lucruri intime,de prietenie, care nu-l priveau. Ne-am despărţit înainte de a intra în subiect.

- Asta nu înseamnă că aţi rupt.Dacă el găseşte convenienţă va reveni.Aşa sunt oamenii ăştia,dominatori.

- Vom vedea..

- Eu m'am gândit la grupul chimic farmacutic,sigur că vor găsi convenienţă.

- Până Sâmbătă când am din nou întâlnire cu Roger nu mai iau niciun contact.

- Ai vreo promisiune dela el?

- Nimic ferm.

- Dacă el ţi-a promis să ştii că o face.

Apoi Truning mi-a vorbit de grupul în care lucrează Marshall.Il cunoaşte de pe vremea când şi industria lui lucra cu el.Consiliul nostru a trebuit să-şi cumpere la Bursă propriile lui acţiuni pe un preţ de zece ori mai mare pentru a-şi face majoritate şi a putea lucra fără imixtiunea speculativă a băncii. Când banca a văzut asta a jucat à la hausse cu gândul că va ispiti pe ai noştri să vândă şi astfel să ne distrugă blocul.Cum nu au reuşit au jucat invers à la baisse crezând că ne va compromite creditul. Atunci ai noştri au cumpărat tot ce s'a oferit pe piaţă şi astfel le-au curmat posibilităţile de imixtiune. Acum lucrăm fără preocupări de lovituri cum

vrjbea banca. Facem pur şi simplu industrie şi,slavă Dommului,merge perfect. Jocul lor e de veche tradiţie dar a fost demascat de Henri Ford care şi el a trebuit să facă eforturi extraordinare ca să scape de tirania băncilor.

Truning mi-a făgăduit să-mi găsească o garsonieră, - studio,dormitor,chicinetăşi bae - pentru a nu mai sta la hotel unde e prea scump. Ne-am despărţit cu înţelegerea că-mi va telefona de îndată ce va găsi garsoniera.

Deşi m'am culcat devreme n'am putut adormi.Gândurile se învârteau mereu în jurul celor petrecute dimineaţa. Mă gândeam câtă dreptate are Oscar Levy şi ce ticăloşie este în clanul pe care îl combătea el.

După întrevederea cu rabinul dela Londra asta de aici,cu Marshall,e cea mai grozavă.Cu cât cinism mi-a spus: "ce vrei să-ţi iau viaţa?,n'am ce face cu ea." Si apoi mărturisirea că mizeria din Rusia o opera lor! Adică tocmai ce scrisese Oscar în prefaţa încriminată. Acum nu mai era chestia să verific dreptatea lui Oscar ci să încerc pe propria mea piele,un biet Jidov inofensiv,de câtă ticăloşie sunt capabili iluminaţii lui Thompson. Lui n'am să-i scriu deocamdată nimic din toate astea. Aştept până Sâmbătă să văd ce face Roger. Truning mi-a spus că e foarte bine cu grupul financiar Kennedy din Boston.Roger a catechizat pe cel mai mare dintre copiii lui. Kennedy e financiar şi diplomat.

o

Am dormit mult şi m'am trezit toropit. Cum era Duminică nu aveam nicicunzor. Vi-am făcut program să vizitez Muzeul,care e carecum celebru.De mâine voi merge la bibliotecă să consult unele cărţi şi să mai foiletez revistele. Am o săptămână liberă la dispoziţie.

Luni la amiază îmi telefonează Truning că un coleg al lui,care s'a însurat,a părăsit o garsonieră în Brookling şi mă întreabă dacă pot merge diseară să o văd. Răspund afirmativ.
Truning trece cu automobilul să mă ia. Il aştept în stradă pentrucă n'are unde parca.

Garsoniera îmi place şi mă pot muta în ea Miercuri după ce se va face dezinfectarea şi curăţirea. Costul ei e mai puţin de un sfert decât la hotel.E un magazin în acelaş bloc aşa că mă pot aproviziona şi eventual mânca în casă când nu es.

Sunt la mine acasă.M'am aranjat.Dealtfel nici nu era greu cu câte bagaje am eu. In afară de studio-dormitor, am o cămăruţă pentru haine,un duş şi,o chicinetă cu plită electrică şi un răcitor electric,

Cum biblioteca nu împrumută cărţi acasă va trebui să-mi cumpăr eu unele cărţi aşa că-mi voi aranja şi o mică bibliotecă.Eri am văzut o carte despre viaţa lui Iisus. M'a ispitit şi am cumpărat-o.Seara înainte de culcare vreau să fac această lectură.E un domeniu în care sunt total ignorant. Imprejurările în care am trăit în ultimul timp şi întâmplările pe care a trebuit ss le suport îmi impun serios necesitatea

unei elucidări. Conflictele existente şi lupta în-
verşunată în jurul lor încep să mă privească direct,
chiar în cariera mea,pe care o socoteam cu totul stră-
ină de ele,aşa cum gândeam şi cum am notat la înce-
putul acestor însemnări. Lupta ocultă de care mi-au
vorbit atât de clar Oscar,Pitt şi Thompson mi se pă-
rea de domeniul unei istorii subterane cu care nu a-
re nimic de aface cel ce nu se amestecă în ea.Pasiu-
nea pentru masonerie a lui Dombas ar putea justifica
această luptă,dar eu care nu ştiu şi nu vorbesc de
masonerie întrucât pot fi ţelul de luptă al ei? Aşa
credeam până acum, insă întâlnirea cu Luis Marshall
mi-a vădit categoric contrariul. Mă urmăreşte diabo-
lic acel "ce vrei să-ţi iau,viaţa? n'am ce face cu
ea". Dacă nu te pot ruina fiindcă nu ai avere,te ucid
când le stai în cale ori când le place lor. Numai ra-
binul dela Londra m'a mai turburat atâta. Dar atunci
gândeam că bătrânul cu barba albă era un iluminat,o
rămăşiţă a altor vremi. Acum văd că şi aici,la New
York, "ce petit juif",cum spunea Roger, cu gâtul scur
şi cu capul mare,gândeşte la fel şi e dispus sş acţi-
oneze mai în concret. Să fie oare cu putinţă domina-
rea lumii pe această cale?

Vineri după amiază îmi telefonează Truning ăi vi-
ne să mă vadă cum m'am instalat şi dacă am nevoe de
ceva.Admirabili sunt aceşti oameni cu solicitudinea
lor.Para-se că e o trăsătură generală a oamenilor
de aici.

Imi spune că l-a căutat Helphant şi l-a întrebat
de mine fiindcă la hotel nu i-au putut da adresa un-

de m'am mutat. E drept că am neglijat să las adresa
şi telefonul.

I-a povestit ce a aflat dela Marshall despre în-
trevederea noastră şi a adăugat că punţile nu sunt
rupte. Lui Marshall i-ar fi plăcut inflexibilitatea
mea. Faptul mi se pare curios şi nu ştiu ce semnifi-
caţie să-i dau. Sunt sigur că nu mă voi mai întâlni
cu acest om.

Ziua de Sâmbătă ar trebui să o însemnez cu roşu
în calendar. Veste excelentă dela Roger. Am un admi-
rabil colocviu cu el. Il cunoşteam ca un om inteli-
gent,subtil,fin şi extrem de delicat. Pare-se că toa-
te aceste însuşiri s'au potenţiat şi mai mult decând
ne-am despărţit,acum câţiva ani.

Vestea coa bună. A vorbit cu un financiar din Bos-
ton pe care îl cunoaşte bine. Lucrul e făcut nu nu-
mai în principiu ci în fapt. A dat dispoziţiuni pro-
curistului cu care venise aici să pună afacerea în
mişcare. Rămâne ca eu să mă duc la Boston, să iau
contact cu el şi să dispun începerea lucrului. Amă-
nuntele -a spus lui Roger- le vom stabili acolo la
Boston.

- Condiţiunile vor cele mai favorabile pentru pri-
etenul dumitale,a adăugat bancherul.

Principial fabrica va fi de două ori mai marenca
cea dela Londra, a ~~adăugat~~ completat el.

Se pare că totul se datoreşte reputaţiei de care
se bucură Roger pe lângă familia Kennedy. Nu mi-a
spus-o el dar am înţeles-o din dialogul ce a avut
loc. I-a povestit întâmplarea mea cu Marshall.

- Oameni mărunţi care se îmbată cu himere dar nu văd mai departe de lungul nasului. Ei bine, dacă recomandaţia dumitale n'ar fi fost deajuns,dragă Roger, episodul pe care mi l-ai povestit ar fi fost hotărâtor. Poţi să spui prietenului dumitale că afacerea cu sulfamidele e făcută.

Roger mi-a povestit o sumă de amănunte interesante cu privire la familia Kennedy. E un irlandez catolic, în a doua generaţie în Statele Unite. Are o bancă puternică şi face industrie şi politică. Pasiunea politică vrea s'o inculce şi băeţilor lui. Odată l'a întrebat pe al doilea, pe John, ce vrea să se facă. Preşedinte de republică, a răspuns copilul. Bine, acum, dar când vei fi mare? -Tot preşedinte de republică, a insistat băiatul.

- După talentul pe care îl are,cu onestitatea şi etica lui politică nu e exclus să-l vedem pe John F. Kennedy preşedinte al Statelor Unite.
Eu ascultam toate astea puţin aiurit.

Kennedy a pus premii de câte o mie de dolari pentru fiecare copil care ajunge la majorat fără să fi fumat sau să fi băut bauturi alcoolice. Afară de asta are proectul să înzestreze pe fiecare când va ajunge major cu o sumă importantă de bani pe care să o speculeze cum va crede de cuviinţă.

Nu ştiu de ce mi-a venit în minte chestia cu "specularea conjuncturii" şi am povestit-o lui Roger. A făcut haz de ea şi a agăugat:

- "Tout craché juif."

In timp ce Roger pregăteşte cina se angajează conversaţia asupra mobilelor de acţiune ale oamenilor

şi cu asta asupra idealului de viaţă.

- Vezi,dragă Mark, foarte mulţi oameni confundă idealul cu ambiţia.Vrei să te faci preşedinte de republică,cum vrea John, asta nu constitue un ideal ci o simplă ambiţie. Lipsiţi de ideal oamenii îşi pierd legătura cu divinitatea,devin terenali şi degenerează sub aspectul spiritual oricât ar progresa sub aspectul intelectual. Progresul tecnic şi buna stare ce rezultă pentru unii nu înseamnă că ne realizăm menirea de fii ai lui Dumnezeu. Suntem harnici ca furnicile şi facem numai ce fac ele, adunăm. Dacă bogăţiile pe care le putem creea şi le adunăm nu sunt fosite potrivit principiului creştin al dragostei, omenirea în loc să progreseze va degenera, oamenii în loc să se iubească se vor uri şi se vor ridica unii împotriva celorlalţi mai rău decât animalele în junglă şi vor vorbi semenilor lăr cum ţi-a vorbit ţie Marshall. O societate care nu e în stare să-şi ajute pe saracii ei care sunt mulţi nu-şi va putea salva nici pe puţinii ei bogaţi. Salvarea e numai în creştinism căci e singura religie care are la bază dragostea.

- Şi oamenii care au altă religie nu se pot mântui, am întrebat eu?

- E o socoteală care ne depăşeşte pe noi. La Cina ce a de Taină când Mântuitorul a dat ultimile lui instrucţiuni apostolilor,la întrebarea lui Toma a răspuns: "Eu sunt calea şi adevărul şi viaţa. Nimeni nu vine la Tatăl fără numai prin mine". Ce va face cu ceilalţi o ştie numai El, Mântuitorul,prin care se merge la Tatăl

- Bine, dar un om care trăește prin tradiție și prin educație în adorarea lui Dumnezeu în altă religie poartă vreo vină, nu este el un credincios?

- N'ai dreptul să spui așa, dragă Mark. Dumnezeu a vorbit oamenilor în diferite timpuri și prin felurite chipuri. Ultima revelație făcută nouă prin încarnarea Cuvântului este revelația totală și definitivă. Cuvântul Lui s'a făcut trup și a locuit între noi. Nimeni nu poate, fără păcat, să spună că n'a știut. Au știut dar nu l-au primit. Iar dacă cineva caută pe Dumnezeu poate să-l găsească cum i-a spus Iisus lui Filip: "cine mă vede pe mine vede pe Tatăl". Vina noastră a oamenilor e că vrem să-l creem noi pe Dumnezeu după chipul și asemănarea noastră, cu toate slăbiciunile și ambițiile noastre în loc de a-i înțelege imensa, nemăsurata lui Dragoste și a-l iubi la fel. Pe Dumnezeu trebue să-l slujim cu dragoste să-l iubim ca pe un părinte. Nu trebue să-l ascultăm numai ca o slugă credincioasă și cinstită dar care nu-și iubește stăpânul și pentru asta l-ar schimba oricând pentru o simbrie mai mare. Să-l iubim și la bine și la rău și să știm că El nu încetează niciodată de a ne iubi. La Cina dea de Taină, după plecarea lui Iuda, Mântuitorul le-a spus apostolilor: "Poruncă nouă vă dau vouă ca să vă iubiți unul pe aptul. Precum v'am iubit eu pe voi și voi să vă iubiți unul xxx pe altul. Intru aceasta vor cunoaște toți că sunteți ucenicii mei".

In slăbiciunea noastră ne lăsăm ispitiți de diavol și ne rătăcim în perversiunea de a-l sluji pe el în loc de a-l asculta pe Dumnezeu.

-In traversare-

Dar dacă ascultăm pe Dumnezeu numai de frică și nu-l iubim, reducem religia la simplă morală ceeace echivalează cu ateismul. De frică ascultăm și de legile omenești căci dacă le călcăm vine imediat sancțiunea prevăzută în cod. Aceste legi omenești și ascultarea lor mijlocesc conviețuirea în societate pe când legile divine mijlocesc perfecționarea omului, ridicarea lui către divinitate, stabilesc legătura între pământ și cer, între om și Dumnezeu.

- In traversare am citit o carte a Monseniorului Meurin despre Masonerie. M'am cutremurat de ce am aflat acolo. Să fie oare cu putință pervertirea în așa măsură a oamenilor? am întrebat eu.

- Ai făcut o mică experiență, dragă Mark. Si ai să vezi cum au să te caute și să te îmbie să mergi cu ei, să intri în Lojă.

- Bine, dar biserica creștină împotriva căreia se ridică, nu face nimic?

- Da da, de asta să vezi îmbrăcat cu această haină. Papa Leon al XIII a dat în 1884 o enciclică specială, "Humanus genus" împotriva sinagogii lui Satan cum spune Sf. Ioan.

- Cum îți explici totuși că atâția creștini sunt în masonerie?

- Si-au vândut sufletul ca Dr. Faust sau ca Schlemiel, umbra. Dar dacă nu resping grația pe care le-a dat-o Dumnezeu și primesc pe Mângâetorul, pe Duhul Sfânt, atunci vor găsi puterea să se întoarcă la adevăr, cum povestește Monseniorul Meurin de ofițerul care în momentul când să depună ultimile jurăminte și să primească ultima inițiere între translojă, în

faţa apariţiei diavolului a trèsărit şi a spus: "dacă există diavolul atunci există şi Dumnezeu". A plecat, s'a convertit, a lucrat în misiuni şi a ajuns superiorul unei comunităţi.

Mi-aduceam aminte de acest pasaj pe care l-am citit în capitolul "Apariţia diavolului în loje" şi de impresia pe care mi-a făcut-o.

- Bine,dragă Roger, dece nu apare şi Dumnezeu oamenilor, ca contraponedere pentru sufletele lor, acestor apariţiuni ale lui Satan?

- Apare, cum să nu apară. Apare cu chip omenesc cum de atâtea ori a apărut Sfânta Fecioară şi chiar şi Mântuitorul. Dar mult mai frecvent apare între noi sub forma miracolelor care se petrec la invocarea credincioşilor. Dar noi căutăm să dăm explicaţii materiale acestor fapte supranaturale şi-l dorim pe Dumnezeu neapărat cu chipul şi asemănarea noastră ca să credem o clipă pentruca apoi să-l uităm sau să acceptăm injoncţiunile celor ce-l tăgăduiesc. Se numără cu miile asemenea cazuri între care apariţiunile dela Lourdes şi Fatima -foarte recente- sunt universal cunoscute prin miracolele care an de an se petrec acolo şi unde sute de mii de suflete vin să se întărească în credinţa lor prin supranaturalul acestor apariţii.

Dar,dragă Mark, să ştii că supranaturalul nu se petrece în afară de noi,atunci nu mai e supranatural,el se petrece în noi şi cu noi. Atitudinea 'Quietistă' a celor care aşteaptă inactivi miracolul e o erezie creştină.

- Incep să înţeleg temeiurile tale şi să întrezăresc finalitatea căii pe care a-i luat-o,dragă Roger.

Am stabilit să mergem Joi la Boston pentru a lua contact cu întreprinderile Kennedy şi ne-am despărţit cu făgăduiala lui de a veni de dimineaţă să mă ia pentru gară.

o

Pe drum spre casă mă gândeam la diferenţa dintre rabinul dela Londra şi Roger în maniera de a-şi apăra credinţa. Edrept că este şi diferenţă de credinţă. A unuia e fomentată de ură,a celuilalt de dragoste. A unuia e dominată de vindictă, a celuilat e animată de dorinţa de înţelegere. A unia e răzbunătoare,a celuilalt iertătoare. Unul cere ochi pentru ochi şi dinte pentru dinte şi celălt zice: "cui vrea să-ţi ia tunica lasă-i şi mantaua". Nu e de mirare că între aceste două ~~pocturi~~ atitudini să nu poată fi înţelegere.

Singura înţelegere e convertirea. Si cât de departe este înţelegerea omenească a rabinului pehtru asemenea convertire.

Trec pela hotel după corespondenţă căci e timpul să-mi sosească răspunsuri. Intradevăr găsesc o voluminoasă scrisoare dela Thompson şi una dela Esther. Se alintă ca o pisică şi-mi face reproşuri pentru stilul rece al epistolei mele. In şase zile de izolare, cu mirajul infinit al oceanului,cu cântecul subtil al valurilor ar fi trebuit,zice ea, să găsesc o inspiraţie mai febrilă decât darea de seamă tele-

grafică a mea. Dacă în fiecare zi ia-şi fi scris o impresie şi tot aşi avut cu ce umple patru pagini. Mă roagă să o ţin la curent cu viaţa mea de aici.

In schumb Thompson îmi scrie o scrisoare lungă şi interesantă. Fabricaţia merge admirabil. Producţia abia ţine piept cererii şi prevede că în curând va trebui să pună fabricaţia pe două echipe. In laborator se ocupă cu studiul amestecului ,nu prin solvire ca până acum,ci prin rotaţie rapidă întrun tambur dacă diferenţa de densitate nu va centrifuga separat materialele. E o idee interesantă de care am să mă ocup şi eu aici.

In ordine personală mă întreabă cum mă acomodez cu viaţa de aici şi mai cu seamă cu temperamentul americanilor. Se teme să nu întâmpin dificultăţi din pricina materialismului lor. Trebue să-i răspund că sub acest aspect nu e nimic de temut. Sunt oameni foarte săritori prin temperament. Trebue să-i scriu şi de înţelegerea prealabilă cu banca lui Kennedy chiar înainte de cele ce vom stabili Joi.

Duminică seara,la întoarcerea din weekend, îmi telefonează Trunning dacă poate trece un moment pela mine să-i spun rezultatul întrevederii cu Roger. E fericit să afle că lucrul e ca şi făcut. El spune deja făcut,dacă a dat dispoziţiuni procuristului.

Miercuri seara, întorcându-mă acasă,văd în vitrina unei librării o fotografie pe coperta unei cărţi cu indicaţia: "Libermann,jidovul salvator al rasei negre". Ce mă intrigă e haina de călugăr pe care o poartă. Mâine trebue neapărat să-l întreb pe Roger.

o

o

La şapte dimineaţa Roger sună la uşa mea. Eu sunt gata. Tremul ne pleacă la opt fără un sfert. Biletele le-am luat de eri. Roger are un aer tare mulţămit şi-mi spune:

- Dragă Mark, aşi putea să te felicit depe acum. Să ştii că nu vei avea dificultăţi,eu cunosc bine grupul.

Tremul cu care plecăm e un tren direct care face mai puţin de patru ore până la Boston. Confortabil, chiar luxos, şi foarte curat. Ne luăm locurile,unul în faţa altuia lângă fereastră şi primul lucru care îl întreb pe Roger e de Libermann.

El îmi răspunde ca unul care cunoaşte bine chestia.

- Da, e un jidov convertit. Mai mult, e declarat venerabil de biserica catolică pentru sfinţenia lui.

Pe mine spusa lui Roger mă surprinde şi mă intrigă.

- Cum, de ce?,întreb eu.

- A luptat pentru întemeerea 'Congregaţiei Sfintei Inimi a Fecioarei' pentru creştinarea negrilor şi a fost generalul ei unită, mai târziu, cu 'Congregaţia Sfântului Spirit'.

- Bine,dar cum, în ce condiţii s'a convertit am întrebat şi mai intrigat eu.

- Dacă te imteresează amănunte,îţi voi da o biografie a lui scrisă de un învăţat benedictin,mai târziu Cardinal, care a trăit în seminarul Sfântului Spirit alături de Libermann. L-a observat, i-a cunoscut lucrările ăi purtările lui şi mai cu seamă

a cunoscut amănunte din viaţă pe care i le-a povestit venerabilul însuşi.

- Mulţumesc, te rog chiar să mi-o dai.Dar acum nu ai vrea să-mi povesteşti ceva, pe scurt,am insistat eu.

- Ba da. Jacob,mai târziu prin botez, Francisc Maria Paul Libermann era al cincilea copil,din şapte,al unui rabin Lazăr Libermann,din Saverne-Alsacia,cu prima lui soţie. Din a doua căsătorie a tătălui, Jacob mai avu doi fraţi,Isac şi Sara. Aceştia şi cu Ester din prima căsătorie au murit în religia lor,mozaică, Henoc a venit în America şi nu se ştie ce a devenit. Ceilalţi toţi s'au convertit. Educaţia lui Jagel,cum îi spuneau în familie lui Jacob, a fost habotnic talmudică. La patru ani rabinul l-a pus să înveţe să scrie şi să citească ebraica. Când a învăţat să citească i-a pus în mână Pentateucul şi rabinul îi explica cuvânt cu cuvânt şi verset cu verset cele cinci cărţi ale lui Moise. După aceea l-a trecut la comentariile rabinului Jaecke. La doisprezece ani a făcut tradiţională prezentare în sinagogă şi Lazăr Libermann hotărâse să-l facă rabin. Delicat de constituţie şi timid Jacob era însă foarte vioi la minte. La 22 de ani fu trimis la Academia iudaică din Metz. Rabinul de acolo,vechi prieten al lui Lazăr,nu a vrut însă să-l primească. L-a trecut atunci la altul care la început l-a primit bine dar pe urmă când a văzut că Jacob,setos de a şti,învăţa frahţuzeşte,greceşte şi latineşte şi că traducea din Virgil şi Cicerone s'a supărat şi a scris lui Lazăr.

Intre timp fratele cel mai mare,Sanson,care se

făcuse medic, se converteşte. Jacob îi scrie o scrisoare mustrătoare spunîndu-i că această apostazie e un pumnal în inima tatălui lor. Sanson îi răspunde fără supărare căutând să-l lămurească şi-i trimete cartea lui Bossuet, Discurs asupra Istoriei universale. Un coleg de şcoală dela Metz îi dă o carte ~~xx~~ scrisă în ebraică. Era traducerea Evangheliei.

Jacob a citit cu aviditate şi a rămas foarte impresionat. Mai greu îi venea să accepte minunile făcute de Iiisus. Din lectura lui Emile a lui Rousseau, lucru curios, se naşte o aprcpiere mai mare de creştinism, o mărturiseşte chiar Jacob. Cazul lui de conştiinţă i-l expune întro scrisoare lui Paul Drach. Acesta îl invită la Paris. Jacob ştie că tatăl lui se va opune la,această aventură totuşi încearcă.

Rabinul Lazăr,care era informat de purtările fiului vrea să verifice şi-i scune că autorizaţia de a merge la Paris depinde de rezultatul unui colocviu asupra Talmudului.

Jacob era înspăimântat. De doi ani nu mai pusese mâna pe Talmud. Culmea este că răspunsurile date nu l-a mulţămit numai pe el dar au uimit pe părinte care l-a îmbrăţişat cu lacrimi în ochi şi i-a spus: "poţi să mergi,ştiam eu că sunt calomnii" şi i-a arătat scrisorile pe care le primise cu privire la purtările sale.

In drum spre Paris a trecut pela Illkirch unde fratele său Sanson îşi avea clinica sa medicală. A fost foarte bine primit de fratele şi ~~cumnata~~ soţia sa şi în fiecare zi discutau tema religioasă. Intro zi cumnata lui,recent convertită,i-a spus:

- Ah, Jagel, tu nu numai că ai să te convertești dar ai să te faci preot.

La Paris a stat la fratele său Felix,proaspăt convertit și el. După ce a vorbit ci Drach acesta l-a dus la Colegiul Stanislau și după o lună și ceva,în ajunul Crăciumului din 1826,când avea 24 de ani, Jacob s'a botezat.

Fericirea lui Libermann a fost și începutul calvarului său. In seminar la St. Sulpiciu era dat ca exemplu. Insă în preziua hirotonisirii lui ca Subdiacon,un acces de epilepsie pe care l-a avut chiar în cabinetul Directorului,a pus capăt dorinții lui de a fi preot. Totuși nu a disperat și cu credință în Dumnezeu,socotind că boala nu e decât o grație pentru a-l pregăti pentru altceva,a nădăjduit ani deârândul pentruca în cele din urmă să fie preot,așa cum dorea. Zece ani l-a chinuit epilepsia.

In timpul acesta cu doi seminariști,Frederic Le Vavasseur,un criol din insula Reunion,și cu Eugen Tisserant,fiul unui parisian cu o femee din Haiti,au pus la cale opera de salvare a negrilor. Tribulațiile au fost nenumărate iar dificultatea cea mai mare era lipsa de consacrare ca preot cum i-a spus-o Monseniorul Cadolari. Prin grația lui Dumnezeu la 5 Iunie 1841 fu făcut subdiacon și la 10 August, acelaș an,diacon. La 21 Septembrie face prima misă în capela Călugărițelor din Louvencourt și la 27 Septembrie se inaugură noviciatul de La Neuville pentru misionarii care aveau să meargă la negrii să-i salveze. Sfințirea lui ca preot a făcut-o Monseniorul Mioland la 18 Septembrie 1841 care și-a auzit

vorbe pentru această hirotonisire din partea unor detractori de ai lui Libermann.

Lupta pe care o duce de aci înainte e formidabilă, dar te las pe tine să o citești în cartea pe care am să ți-o dau,căci merită să vezi ce face un jidov pregătit pentru rabinat care,prin grația lui Dumnezeu devine un sfânt creștin așa cum a spus papa Grigorie al XVII lui Drach când acesta,în calitate de bibliotecar la Propaganda Fide,l-a prezentat pe Libermann în chestia misionarilor pentru negri.

Eu eram turburat de cele auzite și mi-am făgăduit să citesc fără întârziere viața acestui om. Cele spuse de Roger deschideau un alt orizont asupra convertirilor decât acela pe care îl concepeam eu.

Regiunea prin care trecem e frumoasă.E statul Connecticut celebru prin metalurgie și filatură.

Către amiază sosim la Boston,patria lui Franclin și a lui Edgar Poe. Mergem direct la bancă. Procuristul ne spune că a vorbit cu directorul serviciului tecnic al băncii și ne-a găsit local. A făcut ciorna de contract pe care a supus-o lui Kennedy. La serviciul tecnic un inginer de vârsta mea cu pipa în colțul gurii,ca Thompson,ne primește cu mare manifestație și ne propune să mergem imediat să vedem localul.

La cincisprezece minute,cu automobilul,pe șoseaua Boston - New York se găsește o clădire spațioasă cu o curte mare și cu o garsonieră în fundul curții.Localul e bun,încăpător și luminos. Garsoniera e în stare de locuit,e mai mare ca a mea și are tot confortul.Cu inginerul stabilim modificările ce trebuesc

localului pentru a-l adapta nevoilor noastre.El apreciază că în două săptămâni totul va fi gata,fără montajul maşinilor bineînţeles.

Îl întreb unde putem găsi mai convenabil maşinile necesare. El examinează lista din memorialul meu şi spune că la Boston le găsim pe toate iar adaptările la dimensiunile noastre poate fi treabă de maximum două,trei săptămâni.

Fabrica are în faţă un fel de square cu verdeaţă iar garsoniera care e în fundul curţii e înconjurată de o grădină de flori şi zarzavaturi.

Ne întoarcem la Boston să mă prezint eu şi să prezinte raportul inginerul. Directorul Kennedy ne primeşte imediat. Mă felicită pentru idee şi-mi face declaraţii de simpatie. E sigur că ne vom înţălege după câte ştie dela Roger.Mă întreabă dacă îmi place în Statele Unite şi dacă nu regret Anglia.

Inginerul îi spune ce e de modificat, câţi vor costa lucrările şi când vor fi gata. Totul e aprobat.

Kennedy mă întreabă dacă am citit ciorna convenţiei şi dacă sunt de acord. Dă ordin inginerului să-mi pună la dispoziţie un automobil din garaj şi să facă formele pe numele meu.

La contencios îmi spune că întreprinderea va fi înregistrată pe numele de 'Compania de sulfamide' Ltd. Mărimea fabricei dublu cât cea din Londra. Eu voi fi directorul fabricei şi al Laboratorului. Partea administrativă îi priveşte pe ei. Participaţia jumătate şi jumătate. Sunt de acord cu aceste condiţiuni care echivalează a avea o fabrică cât cea pe care o avem. Cred că şi Thompson va fi de acord.

Din nou,la biroul tecnic,studiem cu inginerul lista de maşini pe îndelete. El notează în dreptul fiecăreia firma unde se găseşte. Îmi spune că absolut toate se găsesc în comerţ,chiar dacă nu au aceleaşi caracteristice.

După amiază plec la New York şi mă întorc Luni aici pentru a continua lucrul. Până atunci îmi va aranja şi garsoniera.

La plecare Roger le spune,procuristului şi inginerului:

- Aţi achiziţionat un om de mâna întâi...

Eu mă gândesc că lucrurile s'au aranjat mai repede decât le-am notat eu,în viteză telegrafică. Mă întreb dacă aşa sunt toţi Americanii sau dacă această maniera e specifică lui Kennedy. Încep să mă gândesc la lucrările de viitor. Pentru laborator am o încăpere spaţioasă şi bine orientată în raport cu sala de fabricaţie.

În tren Roger mă întreabă dacă sunt mulţumit.

Mă uit la el emoţionat.

- Dragă Roger, nu ştiu dacă pentru fratele tău ai fi făcut mai mult ori mai bine. Îţi sunt recunoscător şi cred că voi interpreta totdeauna aşa cumse cuvine ceeace ai făcut pentru mine.

Nu ştiu dacă Thompson are să mă creadă când îi voi povesti eulanţa cu care Kennedy a tratat afacerea. Mă rog,aşa sunt toţi Americanii?

- Cu nuanţe dela unul la altul,da. Venind aici, într-o lume de muncă îşi pierd particularităţile ţării din care au plecat. În special nu le place să piardă timpul,de aceea nu le place să se tocmească.

Aici preţul cerut e preţul care trebue plătit. Nu e ca în Europa şi mai cu seamă pe continent. In Franţa tomeala e încă la modă deşi s'au introdus preţurile fixe

Trenul nostru pleacă la şase fără un sfert.Va trebui să mâncăm în vagon restaurant. Il rog pe Roger să accepte să fie invitatul meu la masă. Sunt,lesne de înţeles,în stare de euforie. De la tensiunea de preocupare nervii s'au destins la starea de locacitate.

Il întreb pe Roger în ce constă sfinţenia,de care mi-a vorbit, a lui Libermann.

- In primul rând în suferinţa sanctificantă. Vei vedea cât a suferit din cauza boalei şi cu piedicile ce i s'au ridicat în cale pentru realizarea ideei lui, congregaţia pentru salvarea negrilor. In religia noastră suferinţa sfinţeşte. Dealfel asta s'a petrecut şi în vechime, pe vremuri. Adu-ţi aminte de suferinţele lui Jov.Suferinţa e tonicul credinţei.

In altă ordine de idei Roger îmi spune să păastrez garsoniera dela New York, cel puţin deocamdată.

- E bine să ai 'un pied-à-terre' când vii aici. Mai ales că având automobil lucrul nu e greu.Mi-ar place să ne vedem din când în când. Eu foarte greu mă pot deplasa,încheie el.

In drum spre casă trec să iau cartea făgăduită. Vreau să o iau cu mine luni la Boston. Roger îmi aduce pe lângă 'Viaţa Rev. Fr.M.P. Libermann' şi 'Istoria doctrinei creştine'a lui Lhomond,cartea pe care Libermann a avut-o ca tovăraş în chilia dela co-

legiul Stanislau unde l-a dus Drach când a sosit la Paris.

Peste noapte am avut un vis extraordinar de curios. Il notez pentrucă e plin de înţeles şi de bun sirţ. Se făcea că trecuse o lună decând pornisem fabrica. Abia puteam face faţă cererilor. Kennedy mă chiamă la el şi-mi spune:

- Am văzut din raportul lunar al administraţiei că fabrica abia poate face faţă cererilor.

- Adevărat,răspund eu, şi mă gândesc să pun a doua echipă de lucrători.

- Nu,spune Kennedy. Vom mări fabrica.Dacă nu e loc în actualul local vom clădi un altul. Nu vreau lucru de ~~noapte~~ noapte.Dumnezeu a lăsat pe om să trăiască cu soarele, să lucreze la lumina zilei.Afară de asta, în caz de deterioare a unei maşini nu va sta toată fabrica.

Intre timp m'am trezit şi visul s'a terminat.

Ii scriu lui Thompson o scrisoare lungă şi care deslânată prin amănuntele pe care i le dau. Dar sunt atât de surprins de cum s'au petrecut lucrurile că nu pot să nu i le amănunţesc şi lui. Il vorbesc mult, cum e şi natural, de Roger şi de ajutorul nepreţuit pe care mi l-a dat mai cu seamă prin punerea în contact cu casa Kennedy. Pe Roger îl cunoaşte şi el. Il rog să-mi răspundă imediat dacă e de accord cu cele ce am făcut.Ii dau adresa rea dela Postch.

Seara telefonez lui Truning ca să-l văd şi să-i spun rezultatul. Nerăbdător mă întreabă:-"Cum e?".

- Excelent,îi răspund.

- Foarte bine,te aştept cu o sticlă de wisky.

Stăm de vorbă până spre miezul nopţii. E foarte bucuros că am făcut combinaţia cu Kennedy.Imi făgăduieşte,dacă am nevoe,să-mi recomande un chimist tânăr şi foarte îndemânatec în laborator. E emoţionantă această atitudine săritoare a camenilor. Mă sfătueşte şi el să păstrez garsoniera. E bună şi eftină şi în general se găseşc greu. Eu am avut mare noroc.

O voi păstra.

o

Deşi situaţia nu este ca cea dela Londra am iarăşi trac. Norocă nu e Thompson să râdă de mine. Cu inginerul dela serviciul tecnic mă înţeleg de minune. E gata totdeauna să mă ajute, să vină cu mine şi să mă îndrumeze. Mergem la garaj să-mi aleg o maşină....toate sunt Ford. Aleg una sport de două locuri şi pornim în orag la magazine. Găsim aproape tot ce ne trebue şi livrabil la dimensiunile noastre întro săptămână. Ce nu găsim gata cere un răgaz de trei săptămâni.

După masă mergem pe şantier. Lucrul e în toi. Garsoniera mă aşteaptă. O fată tânără care ne primeşte va veni în fiecare dimineaţă cu laptele şi-mi va pregăti dejunul tip american şi după ce face curăţenia pleacă pentru a se întoarce seara să-mi facă cina. Mai bine nu se putea aranja ca să nu fiu nevoit să merg zilnic la Boston.

Stabilesc Aranjez cu Maclean comanda de mobilier pentru magazii şi pentru laborator. Mâine vom trece împreună să alegem tipurile la un magazin special pentru mon-

tale de laboratorii. Imi petrec seara cercetând cataloagele pentru a-mi alege mobilierul şi aparatura de laborator.

La culcar,în pat, încep să citesc cartea pe care miea dat Roger, despre Libermann. E pasionantă.

Dimineaţa mă trezesc când vine fata cu laptele. Imi serveşte cafea cu lapte cu pâine prăjită,cu unt şi marmeladă şi un biftec în sânge delicios. Mă întreabă dacă vreau să-mi cumpere grapefruit. Aici e un fel de modă de a face cură de această varietate de portocală pe care o mănâncă la începutul mesei. Când mă sui în maşină să plec la Boston mă întreabă ce vreau să-mi pregătească pe seară.

- La alegerea dumitale ,i-am spus.

Maclean îmi prezintă pe administratorul fabricei.

- Ajutorul dumitale, spune el.

E un tânăr de aproape treizeci de ani şi îl chiamă Ford, un nume foarte comun în Irlanda,mă lămureşte Maclean.

- Tot ce priveşte cumpărăturile îi dai lui, nu e nevoe să mai treci pe la servicul tecnic.

In oraş,interesându-mă de farmacii,constat un lucru foarte curios, nu sunt ca la noi. Aici, întro farmacie, în afară de doctorii poţi să cumperi un briceab, o lampă electrică de buzunar şi uneori să iei chiar un sandwich.

După amiază mă întorc la şantier cu Ford ca să aranjăm birourile noastre şi să facem lista de mobilier.

Fata dela [illegible]

[illegible] fără

Fata dela garsonieră îmi spune că dacă vreau pot să-l opresc la masă, are mâncare pentru amândoi. Mă întreabă dacă vreau să ne servească bere sau coca-cola.

La întoarcere în Boston, Ford mă invită să vedem un film nou cu Cow-boy. Cinematograful e în viaţa americană ca plimbarea pe jos la englezi, odihnă şi igienă.

Lucrările merg strună. Incep să ne sosească maşinile. Maclean mi-aduce un mecanic pentru montaj şi eventual pentru exploatare.

Lucrez la montajul laboratorului. Săptămâna care vine se va face instalaţia de apă şi gaz.

Cablogramă dela Thompson în cuprinsul: "All right, Congratulations".

Ford şia-luat un ajutor pentru magazia de materiale prime şi fabricate. In fiecare dimineaţă la opt vine cu maşina lui dela Boston aşa că eu nu am nevoe să mai deplasez.

Am timp pentru lectură şi citesc cu pasiune viaţa lui Libermann. In paralel am început şi cealaltă carte pe care mi-a dat-o Roger, 'Istoria doctrinei creştine' a lui Lhomond.

Scrisoare lungă dela Thompson. Multe, foarte multe mulţămiri pentru Roger şi mă întreabă când îl invit să vadă fabrica în funcţiune. Ii răspund şi eu cu o scrisoare lungă. Il anunţ că Sâbăta viitoare voi face proba de fabricaţie. Inaugurarea o va decide Ke-

nnedy. Ca atare oricând va vroi să vină e binevenit. Il aşteaptă o garsonieră la New York şi un pat în garsoniera mea de aici. Insist să vină căci va avea mari surprize şi îl consiliez pentru a-şi plăti deranjul deplasării să se aranjeze pentru a sta aici mai multă vreme.

Abia au trecut trei săptămâni şi două zile şi suntem în măsură să facem o probă de familie cu maşinile Totul e în regulă. Fetele angajate de mecanic se poartă ca adevărate specialiste. Mâine vom face o probă de fabricaţie şi apoi voi prezinta lui Kennedy primele mostre de fabricaţie.

o

Joi, 22 Iunie mă prezint de dimineaţă la bancă cu o geantă plină de tuburi de sulfamide. Impart tuturor acelora cu care am lucrat la montarea fabricei. Mi se face o manifestaţie ovaţională care mă surprinde şi mă emoţionează. Procuristul nu are răbdare şi se duce înaintea mea la Kennedy să-i prezinte un tub.

Kennedy mă primeşte imediat şi mă felicită. Dă în grijă serviciului comercial să înceapă imediat propaganda şi punerea în vânzare.

Se fixează pe Sâmbătă dimineaţa, 1 Iulie, inaugurarea oficială. Imi lasă răgaz o săptămână pentru a pune totul la punct, spune Kennedy. Ii spun că Vineri am să plec la New York să fac şi eu unele invitaţii. De accord. Voi fi înapoi Luni seara.

La fabrică dau dispoziţiuni ca totul să fie în regulă pentru a începe lucrul Marţi dimineaţă.

~~Proba de azi s'a făcut fără~~

Proba de azi s'a făcut fără niciun acroc iar producţia a fost exact cea prevăzută- adică de două ori cea dela Londra.

Sunt liber şi pot să notez şi ceva personal, intim. Am terminat de citit cartea Rev.P. Pitra. Este extraordinară iar viaţa lui Libermann ceva de necrezut.

E uimitor cu ce fidelitate Roger mi-a povestit amănuntele vieţii şi e curios că a trecut peste trăsăturile specifice ale tatălui. E straniu ca la interval de o sută de ani să fie atâta asemănare între rabinul din Saverne şi între cel din Londra pe care l-am cunoscut eu. Aceeaşi ură oarbă împotriva goimilor, cu acelaşi fanatism neertător. Insuşi Jacob Libermann povesteşte groaza pe care i-o inculcase tatăl său împotriva preoţilor catolici. Odată, spune el, făcând colţul unei străzi a întâlnit pe preot care îmbrăcat în odăjdii se întorcea dela o înmormântare. Inspăimântat a sbughit-o într-o dugheană şi s'a ascuns după un dulap. Altă dată fiind cu tatăl său s'a întâlnit cu acelaşi preot, s'a smuls din mâna tatălui, a sărit peste un zid şi a luat-o la goană pe câmp. Rabinul Lazăr nu-i dădea voe să scrie şi să citească decât în ebr aică şi singura carte îngăduită era Talmudul. Nimic franţuzeşte, nimic nemţeşte.

Un biet jidov a venit la rabin să se spovedească că într-o zi de Sâmbătă a ucis un purec care-l mânca. După o srtaşnică morală i-a dat drept pedeapsă treizeci de zile de post negru, numai cu pâine şi apă. Invăţătorul dela şcoala evreească când elevii greşeau ceva îi lega de picioare cu capul în jos şi-i

izbea de pereţi. Când mă gândesc eu, om matur, şi mă cutremur, ce trebue să fi fost de bieţii copii!

Devoţiunea Evreilor nu-şi avea obârşia în dragoste, ca la creştini, ci în frică şi în teroare.

Mai poate surprinde convertirea când faci asemenea comparaţie? Si cât de înţeles e suferinţa boalei şi adversităţilor când ele înseamnă graţia pentru a câştiga sfinţenia cum spunea Roger. Când Jacob, proaspăt convertit, vorbea de Dumnezeu colegii lui de seminar spuneau: "l'ai auzit pe acest Evreu vorbind de Dumnezeu?".

Mărturisesc că citind, abia noaptea târziu mă puteam desprinde de carte

Fac drumul la New York ~~mulţumit~~ sub toate aspectele. Telefonez întâi lui Truning pentru a-l prinde înainte de a pleca în weekend şi apoi iau întâlnire cu Roger pentru noapte. Vom cina împreună la mine.

Truning vine într-un suflet şi când îi înmânez tubul de sulfamide sare în sus şi strigă hip!, hip! , urah!. Deşi trebue să renunţe la weekend, va veni la inaugurare. Fac weekendul la tine, zice el.

Cu Roger stau de vorbă până noaptea târziu. De fapt mai mult vorbesc eu, îi spun tot ce îmi stă pe suflet. Ii spun ~~spun~~ scena cu rabinul dela Londra şi-i amintesc de scrisoarea rabinului Lazăr către fiul său când a aflat că s'a creştinat. O scrisoare "lungă şi vibrantă" în care "plânge, suplică, ameninţă, blestemă". Iar copilul cu lacrămi în ochi hotărăşte

"nu, nu, sunt creştin, sunt creştin! a da înapoi ar însemna să tradez lumina, să reneg pe Divinul Salvador. Nu, niciodată!"

Intro scrisoare de mai târziu, din 1846, Jacob scrie "Domnul mi-a dat graţia de a rezista tatei care vroea să-mi smulgă credinţa. Am avut puterea de a renunţa mai curând la tata decât la religia creştină".

Roger e emoţionat şi el şi mă îmbrăţişează la despărţire.

Voi veni Miercuri seara să-l iau cu maşina. Vom pleca la Boston joi imediat după prânz.

El îmi spune, la despărţire:

- Bine joi la ora zece va fi totul pregătit.

o

Fabrica a mers toată ziua de Marţi şi a dat producţia aşteptată. Am dat ordin să meargă şi Miercuri şi joi, ~~[illegible]~~. Vineri se va face curăţenie generală în vederea inaugurării de Sâmbătă. In lipsa mea am rugat pe Ford să se ocupe el de cele necesare.

Eu mă voi întoarce joi noaptea cu Roger care va oficia un serviciu divin Sâmbătă, la inaugurare. E o inovaţie care nu ştiu cum va surprinde pe cei de aici. Dar cum sunt toţi catolici cred că nu va fi nicio supărare.

o

E P I L O G

Astăzi, joi, ziua sfinţilor Apostoli Petru şi Pavel, Marcus Marcussohn s'a sinucis.

Jidovul Marcus Marcussohn s'a creştinat.

Consemnez în modul acesta faptul pentru a-l corobora cu ceeace scriam la începutul acestor însemnări, când nu-mi dam seama de această eşire la lumină, din impasul pe care atunci mi-l creau împrejurările.

După experienţa de viaţă pe care am făcut-o şi după meditarea tuturor împrejurărilor acestei experienţe socot că această convertire a mea este eşirea normală din impasul în care antecesorii noştri ne-au împins. Toţi antecesorii noştri, ai Evreilor, dela Răstignire şi până la Kabala şi masoneria de azi.

Dacă Iuda sufere de aproape două mii de ani e numai din pricina tăgadei adevărului pe care Ana şi Caiafa l-au ascuns Evreilor, plătind pe paznici să mărturisească strâmb. Respingând pe Dumnezeu dintre ei, în mod fatal au trebuit să se arunce în braţele lui Lucifer.

A greşi e omeneşte, a persevera însă e diabolic. Dacă au putut greşi patriarhii care L-au răstignit, azi perseverarea în această greşeală devine un păcat de care omul nu mai poate fi absolvit.

Blestemul care îi urmăreşte pe Evrei, împrăştiaţi

în

în cele patru vânturi,ar fi un temei destul de puternic ca să le cadă solzii depe ochi aşa cum i-au căzut lui Saul. Dar Evreii refuză graţia pe care Dumnezeu nu le-o refuză cum nu i-a refuzat-o lui Jacob Libermann.

Din faptele lui Paul şi din toate epistolele lui o învăţătură-axiomă se desprinde, cu cât cineva e mai învăţat,mai înţelept cu atât mai repede se converteşte şi recunoaşte adevărul contra căruia odată s'a ridicat.

Si ce sublimă dovadă de dragoste dau creştinii care,cricărui neam ar aparţine,adoră pe sfântul Petru şi Pavel,divinizează pe prea curata fecioara Maria cu toate că în carne se trag din neamul lui Israel şi acceptă ca sfânt pe Jacob Libermann în secolul al XIX.

Mă cuprinde înfiorarea la gândul că toate suferinţele a căror victimă e Israelul pornesc numai dela el însuşi cum aşa de bine o evidenţia Oscar.

Cruzimi şi ticăloşii fără de seamăn făcute împotriva goimilor trebue să fi stat în faţa pogromurilor şi a închiziţiei.

Doamne cât mi-e de milă de bieţii Evrei care sufăr fără să ştie de ce.

Dragă Debora,mi-i milă şi de tine pentru perversiunea care a stat la baza creştinării tale. Creştinarea nu trebue făcută ca să înşeli pe ceilalţi ci ca să te liberezi pe tine de păcatul mortal contra Duhului Sfânt. Nu se poate intra în acelaşi timp şi pe poarta bisericii şi pe uşa Lojii masonice. Te în-

chini ori lui Dumnezeu ori lui Satan. La amândoi deodată e cu neputinţă.

Să nu te grăbeşti deci să mă feliciţi auzind de trecerea mea la creştinism. La răscrucea drumului noi am apucat căi diferite. Nu vom putea fi, ca atare, mai de acord decât eram înainte. Ba, din potrivă, ne găsim acum pe poziţii mai antagonice decât eram la început.

Dragă Esther,înţeleg decepţia ta. Si înţeleg gândul tău de a mă socoti un trădător. Nu trădător atât al unei cauze cum vei încerca cu argutie să susţii, ci,pur şi simplu un trădător al tău. Te-am înşelat în aşteptările tale şi te-am înşelat în dorul tău de vindictă. O vindictă mai rafinată decât a rabimului din Londra. Stiu că vedeai în posibilităţile mele de reuşită răzbunarea ta. Si această răzbunare ar fi fost pentru tine completă dacă ai fi putut participa întrun fel la succesul meu şi te-ai fi putut împărtăşi din el.

N'ai fi fost,draga mea,cu nimic mai fericită ci doar ai fi narcotizat o clipă nefericirea care stă în tine, în ambiţia ta. Sunt sigur că niciodată nu mă vei putea urma pentrucă te opreşte,nu dragostea de neamul tău,ci ura împotriva celorlalte neamuri. Si această singularizare etnică n'o găseşti decât în mozaism ori în succedaneul său, în kabală. Creştinismul cere dragoste nu ură cum vă pretinde rabinul de la Londra.

Vei fi veşnic o învinsă şi te vei simţi totdeauna

o izolată,cu toată tristeţea pe care o poartă în ea singurătatea. Să fie oare cu neputinţă o conversiune pentru tine? Eu cred că nu. Dumnezeu dă tuturor graţia Sa şi o dă gratuit. Totul e ca omul să o primească.

Să ştii că tu îmi rămâi tot atât de dragă şi nu-ţi voi purta ~~nicio~~ nicio rancchiună orice vei crede sau vei spune de mine.

Dragă Oscar,gândindu-mă la tine îmi vine în minte Henri Bergson. Independenţa ta de gândire e o fereastră larg deschisă spre grădina Adevărului. Ştiu că tu nu te împiedici de nicio prejudecată ca să ~~xxxg~~ tragi concluziile pe care realitatea le impune. Filosofia ta nu e ateo pentruca să-ţi fie indiferent pe ce se reazimă o credinţă. De aceea te asemăn cu Bergson. Eu am făcut pasul pe cont propriu fără alte consideraţiuni de congeneitate. Nu am puterea tam de persuaziune pentru a mă încumeta să împing la o redresare. Sunt sigur că mă vei înţelege aşa cum trebuo şi vei vedea în gestul meu,făcut cu deplină conştiinţă, o confirmare a crezului tău.

Nu încerc nicio justificare,nici măcar o explicaţie,pentrucă nu simt nevoia.

La un moment mă gândeam să-mi schimb numele. La ce bun? Eu nu fug de carnea şi de sângele meu ci numai de Diavol. Dacă am scăpat de el mi-am mântuit sufletul,mi-am găsit liniştea pe care el mi-o fura fără să-mi dau seama.

M'am întrebat dacă gestul meu nu înseamnă un egoism meschin şi comod pentru a evita înfruntarea un-

ei lupte. Da, e adevărat am fugit de lupta nebună de a înfrunta pe Dumnezeu, rămânând mai departe în oastea lui Satan,alături de cei care cred în biruinţa lui Lucifer.

Ceeace este mai important în convertirea mea e că am scăpat de indiferentismul religios în care am trăit până acum. Cum atât de frumos spunea Roger,nu e de ajuns să admiţi că există Dumnezeu, trebue să-l iubeşti şi să-l slujeşti. Si câtă dreptate avea când evidenţia cât este de greu pentru un om să iubească pe cineva pe care nu-l cunoaşte!

Tie,dragă Thompson,îţi voi spune prin viu grai câtă participare ai,prin modelul vieţii tale,în convertirea mea.

Poimâine inaugurăm fabrica şi te conjur să vii cât mai curând s'o vezi şi să stai mai mult cu mine.

Mare e frumoasă şi merge atât de bine!

o o o